ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İDARE HUKUKU BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Hümeyra KOPARAN BİLHAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Çınar Can EVREN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
İDARE BİLİM DALI

EYLÜL 2022

ankara
HBM

İDARE HUKUKU BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Hümeyra KOPARAN BİLHAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
İDARE HUKUKU BİLİM DALI

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EYLÜL 2022

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Hümeyra Koparan Bilhan

02.09.2022

İdare Hukuku Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması

(Yüksek Lisans Tezi)

Hümeyra KOPARAN BİLHAN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Eylül 2022

ÖZET

Kişisel verilerin korunması kavramı ile ilgili ülkemizdeki hukuki düzenlemeler yakın geçmişe dayanmaktadır. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda, kişisel verinin tanımı yapılmış olup, bununla beraber kişisel verilerin işlenmesi, Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, ilgili kişi, veri işleyen, veri kayıt sistemi, veri sorumlusu gibi kavramların tanımı yapılmıştır. Kişisel verilerin işlenmesinde uyulacak ilkeler ile kişisel verilerin işlenme şartları, kişisel verilerin aktarılması gibi kavramlar açıklanmıştır.

İdare kamu hizmetini yerine getirebilmek, kamu güvenliğini sağlamak ve kamusal faaliyetlerini yürütebilmek için vatandaşların kişisel verilerine ihtiyaç duymaktadır. Devletin bu hizmetleri yerine getirebilmesi için son derece geniş bir kişisel veri işleme alanına ihtiyacı bulunmaktadır. Bu durum devletin veri sorumlusu olarak tabi olduğu yükümlülüklerini de artırmaktadır. İdare, temel hak ve özgürlüklerden olan kişisel verilerin korunması için gerekli tüm tedbirleri almakla yükümlüdür.

Tez iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel verinin tanımı, unsurları, hassas veriler ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda bahsi geçen kavramlarla ilgili açıklamalar yapılarak kişisel verilerin hukuki niteliğiyle ilgili görüşlerden bahsedilmiştir. Aynı zamanda kişisel veri hukukunun tarihi gelişimi, konumuzla ilgili uluslararası hukuktaki düzenlemeler ve kişisel verilerin korunması ile ilgili ülkemizdeki düzenlemelerden bahsedilmiş olup kişisel verilerin korunmasının anayasal dayanakları, özel hukuk, ceza hukuku ve kolluk faaliyetlerinde kişisel verilerin korunması hususları açıklanmıştır. İkinci bölümde ise idari sorumluluk hususunda kısaca açıklamalar yapılarak, kişisel verilerin korunması dolayısıyla idarenin sorumluluğu konusu ele alınmıştır. İdarenin yürütmekte olduğu kamu hizmetleri dolayısıyla kişisel veri işleme faaliyetleri sonucunda ne tür sorumlulukları doğabileceği hususu, kişisel veri işlerken uymakla yükümlü olduğu temel ilkeler, konumuzla alakalı iptal davaları, tam yargı davaları, Danıştay kararları, idarenin kişisel verilerin korunması hakkını ihlal edebilecek uygulamaları ve Kişisel Verilerin Korunması Kurumunun yapısı ve kararlarına ilişkin açıklamalara yer vermiştir.

Bilim Kodu	:	50701
Anahtar Kelimeler	:	Veri, Kişisel Veri, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, İdare, Sorumluluk
Sayfa Adedi	:	155.
Tez Danışmanı	:	Doç. Dr. Çınar Can EVREN
Öğrenci ORCID ID	:	

Protection Of Personal Data In The Context Of Administrative Law

M.Sc. Thesis

Hümeyra KOPARAN BİLHAN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

September 2022

ABSTRACT

The legal regulations in our country regarding the concept of protection of personal data are based on the recent past. The Law on Protection of Personal Data No. 6698 entered into force by being published in the Official Gazette dated 07.04.2016 and numbered 29677.

In the Personal Data Protection Law, personal data is defined. In addition to this, concepts such as processing of personal data, Personal Data Protection Board, Personal Data Protection Authority, data subject, data processor, data recording system, data controller have been defined. Concepts such as the procedures and principles to be followed in the processing of personal data, the processing conditions of personal data, the transfer of personal data are explained.

The administration needs the personal data of citizens in order to perform public service, ensure public safety and carry out public activities. The state needs an extremely wide area of personal data processing in order to provide these services. This situation also increases the obligations of the state responsible for the data. The administration is obliged to take all necessary measures for the protection of personal data, which is one of the fundamental rights and freedoms.

The thesis consists of two main parts. In the first part, explanations about the definition of personel data, its elements, sensitive data and the concept mentioned in the law on the protection of personal data are made, and opinions on the legal nature of personal data are mentioned. At the same time, the historical development of personal data law, the regulations in international law related to our subject and the regulations in our country regarding the protection of personal data are mentioned, the constitutional bases of the protection of personal data, the protection of personal data in private law, criminal law and law enforcement activities are explained. In the second part, firstly, a brief explanation is given on administrative responsibility and the responsibility of the administration due to the protection of personal data is discussed. It has been explained what kind of responsibilities the administration may arise as a result of personal data processing activities due to the public services it carries out, the basic principles that it is obliged to comply with during personal data processing activities, the cancellation cases related to our subject, the cases of full remedy, the decisions of the Council of State, the practices that may violate the administration's right to protection of personal data. It includes explanations regarding the structure and decisions of the Personal Data Protection Authority.

Science Code	:	50701
Key Words	:	Data, Personal Data, Personal Data Protection Law, administration, responsibility.
Page Number	:	155.
Supervisor	:	Doç. Dr. Çınar Can EVREN
Student ORCID ID	:	

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AATUHK	Amme Alacakları Tahsili Usulü Hakkında Kanun
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ABTS	Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AK	Avrupa Konseyi
APEC	Asia-Pasific Economic Cooperation (Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği Örgütü)
AÜSBFD	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY	Anayasa
AYM	Anayasa Mahkemesi
AYMK	Anayasa Mahkemesi Kararı
BM	Birleşmiş Milletler
BEHK	Bilgi Edinme Hakkı Kanunu
BİT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
C.	Cilt
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
D.	Daire
DNA	Deoksiribo Nükleik Asit
D.	Danıştay
DD.	Dava Dairesi

E.	Esas
ECOWAS	Economic Community of Western African States (Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu)
ERÜHFD	Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
e-belediye	Elektronik Belediye
e-devlet	Elektronik Devlet
e-nabız	Elektronik Nabız
e-posta	Elektronik Posta
GDPR	General Data Protection Regulation (Genel Veri Koruma Tüzüğü)
GİMOP	Gümrük İdarelerinin Modernizasyonu Projesi
GVKT	Genel Veri Koruma Tüzüğü
HES	Hayat Eve Sığar
http	Hyper Text Transfer Protocol (Üstün Metin Transfer Protokolü)
htm	Hypertext Markup (Hiper Metin İşaretleme)
İİK	İcra İflas Kanunu
İYUK	İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	Kanun
KVKK	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
KVVKT	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tüzüğü
KT.	Karar Tarihi
m.	Madde
MERNİS	Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MR	Manyetik Rezonans Görüntüleme
MİT	Millî İstihbarat Teşkilatı
OECD	Organızatıon For Economic Cooperatıon And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

OEEC	Organızatıon For Economic Cooperatıon (Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü)
OJ	Official Journal of the European Union (Avrupa Birliği Resmi Gazetesi)
POLNET	Polis Bilişim Sistemi
SMS	Kısa Mesaj Servisi
s.	sayfa
S.	Sayı
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
TL	Türk Lirası
TMK	Türk Medeni Kanunu
TRAMER	Trafik Sigortası Bilgi Merkezi
TUS	Tıpta Uzmanlık Sınavı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
T.	Tarih
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
UNDESA	Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Siyasi İşler Bölümü
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve devamı
VEDOP I-II	Vergi Daireleri Tam Otomasyon Projesi
VERBİS	Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi
vs.	vesaire
VUK	Vergi Usul Kanunu
YKS	Yükseköğretim Kurumları Sınavı
Y.	yıl
Y.K.	Yayımlanmamış Karar

1. GİRİŞ

Gelişen teknolojiyle birlikte kişisel verilerin işlenmesinin daha kolay bir hal alması ve böylece veri işlemenin artması kişisel veri ihlallerinin de artış göstermesine sebep olmuş, bu nedenle kişisel verilerin korunması konusu büyük önem kazanmıştır.

Çalışmamızda kişisel verilerin korunması idarenin sorumluluğu kapsamında ele alınacak olup, kişisel verilerin korunması hukukunun ihlalleri dolayısıyla idareyi ne denli sorumlu tutabiliriz, idarenin sorumluluğunun sınırı ne olmalıdır gibi sorulara cevap aramaya çalışacağız. Kişisel verilerin korunması ve idarenin sorumluluğu konusu bir bütün olarak ele alınacak olup, öncelikle bu kavramların anlamlarını açıklayacağız.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ülkemizde diğer Avrupa ülkelerine nazaran geç kalınmış bir düzenlemedir. Bu nedenle halen birtakım eksiklikleri bulunmaktadır. Bu eksik hususların üzerinde durularak ne tür düzenlemeler yapılabileceği konusunda açıklamalar yapılmaya çalışılacaktır.

Bilindiği üzere, idarenin meydana gelen zararlardan sorumlu tutulabilmesi için belirli koşullar aranmaktadır. Öncelikle kural olarak idarenin kusuru olmalı, bir zarar meydana gelmeli ve kusur ile zarar arasında illiyet bağı olmalıdır. Ancak bu her durumda geçerli değildir. İdarenin kusursuz olarak da meydana gelen zararlardan sorumlu olduğu haller söz konusudur. Buna idarenin kusursuz sorumluluğu denilmektedir. İdarenin sorumluluğunu ortadan kaldıran veya azaltan sebepler de mevcuttur. Bunlar; zarar görenin kusurlu davranışı, üçüncü kişinin kusurlu davranışı, mücbir sebep ve beklemeyen haldir. Çalışmamızın ana konusu idarenin sorumluluğu, kişisel verilerin korunmasında idareye düşen yükümlülükler ve idarenin kişisel verilerin ihlalinden dolayı sorumluluklarıdır.

Kişisel verilerin korunması hukukundan bahsetmeden önce kişisel veri kavramının açıklanmasında fayda vardır. Kişisel veri hem ulusal hem de uluslararası hukukta benzer şekilde tanımlanmıştır. Buna göre; kişisel veri, kimliği belirli ve belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi kapsamaktadır. Kişinin adı, soyadı, adresi, uyruğu gibi nüfus bilgileri, kan grubu, kullandığı ilaçlar, sürekli hastalığı gibi sağlık verileri, boyu, kilosu, saç rengi, ten rengi gibi ayırt edici fiziksel özellikleri kişinin kişisel verilerine örnek olarak gösterilebilir. Ancak bu veriler tek başına kişinin kimliğini

belirlemeye yetmediği için tek başına kişisel veri olarak değerlendirilemez. Ancak kişinin kimliğini belirleyebildiğimiz takdirde söz konusu veriyi kişisel veri olarak ele alabiliriz.

Kişisel verilerin işlenmesi sırasında meydana gelebilecek ihlallerin önlenmesi amacıyla hukuki düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç duyulmuş ve böylece kişisel verilerin korunması hukuku doğmuştur. Kişisel verilerin yetkisiz şekilde açıklanması ve erişilebilir hale getirilmesi veri ihlali sayıldığı gibi imha edilmesi, kaybı veya değiştirilmesi de veri ihlalidir. Çalışmamızda veri ihlali sonucunda idareye ne tür sorumluluklar yükleyebileceğimiz hususu tartışılmıştır. Ancak kişisel verilerin korunması hukuku yalnızca veri ihlalini önlemek için düzenlenmemiştir. Veri ihlali meydana gelmeden önce de kişisel verilerin korunması için gerekli önlemler alınmalıdır. İdareye kişisel verileri korumak için son derece önemli sorumluluklar yüklenmektedir.

Çalışmamızda kişisel verinin kullanımı, kaydedilmesi ve korunması yollarının nasıl yerine getirileceği, ihlaller karşısında hukuki ve cezai korumaların niteliği, idareye yüklenen sorumlulukların neler olabileceği hususlarının araştırılması hedeflenmektedir.

Kişisel verilerin korunması hukuku kapsamında yapılmış birçok çalışma bulunmakla birlikte bu kapsamda idarenin sorumluluğu hususunda yeterince çalışma bulunmaması çalışmamızın önemini artırmaktadır.

Kişisel verilerin korunması hakkı; özel hayatın korunması kapsamında temel hak ve hürriyetlerden biridir. Bu nedenle vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini korumakla mükellef olan idarenin bu hak kapsamındaki sorumluluk alanı daha geniş olmalıdır. Keyfi uygulamalara yol açmamalıdır. İdare çoğu zaman kişisel verileri işleme ve kullanmada sınırı aşmaktadır. Buna rağmen idare dar kapsamda sorumlu tutulmaktadır.

İdarenin kamu hizmetini yürütebilmesi için vatandaşların kişisel verilerine ihtiyaç duymaktadır. İdarenin gelişen teknolojik imkanlar sayesinde hem verilere daha fazla ihtiyaç duyması hem de verileri kolayca işleyebilmesi, kişisel verilerin korunması kapsamındaki sorumluluğunu genişletmektedir. Bu nedenle kişisel verilerin korunması kapsamında idarenin sorumluluk alanını genişletici yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu husus ise çalışmamızın önemini ortaya koymaktadır.

İDARE HUKUKU BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

1. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI: KAVRAMSAL BOYUT, TARİHSEL GELİŞİM, İLKELER, TÜRKİYE'DEKİ DÜZENLEMELER

1.2. Kişisel Verilerin Korunmasında Kavramsal Boyut

2.1.1. Kişisel Veri Tanımı ve Unsurları

2.1.1.1 Kişisel veri tanımı

Kişisel veri kavramı henüz kesin olarak tanımlanamamış olsa da uluslararası düzenlemelerde ve ulusal mevzuatımızda birbirine benzer şekilde tanımlanmaktadır.

Mevzuatımızda kişisel veri kavramına ilk rastlanılan yer olan; Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Verilerin Korunması Alanında Çıkarılan Yönetmelik'te bireylerin doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanmasını sağlayacak gerçek veya tüzel kişilere ait herhangi bir bilgi olarak tanımlanmıştır.[1] 07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan 24.03.2016 tarih ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (KVKK) Tanımlar başlıklı 3/d maddesinde kişisel veri düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, kişisel veri *"Kimliği, belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi"* ifade etmektedir. Bu nedenle bilginin öncelikle gerçek kişiye ait olması şarttır. Tüzel kişilere ait veriler KVKK kapsamında koruma altına alınmamıştır.

Uluslararası düzenlenmelerde de kişisel veri kavramı benzer şekilde tanımlanmıştır. Avrupa Konseyi tarafından 24.10.1995 tarihinde kabul edilen 95/46/EC sayılı "Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı karşısında Korunmasına İlişkin Direktif"in 2/a maddesinde tanımlanmıştır. Bahse konu maddeye göre: "Fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özel olan, bir veya birden çok faktöre veya bir kimlik numarasına atıf başta olmak üzere doğrudan tespit edilmiş veya tespit edilebilir bir tespit edilebilir kişi; tespit edilmiş

[1] Cankurt, A. (2021). *Kişisel Verilerin Korunmasında İdarenin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 19.

veya tespit edilebilir gerçek kişiye (veri öznesi) ilişkin herhangi bir bilgi."[2] şeklinde açıklanmaktadır.

28.01.1981 tarihli ve 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 2/a maddesinde ise,*" Kişisel veriler: Kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi ("ilgili kişi") hakkındaki tüm bilgileri ifade eder."* şeklinde açıklanmaktadır.

Kişisel veri; bireyin şahsi, mesleki ve ailesine ilişkin özelliklerini gösteren ve söz konusu bireyi diğer bireylerden ayırmaya ve niteliklerini ortaya koymaya sağlayan her türlü bilgi şeklinde tanımlanmaktadır.[3] "Kişiyi belirleyen ya da belirlenebilir hale getiren, adı, adresi, mesleği, mahkumiyeti, politik veya sendikal faaliyetleri, dernek üyeliğine ilişkin verileri, doğum tarihi, hastalık durumu, gelir durumu, telefon numarası, boş zamanında yaptığı faaliyetler gibi tüm bilgiler" kişisel veri kavramı içindedir. [4]

2.1.1.2. Kişisel verinin unsurları

2.1.1.2.1. Veri ve bilgi ilişkisi

Kişisel verinin en temel unsuru veri kavramıdır. "Veri" kavramını açıklayabilmek için "bilgi" kavramının üzerinde durulmasında fayda vardır.

TDK'da "bilgi, insan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin tümü, bili, malumat" şeklinde açıklanmaktadır.[5]

Veri ise, "bir araştırmanın, bir tartışmanın ve bir muhakemenin temeli olan ana öge, muta, done." olarak tanımlanmaktadır.[6]

---

[2] https://kisiselveri.com/9546ec-turkce

[3] Şen, E. (2009). "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı'nın Anayasa ve Türk Ceza Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi", *İstanbul Barosu Dergisi*, 83(3), s.1197-1214, 1197.; Akgül, A. (2013). *Kişisel Verilerin Korunması Açısından İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Yargısal denetimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.4

[4] Şimşek, O. (2008). *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, 120; Akgül, a.g.e., 2013, s.6

[5] https://sozluk.gov.tr/

[6] https://sozluk.gov.tr/

Veri, bilgiyi de kapsama altına almaktadır. Şöyle ki; veri, işlenmemiş bilgi ya da ham bilgi olarak tanımlanabilir.[7] Bütün veriler bilgi olduğu halde bütün bilgileri veri olarak tanımlayamayız. [8]

Bilgi ve veri birbirinden farklı kavramlardan olup, bilgi bizim algıladığımız temel ve her türlü malumat ve bu malumatın bilgisayarın anlayıp işleyebileceği haline de veri denilmektedir. [9]

Her ne kadar verinin bilgisayar ortamında işlendiğinden söz edilse de çalışmamız açısından önem arz eden kişisel veri kavramının bilgisayar ortamında işlenmesi şart değildir. Bilgisayar ortamında işlenmiş olabileceği gibi elle işlenmesi de olasıdır. Başka bir ifadeyle verinin kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için nasıl işlendiğinin bir önemi yoktur.

2.1.1.2.2. Kimliği belirli veya belirlenebilir kişi

2.1.1.2.2.1. Kişi kavramı

Kişi kavramının insani bir varlık olarak tanımlanması, ilk olarak Roma hukukunda görülmektedir. Ancak o dönemde kişilik olarak değil, fiziki bir varlık ya da köle olarak "beden" kavramı kullanılmıştır. Hukukun gelişimi, insan haklarının korunmasına duyulan gereksinime bağlı olarak insanlar hak sahibi olabilmişler, gerekli ulusal ve uluslararası düzenlemelerle de kişiye ve kişilik haklarına önem verilmeye başlanmıştır. [10]

Kişilik ise, hak ve borçlara ehil olabilmenin yanında, kendi eylemleriyle hak ve borç sahibi olabilme ehliyetini ve kişisel değer ile durumları da kapsayan geniş bir kavram olarak tanımlanabilir.[11]

Türk Medeni Kanunu'na göre kişilik sağ ve tam doğumla başlar. TMK m.8'de; *"Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler."* şeklinde açıklanmaktadır.

---

[7] İşevi, A., Çelme, B. (2005). "Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entelektüel Sermayeyi Yakalamak", *Bilgi Dünyası*, 6(2),263.; Akgül, a.g.e., 2013, 7.
[8] Room, S. (2007). *Data Protection & Compliance in Context*, United Kingdom, 31; Akgül, a.g.e., 2013, 7.
[9] Kurt, L. (2005). *Açıklamalı- İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bilişim Suçları ve Türk Ceza Kanunundaki Uygulaması*. Ankara, 38.; Akgül, a.g.e., 2013, 7.
[10] Cankurt, a.g.e., 2021, 11.
[11] Kara Kılıçarslan, S. (2019) "Yapay Zekanın Hukuki Statüsü Ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar", *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 4 (2), s.363-389, s.372.

Kişi kavramı gerçek kişiyi kastedebileceği gibi tüzel kişiyi de kastediyor olabilir. Tüzel kişi doktrinde, "gerçek kişi" olan insanlardan bağımsız olarak hukuki kişiliği olan hukuki varlıklar olarak tanımlanmıştır.[12]

Bir kişinin mallarını belirli bir amaca özgülemesi durumunda ise sürekli amaca özgülenen bir mal topluluğuna hukuk düzeni tarafından tüzel kişilik tanınmaktadır. [13]

Tüzel kişilerin aynı zamanda, toplumsal yaşayışta bireylerin dağınık halde olan güçlerini bir araya toplayan, onları koruyan, faaliyet alanını genişleten ve insanların tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri birey üstü amaçları gerçekleştirdikleri amaç birlikleri olarak tüzel kişiliklerin tanımlandığı görülmektedir. [14]

Bazı yazarlar tarafından hukuken korunması gereken verilerin, gerçek kişilere ait olabileceği gibi tüzel kişilere de ait olabileceği, tüzel kişilerin gerçek kişilerden ayrı bir hukuki varlıkları ve kimlikleri bulunduğundan, kendine özgü kişisel verilerin bulunacağı savunulmaktadır.[15]

Bahse konu görüşe paralel olarak kanaatimizce tüzel kişilerin de kendilerine özgü kişisel verileri bulunmaktadır. Bu nedenle tüzel kişilere ait veriler de gerçek kişilere ait veriler gibi kişisel verilerin korunması kapsamındaki hukuki korumadan yararlanabilmelidir.

Ancak ulusal ve uluslararası düzenlemelerde benzer bir şekilde yaygın olarak kullanılan tanıma göre kişisel veri *"Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi"* olarak tanımlanmaktadır. Her ne kadar tüzel kişilerin de kendilerine özgü kişisel verilerinin bulunabileceği tarafımızca kabul edilse de çalışmamızın asıl konusu bakımından gerçek kişilere ait veriler üzerinde durulacak olup, tüzel kişilere ait veriler ulusal ve uluslararası düzenlemelerin dışında kaldığından koruma kapsamında değerlendirilmeyecektir.

[12] Hatemi, H. (1979). *Medeni Hukuk Tüzel Kişileri*, İstanbul, 2.; Çağlayan, R. (2018). *İdare Hukuku Dersleri Temel Bilgiler*, Ankara, 71.; Küpeli, C. (2019). *Tüzel Kişi Verilerinin Korunmasında İdarenin Sorumluluğu.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 3.
[13] Kara Kılıçarslan, a.g.e., 2019, 372.
[14] Özsunay, E. (1982). *Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler*, İstanbul, 3.; Küpeli, a.g.e., 2019, 3.
[15] Şen, a.g.e., 2009, 1201-1202; Akgül, a.g.e., 2013, 11.

2.1.1.2.2.2. Kimliği belirli veya belirlenebilir olması

Kişisel veri kavramı en geniş anlamıyla, kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin tüm bilgileri ifade etmektedir.[16]

Burada öncelikle bilginin gerçek kişiye ait olması önem arz etmektedir. Gerçek kişiye ait olan bilginin gerçek kişinin kimliğini tespit edebilecek şekilde belirli ya da belirlenebiliyor olması şarttır.

Belirli veya belirlenebilir olma; bireyin toplumun diğer bireyleri arasında ayırt edilebilir olmasıdır.[17] Herhangi bir verinin kişisel veri olarak adlandırılabilmesi için öncelikle mevcut bir verinin olması, bu verinin kişiyle ilişkilendirilebilmesi ve kişiyi doğrudan ya da dolaylı olarak belirlenebilir kılması gerekir.[18]

Kimliğin belirli olması, bilginin doğrudan kişinin kimliğinin açıkça anlaşılması için yeterli olması anlamına gelmektedir. Örneğin kişinin adı, soyadı, T.C. kimlik numarası kişinin kimliğinin belirlenmesi için yeterlidir.

Kişinin kimliğinin belirlenebilir olması, bilginin tek başına kişinin kimliğini doğrudan belirlemede yeterli olmaması ile birlikte belirlenebilir kılmasına ilişkindir. Bunun için bazı ek bilgilere gereksinim duyulmaktadır.

Örneğin kişinin kan grubu gerçek kişiye ait bir veridir. Ancak tek başına kişinin kimliğini belirleyebilmek için yeterli bir veri değildir. Bu nedenle KVKK kapsamında kişisel veri olarak değerlendirilemeyecek ve kanun kapsamındaki korumadan yararlanamayacaktır. Kimliğin belirlenebilir olması için bazı ek bilgilere daha ihtiyaç duyulmaktadır.

2.1.1.3. Kişisel Verilerin Korunması İhtiyacı

Kişisel veriler, tarih boyunca diğer insanlar için önemli olmuştur. Farklı sebeplerle, farklı bilgilere yönelik olsa da diğer kişiler (eş, dost, akrabalar, arkadaşlar,

[16] Küzeci, E. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, 10.; Akgül, A. (2016). *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, 7.
[17] Köse Aysun, M. (2018). *Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)*, Ankara, 33.; Cankurt, a.g.e., 2021, 19.
[18] Mutlu, M. S. (2020). *Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması*, Ankara, 31-32.; Cankurt, a.g.e., 2021, 19.

komşular…), çeşitli topluluklar (işverenler, cemaatler, dernekler…) ve yöneticiler hep bizim hakkımızda daha fazla bilgi edinmeyi istemiştir. [19]

Örneğin işverenler çalışanlarının niteliklerini belirleyebilmek amacıyla, idare vatandaşlara daha iyi hizmet sunabilmek için, satış mağazası müşterilerinin zevklerini ve ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla kişisel verilere ihtiyaç duyabilir.

Kişisel veriye duyulan gereksinim tarihin ilk zamanlarından beri hiç azalmamış, modern devletle birlikte sistematik bir hale getirilmiştir. İşte bu nedenle devletlerin kişisel verilere bağlılığının temeli de buna dayanmaktadır denilebilir.[20]

Gelişen teknolojiyle beraber verilere daha kolay ve hızlı ulaşım imkânı ve gereksinimi doğmuştur. Bu nedenle kişisel verilerin işlenmesi çok büyük önem arz etmektedir. Verilerin bilgisayar sistemleri sayesinde daha kolay bir şekilde işleniyor olması çok geniş bir veri havuzunun meydana gelmesine sebep olmuştur. İşlenen kişisel verilerin hukuki güvenlik açısından korunmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kişisel verilerin korunması hukukunun ortaya çıkışında üç temel etkinin bulunduğu söylenebilir: çeşitli örgütlerce kişisel verilere duyulan ihtiyaç, gelişen teknoloji, gözetim teknolojilerindeki gelişmeler. [21]

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin geniş kapsamlı olarak düzenlenen ilk uluslararası sözleşme, Avrupa Konseyince kabul edilen 28 Ocak 1981 tarih ve 108 sayılı "Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme" olmuştur. Öncelikle; kişisel verilerin korunması, temel hak ve özgürlüklerden olan özel hayatın gizliliği ile doğrudan bağlantılıdır. Sözleşmenin temeli itibariyle özel hayatın gizliliği hakkının özel bir görünümü olarak kişinin onur ve şahsiyetini korunmayı amaçlamaktadır.[22] Bu amaçla kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi için kişisel verilerinin korunması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

[19] Küzeci, E. (2018). *Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, 19.
[20] Hatipoğlu, S. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması ve İdarenin Sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 13.
[21] Küzeci, a.g.e., 2018, 20.
[22] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 13.

2.1.2. Hassas Veriler

2.1.2.1. Tanımı

KVKK'nın 6/1. maddesinde,

> *"Kişilerin ırkı ve etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi ya da diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkumiyeti, güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veri"*

olarak tanımlanmıştır.

Kişinin sır alanı içerisinde olan, cinsel hayatı, dini tercihleri, ırksal kökeni gibi konulara ilişkin veriler hassas veridir ve hassas olması sebebiyle daha özel bir korumaya tabi tutulmaktadır. [23]

Bazı verilerin hassas olarak adlandırılıp, bu şekilde daha etkin bir koruma altına alınmış olmasının sebebi bu verilerin kişinin temel hak ve özgürlükleri ile daha yakın bir ilişkide bulunmasından kaynaklanır. Çünkü söz konusu verilerin kötüye kullanılma ihtimalinde veri sahibi üzerinde doğabilecek zararların ve mağduriyetlerin daha büyük olacağı endişesiyle böyle bir ayrıma gidilmiştir.[24] Örneğin, kişinin ırkı, etnik kökenine ilişkin verilerin diğer kişisel verilerinden ayrı bir düzenlemeye tabi tutulması, bu tür kişisel verilerin devlet kurumları tarafından kötüye kullanılması endişesiyle yakından ilişkilidir. Bu haklı sayılan kaygının, nüfus kayıtlarının ayrıntılı tutulmasından dolayı gerçekleşen Yahudi soykırımı gibi travma oluşturan tarihsel olaylardan da kaynaklandığı söylenebilir. [25]

108 sayılı Sözleşmenin 6. maddesinde "hassas veri" olarak nitelendirilebilecek verilere yönelik özel bir hüküm getirilmiştir. Hükme göre; iç hukukta gerekli güvenceler sağlanmadıkça, ırk, siyasi düşünceler, dini inancı veya diğer inançları ortaya koyan kişisel nitelikteki verilerle sağlık ya da cinsel yaşamla ilgili kişisel nitelikteki veriler ve ceza mahkûmiyetleri, otomatik bilgi işlemine tâbi tutulamazlar.[26]

---

[23] Küzeci, a.g.e.,2018, 74.

[24] Dülger, M. V. (2018). "İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 5 (1), 73.

[25] Ringelheim, J. (2006). *Processing Data On Racial or Ethnic Origin For Antidiscrimination Policies: How to Reconcile the Promotion of Equality with the Right to Privacy*, New York, 22.; Akgül, a.g.e., 2013, 14.

[26] Wong, R. (2007). "Data Protection Online: Alternative Approaches to Sensitive Data", *Journal of International Commercial Law and Technology*, 2.; Kılınç, D. (2012). "Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61 (3), 1089-1169, 1114.

Bu maddeden hareketle; kişilerin ırkını veya siyasal görüşlerini, dini veya diğer inançlarını, sağlık veya cinsel tercihlerini ve mahkûmiyetlerini ortaya çıkaran veriler hassas veri olarak tanımlanabilir.

Hassas nitelikli veriler doğal olarak diğer verilere göre daha özel bir korumaya tabi tutulmaktadır. Bu verileri ancak bazı özel istisnai durumlarda işlenebilmektir. Sözleşmenin 6. maddesinde, ulusal hukuka uygun güvenceler sağlanmadıkça hassas verilerin otomatik olarak işlenemeyeceği hükme bağlanmıştır. Hassas verilerin işlenebileceği istisnai hallere ise; veri sahibinin açık rızası, veri işleyenin çalışma hukuku alanında veri işlemekle yükümlü olması ve veri sahibinin hayati bir çıkarının olması hali örnek olarak verilebilir.[27]

Hassas nitelikli veriler TCK'da da özel bir hükme tabi tutulmuştur. TCK'nin 135. maddesi 2. fıkrasına göre; özel nitelikli verilerin kaydedilmesi, suçun nitelikli halini oluşturmaktadır. Örneğin, kişinin cinsel yaşamına ilişkin verileri, iş yerinde çalışanın sendika üyeliği, inancına göre yemek yeme tercihi hakkında bilgilerin hukuka aykırı bir şekilde elde edilmesi, suçun nitelikli halini oluşturacaktır. Nitelikli haller 135. maddenin 2. fıkrası ile sınırlı sayım ilkesine tabidir. Maddede belirtilmeyen haller için ise nitelikli unsur uygulanmamaktadır.[28]

2.1.2.2. Hassas verilerin işlenmesinin istisnaları

Hassas verilerin işlenmesi kural olarak mümkün değildir, ancak bazı özel istisnai hallerde mümkün olabilmektedir.

KVKK'nın 6/2. maddesinde, özel nitelikli kişisel verilerin, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasak olduğu şeklinde düzenleme yapılmıştır. Aynı maddenin 3.fıkrasında bazı istisnai haller sayılmıştır.

AB Veri Koruma Yönergesi'nin 8/2. maddesinde de istisnai olarak kişisel verilerin işlenebileceği hallere yer verilmektedir.

2.1.2.2.1. İlgilinin açık rızası

Hassas verilerin işlenebilmesi için en önemli şart ilgili kişinin rızasının bulunmasıdır. İlgilinin rızası "açık" olmalıdır. Dolayısıyla örtülü yani açık olmayan bir rızanın

[27] Kılınç, a.g.m., 2012, 1114.
[28] Kangal, Z. T. (2019). *Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Hukukunda Korunması*, İstanbul, 68-69.; Cankurt, a.g.e., 2021, 61.

varlığı hassas verilerin işlenebilmesi açısından gerekli koşulu sağlayamayacaktır. Kişinin eylemsizliğinden de rıza gösterdiği sonucu çıkarılamaz.[29] AB'ye üye bazı ülkelerde pazarlama amacıyla kişisel verilerin işlenmesi, açıkça rıza gösterilmemiş olsa bile, meşruluk testini aşabilmektedir. Ancak bu durum hassas nitelikte kişisel veriler için söz konusu değildir. Bu kategorilerdeki verilerin bu istisna kapsamına girmesi için açık rıza beyanı gerekmektedir. [30]

2.1.2.2.2. Yaşamsal çıkarların korunması

Bu istisnadan söz edebilmemiz için ilgili kişinin hukuken ve fiziksel olarak rıza göstermesinin olanaksız hale gelmesi gerekir.[31] Kişinin eğer imkânı olsaydı hassas verilerinin işlenmesine rıza vereceği hususu kesin olmalıdır. Kişinin, sağlığına kavuşmasından sonra ise somut ve açık rızası alınmalıdır. [32]

Örneğin kan nakline ihtiyacı olan yoğun bakımdaki bir hastaya uygun kanın bulunabilmesi amacıyla hastanın kişisel verilerinden biri olan kan grubunun işlenmesi zorunluluğu doğabilir. Bu durumda hastanın açık rızasının alınması mümkün değildir. Ancak hayatta kalabilmesi için eğer imkânı olsaydı rıza göstereceği hususu kesindir. Bu durumda açık rızası olmasa dahi kişisel verisi işlenebilmektedir. Veri sahibi, sağlığına kavuştuktan sonra açık rızası alınmalıdır.

2.1.2.2.3. İş hukukundan kaynaklanan özel hak ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi

Bu koşulun sağlanabilmesi için verinin toplanması ve işlenmesi mutlaka gerekli olmalı ve yasal bir zorunluluktan kaynaklanmalıdır.[33] Dolayısıyla işveren yalnızca işyeri için gerekli olduğundan bahisle işçilerin hassas nitelikli verilerini işleyemeyecek, bu verilerin işlenmesinin yasal bir zorunluluktan kaynaklanıyor olması gerekecektir.

2.1.2.2.4. Kâr amacı gütmeyen bir kurum tarafından işleme

95/46/EC sayılı Direktif'te, kamuya yararlı dernek veya vakıfların, kendilerine özgü amaçlarını gerçekleştirebilmeleri amacıyla belirli şartlar çerçevesinde hassas verileri

[29] Kuner, C. (2007). *European Data Protection Law, Corporate Compliance and Regulation*, Büyük Britanya, 102; Küzeci, a.g.e., 2018, 258.
[30] Küzeci, a.g.e., 2018, 258.
[31] Küzeci, a.g.e., 2018, 259.
[32] Özdemir, H. (2009). *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması,* Ankara, 128; Aydın Akgül, a.g.e., 2013, 22.
[33] Kuner, a.g.e., 2007, 102; Küzeci, a.g.e., 2018, 259.

işlemesine izin verilmiştir.[34] Burada belirtilen kâr amacı gütmeyen kuruluş ise dernek, vakıf vb. olabileceği gibi bu örgütlenme siyasi, felsefi veya sendikal bir amaca da yönelmiş olabilir.[35]

2.1.2.2.5. Sağlık hizmetleri bakımından işleme

Veri işlemenin önleyici hekimlik, tıbbi teşhis, tıbbi yardım, bakım ya da sağlık hizmetlerinin idari olarak yürütülmesi için gerekli olması ve bu verilerin ya sağlık personeli ya da sağlık personeli gibi sır saklama yükümlülüğüne tabi kişilerce işlenmesi (AB Yönergesi m.8/3) halinde sağlık hizmetinin sağlanması açısından geçerli bazı veri türlerinin işlenmesine istisna getirildiği görülmektedir. [36]

2.1.2.2.6. Kişinin kendisi tarafından kamuya açıklanan hassas verileri

Kişi kendisine ait hassas verilerini bizzat açıklamışsa artık özel bir korumadan yararlanamayacaktır.

2.1.2.2.7. Kamu yararı

AB Veri Koruma Yönergesince üye devletler, uygun önlemleri almak koşuluyla kamu yararı için başka istisnalar da belirleyebilir. [37]

Kamu güvenliği ve kamu düzeni açısından suçların takip edilebilmesi, önlenebilmesi için bireylerin kişisel verilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeplerle kişilerin hassas verileri işlenebilir. Örneğin, suçun tespiti amacıyla tanıkların dinlenmesi aşamasında ilgili kişilerin hassas verileri işlenebilmektedir.[38]

2.1.3. Kişisel Verilerin İşlenmesi

KVKK m.3/e'ye göre, kişisel verilerin işlenmesi kavramı "Kişisel verilerin tamamen ya da kısmen otomatik olan veya herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi ve sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi" ifade etmektedir.

[34] Akgül, a.g.e., 2013, 22.
[35] Küzeci, a.g.e., 2018, 259.
[36] Küzeci, a.g.e., 2018, 259-260.
[37] Küzeci, a.g.e., 2018, 260.
[38] Özdemir, a.g.e., 2009, 132 ; Akgül, a.g.e., 2013, 24.

Kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesi mümkün olabileceği gibi otomatik olmayan yollarla da işlenmesi mümkündür. Hangi yolla işlendiğinin bir önemi bulunmamaktadır. Aynı zamanda kişisel verilerin işlenmesi kavramından yalnızca verilerin kaydedilmesi durumu anlaşılmamalıdır. Verilerin elde edilmesi, kaydedilip depolanması ve muhafaza edilmesi, değiştirilerek yeniden düzenlenmesi, açıklanması ve aktarılması da anlaşılmaktadır. Kişisel verilerin devralınması, elde edilebilir hale getirilmesi, verilerin sınıflandırılması, ayrıca kullanımının engellenmesi de kişisel verilerin işlenmesi anlamına gelmektedir. Anlaşılacağı üzere, kişisel veriler üzerinde yapılan her türlü işlem bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Özetle, kişisel verinin işlenmesini verinin kaydedilmesiyle başlayan ve geri döndürülmeyecek şekilde silinmesi ve yok edilmesine kadar olan bir süreç olarak tanımlayabiliriz. [39]

Aynı zamanda, işlenecek olan kişisel verilerin hukuka uygun olarak veriyi teslim etmeye ya da işlenmesine rıza göstermeye yetkili olan kişilerden elde edilmesi gerekir.[40] Hukuka uygun biçimde elde edilen kişisel verilerin de bu ilkelere uyulmadan işlenmesi halinde ise veri sorumlusu ve veri işleyenlerin hukuki sorumluluğu gündeme gelebilmektedir. [41]

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemeler incelendiğinde ise otomatik yolla devlet kurum ve kuruluşları tarafından işlenen verilerin hemen hemen her zaman koruma kapsamında olduğu görülmektedir. Kişisel verilerin korunması ilk aşamada doğal olarak devletin veri işleme etkinliklerine karşı güvence olarak ortaya çıkmıştır. Zamanla kamu kurumları yanında özel sektörlerin de kişisel verilere yönelik ihlalleri artış göstermiştir. Bu nedenle özel sektör tarafından işlenen verilerin koruma kapsamında görülmesi yerinde bir karardır.[42]

2.1.4. Veri Kayıt Sistemi

KVKK madde 3/h'ye göre; *"Veri kayıt sistemi, kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi olarak"* ifade edilmektedir.

[39] Oğuz, S. (2018). "Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri", *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 13(2), 121-138, 128.
[40] Baindbridge, D. (2000). *Data Protection*, Welwyn Garden City, 59; Oğuz, a.g.m., 2018, 129.
[41] Oğuz, a.g.m., 2018, 129.
[42] Küzeci, a.g.e., 2018, 329.

Kısaca kişisel verilerin işlendiği sisteme verilen addır. Ancak veri işleme tek başına yeterli olmamaktadır. Kişisel verilen belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlenmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

İdarenin sunmuş olduğu hizmetler açısından incelendiğinde nüfus müdürlükleri, vergi daireleri, belediyeler, hastaneler, üniversiteler, bankalar gibi kamu kurum ve kuruluşlarında veri kayıt sistemleri bulunmaktadır. Örneğin hastanelerde hastaya ait önceki hastalıklarına ilişkin bilgileri, kan grubu, telefon numarası, e-posta adresi gibi verileri belirli kıstaslara uyularak işlenmekte ve bir kayıt sistemi oluşturulmaktadır. Kurumlar arasında veri paylaşımının tek bir merkezden yapılmasını sağlayacak ulusal veri terminalinin gelişmesi ve idarenin elindeki bilgilerin seri bir şekilde yönetilmesini hedefleyen "Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi"ne (KAYSİS) işlenecek veriler için de bir veri kayıt sistemi oluşturulması planlanmaktadır.[43] [44]

2.1.5. Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen

KVKK madde 3/ı'ya göre veri sorumlusu; *"Kişisel verilerin işleme amaçları ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu gerçek veya tüzel kişiyi*" ifade etmektedir.

Veri sorumlusu, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilmektedir. Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceğini belirlemekle beraber hangi vasıtayla işleneceğini belirlemektedir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin belirli kriterlerle işlendiği veri kayıt sisteminin kurulması ve yönetilmesinden sorumludur.

KVKK m.12'ye göre veri sorumlusu; *"Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önleme, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak"* ile görevlidir. Yasanın 12. maddesi veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik başka güvenceler de getirmiştir. Buna göre veri sorumlusu, kendi kurum ve kuruluşunda, bu Kanundaki hükümlerin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli denetimleri yapmak veya yaptırmak zorundadır. [45]

[43] Bkz. https://www.kaysis.gov.tr/Kaysis_Hakkinda, Erişim tarihi:12.08.2022.
[44] Akman, N. G. (2021). *İdare Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 14.
[45] Küzeci, a.g.e., 2018, 358.

Veri işleyen ise KVKK madde 3/ğ'de tanımlanmıştır. Buna göre; *"Veri işleyen; Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek ya da tüzel kişiyi"* ifade etmektedir.

Tanımdan anlaşılacağı üzere veri işleyen hem gerçek hem de tüzel kişi olabilmektedir. Kişisel verileri işleyebilmek için yetkisini veri sorumlusundan almaktadır.

2.1.6. Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi

Veri Sorumluları Sicili (VERBİS), veri sorumlularının kayıt olmak zorunda oldukları ve veri işleme faaliyetleriyle ilgili bilgileri beyan ettikleri kayıt sistemidir. Veri sorumlularının, Kurulun gözetiminde Başkanlık tarafından tutulmakta olan Veri Sorumluları Siciline kaydolmaları zorunluluğu bulunmaktadır. Dolayısıyla kimlerin veri sorumluları olduğunun kamuya açıklanması ve bu yöntemle kişisel verilerin korunması hakkının daha etkin şekilde kullanılması hedeflenmektedir. [46]

Kamuya açıklık ilkesi, sicilin tutulmasında önemli bir ilkedir. Bu nedenle bu ilke ile veri sorumlusunun hukuka aykırı bir şekilde veri işlemesinin önüne geçilmektedir. Bununla birlikte ilgili kişi kişisel verisinin korunması bakımından kendini güvende hissedecek, herhangi bir hak ihlali durumunda hangi veri sorumlusuna başvurabileceğini öğrenebilecektir.

2.1.7. İlgili Kişi

KVKK'da bahsi geçen tanıma göre ilgili kişi kavramından kişisel verisi işlenen gerçek kişi anlaşılmaktadır. Dolayısıyla tüzel kişiler kanun kapsamında bulunmamaktadır.

Bu durum, KVKKT (2008)'de "tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler" in kişisel veri kapsamında yer alması yönündeki tercihin değiştirildiğini göstermektedir. Bu açıdan 2014 yılı KVKKT'deki yaklaşım sürdürülmüştür. Tüzel kişilerin de kişisel verilerin korunması düzenlemelerinin öznesi olması sorunsalı Anayasa Mahkemesinin bir kararında değerlendirme konusu yapılmıştır. [47] Kararda Mahkeme, Anayasanın 20/3 hükmünde yer alan "herkes" ifadesinin tüzel kişileri de kapsadığı ve bundan hareketle tüzel kişilerin de koruma kapsamında olması gerektiğine hükmetmiştir.[48]

---

[46] Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Sorumluları Sicili Nedir?, Erişim Tarihi:12.05.2022, https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2043/Veri-Sorumlulari-Sicili-Nedir
[47] Küzeci, a.g.e., 2018, 324.
[48] AYMK, E.2013/84, K.2014/183, K.T. 4 Aralık 2014; Küzeci, a.g.e., 2018, 325.

KVKK'nın 1. maddesinde de bahsedildiği edildiği üzere yapılan düzenlemenin amacı temel hak ve özgürlüklerin korunmasıdır. Bu kapsama tüzel kişilerin de alınması kaynağını özel yaşamın gizliliği hakkından almakta olan kişisel verilerin korunması hakkının temel felsefesine aykırı olacak ve korumanın zayıflaması tehlikesini beraberinde getirecektir.[49] Nitekim temel hak ve özgürlükler insana yalnızca insan olmasından kaynaklı verilen haklardır.

2.1.8. Kişisel Verileri Koruma Kurumu

KVVK'nda kurum olarak bahsi geçen kavramdan Kişisel Verileri Koruma Kurumu anlaşılmaktadır. Kişisel Verileri Koruma Kurumundan ilerleyen bölümlerde daha ayrıntılı olarak bahsedileceğinden burada kısaca bahsedilecektir.

KVKK'nın *"Kişisel Verileri Koruma Kurumu"* başlıklı 19. maddesine göre;

> *"Bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere, idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliğini haiz Kişisel Verileri Koruma Kurumu kurulmuştur. Kurum Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakan ile ilişkilidir. Kurumun merkezi Ankara'dadır. Kurum, Kurul ve Başkanlıktan oluşur. Kurumun karar organı Kuruldur."*

Kurum görev alanı itibarıyla, uygulamaları ve mevzuattaki gelişmeleri takip etmek, değerlendirme ve önerilerde bulunmak, inceleme ve araştırmalar yapmak veya yaptırmakla görevlidir. İhtiyaç duyulması hâlinde, görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri veya üniversitelerle iş birliği yapmak ve kişisel verilerle ilgili uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, görev alanına giren konularda uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak ve toplantılara katılmakla görevlidir. Aynı zamanda yıllık faaliyet raporunu Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna sunmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla görevlidir. (KVVK m.20)

2.1.9. Açık Rıza

Kişisel verilerin işlenebilmesi için ilk şart açık rızanın bulunmasıdır. Açık rızanın bulunmadığı durumda kişisel verilerin işlenebilmesi kural olarak mümkün değildir. KVKK'nın 3/1-a maddesinde açık rıza; *"Belirli bir konuya ilişkin olarak bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza"* olarak tanımlanmaktadır.

[49] Küzeci, a.g.e., 2018, 325.

2.1.9.1. Belirli bir konuya ilişkin olma

Avrupa Birliği Direktifinde (95/46/EC) rıza kavramı 2. maddenin (h) fıkrasında; *"veri öznesinin rızası, kendisine dair kişisel verilerin işlenmesi için veri öznesinin kabulüne işaret eden, özgürce ve gerekli bilgilendirilme yapıldıktan sonra alınan rızayı kastetmektedir."* biçiminde tanımlanmıştır. [50]

2.1.9.2. Bilgilendirilmeye dayanma

Kişi rıza göstermeden önce neye rıza gösterdiğini bilmek zorundadır. Bunun için kişinin bilgilendirilmesi şarttır. Aksi halde iradesi geçersiz hale gelebilir.

2.1.9.3. Özgür iradeyle açıklama

Kişi rıza verirken iradesini özgür olarak açıklamalıdır. Baskıyla veya bilinçsiz bir şekilde verdirilen rıza geçerli olmayacaktır.

Nitekim bu hüküm KVKK'nın 5/1 maddesinde, irade beyanı ilgili kişinin açık rızası olmadan işlenemez denilerek bu kavramın, kişinin kesin ve açık iradesinin kuşkuya yer vermeyecek biçimde tezahür ettiğinin anlaşılması halinde değer kazanacağına vurgu yapılmıştır. [51]

2.1.10. Kişisel Veri İhlali

Kanunda kişisel veri ihlali tanımına yer verilmemiştir. Ancak, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) m.4/12'de açıklanan tanıma göre kişisel veri ihlali; *"İletilen ve saklanan veya işlenen kişisel verilerin kazayla veya yasa dışı yollarla imha edilmesi, kaybı, değiştirilmesi, yetkisiz şekilde açıklanması ya da bunlara erişime yol açan bir güvenlik ihlalidir."*

Anlaşılacağı üzere kişisel verilerin yetkisiz şekilde açıklanması ve erişilebilir hale getirilmesi veri ihlali sayıldığı gibi imha edilmesi, kaybı veya değiştirilmesi de veri ihlalidir. Bu eylemlerin kasti olarak yapılmış olması önem arz etmemektedir, kazara meydana gelmiş olsa dahi veri ihlali olarak değerlendirilecektir.

AB Genel Veri Koruma Tüzüğünün 33. maddesine göre, kişisel veri ihlali halinde, söz konusu ihlalin ilgili kişilerin hakları ve özgürlükleri bakımından bir risk

[50] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 80.
[51] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 81.

oluşturmaması haricinde, veri sorumlusunun gecikmeksizin, mümkün olması halinde, ihlalden haberdar olduktan en geç 72 saat içerisinde denetim makamına bildirilmesi gerekir.[52] Denetim makamına yapılan bildirimde gecikme olması halinde, bildirim yapılırken gecikmenin neden kaynaklandığı da belirtilmelidir.[53]

Kurula yapılacak ihlal bildiriminde "Kişisel Veri İhlal Formu'nun[54] kullanılacağı belirtilmiştir.[55]

Kurul tarafından verilen 18.09.2019 tarih ve 2019/271 sayılı kararda ise, ilgili kişiye yapılacak ihlal bildiriminin açık ve sade bir dille yapılmasına ve aşağıda belirtilen hususları içermesine karar verilmiştir:

- "İhlalinin ne zaman gerçekleştiği hususu,

- Kişisel veri kategorileri bazında kişisel veri / özel nitelikli kişisel veri ayrımı yapılarak hangi kişisel verilerin ihlalden etkilendiği,

- Kişisel veri ihlalinin olası sonuçları,

- Veri ihlalinin olumsuz etkilerinin azaltılması için alınan ya da alınması önerilen tedbirler ve

- İlgili kişilerin veri ihlaliyle ilgili bilgi almalarını sağlayacak irtibat kişilerinin isim ve iletişim detayları ya da veri sorumlusunun web sayfasının tam adresi, çağrı merkezi vb. iletişim yolları" [56]

2.1.11. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi, Anonim Hale Getirilmesi

6698 sayılı KVVK'nın "Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi" başlıklı 7.maddesine göre;

---

[52] GDPR m. 33/1; Develioğlu, H. M. (2017). *6698 Kişisel Verilerin Korunması Kanunu İle Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, İstanbul, 108; Zor, A. (2020). *Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri Ve Bu Yükümlülükleri İhlalinden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 115.

[53] GDPR m. 33/1; Develioğlu, a.g.e., 2017, 108; Zor, a.g.e., 2020, 115.

[54] Kişisel Veri İhlal Formu, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/617f166c-24e1-42b5-a9cb-d756d6443af9.pdf, erişim tarihi: 14.03.2022.

[55] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 24.01.2019 Tarih ve 2019/10 Sayılı Kararı; Zor, a.g.e., 2020, 116.

[56] Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 18.09.2019 Tarih ve 2019/271 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5547/2019-271, erişim tarihi: 14 Mart 2022; Zor, a.g.e., 2020, 116.

"Bu Kanun ve ilgili olan diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler resen ya da ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir.

Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.

Kişisel verilerin silinmesine, yok edilmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esaslar da yönetmelikle düzenlenir."

Kişisel veriler usulüne uygun biçimde işlenmiş olsa dahi, işleme sebebi ortadan kalktığında veri sorumlusu tarafından re'sen veya talep üzerine silinir, yok edilir veya anonim hale getirilir.

Kanunun 11.maddesinin e bendine göre herkes; *"7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme* "hakkına sahiptir.

Nitekim KVKK'ya göre düzenlenmiş olan Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'te buna ilişkin saklama ve imha süreçleri ile yılda en az iki kere olmak üzere imha periyotlarının belirlenmesi öngörülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus ise yok etme veya anonimleştirme açısından kanuni bir süre öngörülmemiş olsa dahi imhaya ilişkin kanuni bir yükümlülüğün getirilmiş olmasıdır.[57]

2.1.11.1. Kişisel verilerin silinmesi

Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'te yer alan silme; erişilemez ve kullanılamaz hale getirme olarak tanımlanmıştır. KVKK'nın gerekçesinde açıklanan silme işlemine göre, verinin tekrar hiçbir şekilde kullanılamayacağı ve geri dönüştürülemeyeceği arasında uyuşmazlık bulunduğu düşünülse bile ortak nokta dijital ya da fiziki ortamda bu verilerin silinmiş olmasıdır.[58]

Silme işleminde izlenmesi gereken süreç Kurulun yayınladığı rehbere göre sırasıyla şöyledir; silinecek kişisel verilerin saptanması, ilgili kullanıcıların belirlenmesi,

[57] Ketizmen, M.; Kart, A. (2021). Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 17. maddesi ve Yargıtay kararları doğrultusunda, kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç teşkil eden fiiller açısından uygulanacak norm hakkında değerlendirme, *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, 1(2), 256-268, 266.

[58] Saka, R., Çağlayan, R., Koca, M. (2020). *Avrupa Birliği Hukuku Ceza Hukuku ve İdare Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası*, Ankara, 48; Cankurt, a.g.e.,2021, 115.

kullanıcıların erişim yöntemlerinin tespit edilmesi ve verilerin silinerek bunlara erişimin engellenmesi olarak dört aşamadan oluşmaktadır. Silme işlemine dair kullanılacak yöntemler; bulut, kâğıt ortamı, merkezi sistemde yer alan ofis dosyaları, taşınabilir medya (flash) ve veri tabanları üzerinde uygulanacak işlemler olarak farklılık göstermektedir. [59]

Kişisel verileri işlenen veri sahibi, verilerinin işlenmesi yönünde vermiş olduğu rızasını her zaman geri alabilmektedir. Rıza geri alındığı takdirde veri işleyen tarafından verilerin silinmesi gerekmektedir. Aksi takdirde veri ihlali söz konusu olacaktır. Bu şekilde talep halinde verilerin silinmesi söz konusu olabileceği gibi aynı zamanda veri işleme amacı ortadan kalktığı takdirde veri sahibi resen verileri silmekle yükümlüdür.

Hukuka aykırı olarak işlenen verilerde, veri sahibinin rızasını geri alması, işlenme için gerekli sebeplerin ortadan kalkması ve veri sahibinin mensup olduğu üye devlette ya da AB mevzuatına göre verilerin silinme zorunluluğunun bulunması ve işlenen amaçların geçersiz hale gelmesi durumlarında, unutulma hakkı çerçevesinde ilgililer verilerinin silinmesini isteyebilecektir.[60]

Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesine eklenen üçüncü fıkraya göre:

> *"Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak, kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilmesi, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde ya da kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."*

Kişisel verilerin işlenmesini gerektiren sebepler ortadan kalkmasına rağmen veri sorumlusu tarafından silinmemesi sonucu verisi işlenen veri ilgilisi olan gerçek kişi tarafından Kişisel Verilerin Korunması Kuruluna yapılan başvuru sonucunda Kurul kararında şikayetçi veri ilgilisi, bir gıda şirketi adına telefonundan arandığını, şirketin internet sitesinin "bize ulaşın" bölümünden kişisel verisinin nasıl elde edildiğine ilişkin başvuruda bulunduğunu ancak kendisine hiçbir şekilde geri dönüşte

[59] Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Ankara: KVKK Yayınları, 05/04/2018, 6-9; Cankurt, a.g.e.,2021, 115.
[60] Cankurt, a.g.e., 2021, 48.

bulunulmadığını, bunun üzerine ticari işletmeye aynı taleple yazılı olarak başvurduğunu, çağrı merkezi işiyle ilgili bir gerçek kişiden gelen cevap yazısında ise kendisinin 2008 yılından beri yetki aldığı firmaların ürünlerinin çağrı merkezi işi ile uğraştığını, 2013-2014-2015 yıllarında bir spor kulübünün kendisine verdiği yetki uyarınca dergi abonesi olan kişilerin abonelik süresini uzatmaya yönelik arama hizmeti gerçekleştirdiğini, söz konusu spor dergisi abonesi olması dolayısıyla server (sunucu) sisteminde telefon bilgisinin yer aldığı ve ilgili kişinin telefon bilgisinin dergi aboneliğinin gerçekleştiği tarihte 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 10. maddesine uygun olarak saklandığı, veri sorumlusunun 2017 yılından bu yana bir gıda markasıyla çeşitli doğal gıda ürünlerinin internet üzerinden satışı ve pazarlama işini yürüttüğü, veri sorumlusunun kullanmakta olduğu server arama sisteminin hata sonucu ilgili kişinin numarasının silinmesine karşın sistemin numarayı aradığının tespit edildiği, yapılan yanlışlık akabinde ilgili kişiye yazılı özür niteliğinde cevap verilerek Kanun'un 7. maddesi uyarınca kişisel verisinin geri dönülemez şekilde yok edildiği bilgisinin verilmesi üzerine Kurul'a şikayette bulunduğunu ifade etmiştir. Kurul, kişisel verilerin ilk işlenme amacından farklı olarak başka bir amaç için kullanıldığı yani kişisel verilerin Kanun'un 4. maddesinde yer alan verinin işlendikleri amaçla bağlantılı ve sınırlı olma ilkesine aykırı hareket edildiği, Kanun'un Geçiş Hükümlerine ilişkin Geçici 1. maddesinin 3. fıkrasında yer alan *"Kanunun yayımı tarihinden önce işlenmiş olan kişisel veriler, yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde bu Kanun hükümlerine uygun hâle getirilmelidir"* hükmüne göre söz konusu verilerin Kanun'un yayınlanma tarihinden sonraki iki yıl içerisinde Kanun'a uygun hale getirilmesi amacıyla, spor dergisi aboneliği için çağrı merkezi hizmeti vermeye ilişkin veri sorumlusu ile ilgili spor kulübü arasında imzalanan sözleşmenin 2015 yılında bitmesinden sonra söz konusu verilerin işlenme amaçları ortadan kalktığından verilerin silinmesi gerektiği, verinin farklı amaçlarla işlenmesinin sürdürmesi amaçlanıyor ise ilgili kişinin işlenme amaçlarına ilişkin açık rızasının alınması gerektiği ancak bu işlemlerin gerçekleştirilmediği, sistemin numarayı bir hata sonucu aradığı beyan edilse bile ilgili kişinin numarasının aranmasının silinme işleminin gerektiği gibi gerçekleştirilmediğinin göstergesi olduğu ve bu kapsamda veri sorumlusunun Kanun'un 12/1/a maddesinde yer alan "kişisel verilerin hukuka aykırı

işlenmesini önlemek" hükmüne aykırı davrandığı gerekçesinden dolayı 18.000 TL idari para cezasına hükmetmiştir.[61]

2.1.11.2. Kişisel verilerin yok edilmesi

Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğin *"Kişisel Verilerin Yok Edilmesi"* başlıklı 9. maddesine göre; *"Kişisel verilerin yok edilmesi ve kişisel verilerin hiç kimse tarafından hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin yok edilmesi ile ilgili gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür."*

Silme işleminde bulunan ilgili kullanıcıların ulaşamayacağından farklı olarak yok etme işleminde hiç kimse tarafından ulaşılamayacağı ibaresine yer verilerek daha kapsamlı olduğu vurgulanmıştır.[62]

Yok etme işlemi ise verilerin mevcut olduğu ortamın de-manyetize edilmesi, müşteri bilgilerinin yer aldığı harici diskin yakılması ve fiziksel olarak basılı ortamda tutulan bilgilerin kâğıt kırpma makinesinden geçirilmesi yoluyla yapılmaktadır. [63]

Kişisel verilerin yok edilmesi için, verilerin bulunduğu tüm kopyaların tespit edilmesi ve verilerin bulunduğu sistemlerin türüne göre aşağıda yer verilen yöntemlerden bir veya birkaçının kullanılmasıyla tek tek yok edilmesi gerekmektedir.[64]

Bu sistemler yerel sistemler, çevresel sistemler, kâğıt ve mikrofiş ortamları, bulut ortamı olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Öncelikle yerel sistemler üzerindeki verilerin yok edilmesi yöntemlerinden bahsedeceğiz.

Yerel sistemler üzerindeki verilerin yok edilmesi için kullanılan yöntemlerden ilki de-manyetize etme yöntemidir. De-manyetize etme, manyetik medyanın özel bir cihazdan geçirilerek gayet yüksek değerde bir manyetik alana maruz bırakılmasıyla üzerindeki verilerin okunamaz biçimde bozulması işlemidir. [65]

---

[61] Kişisel Verilerin Korunması Kurulunun 16. 01. 2019 tarih 2020/ 34 sayılı kararı.
[62] Baysal, M. (2021). *KVKK Kişisel Verilerin Korunması Kanunu El Kitabı*, Ankara, 53-54; Cankurt, a.g.e., 2021, 116.
[63] Altındere, M. (2020). Kişisel Verilerin Korunması Hukuku ve Uygulanması, Ankara, 87.; Cankurt, a.g.e., 2021, 116.
[64] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2017). *Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi*, Ankara, s.9.
[65] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2017). *Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi*, Ankara, s.9.

Diğer bir yöntem olan fiziksel yok etme yöntemi ise optik medya ve manyetik medyanın eritilmesi, yakılması veya toz haline getirilmesi gibi fiziksel olarak yok edilmesi işlemidir. Optik veya manyetik medyayı eritmek, yakmak, toz haline getirmek ya da bir metal öğütücüden geçirmek gibi işlemlerle verilerin erişilmez kılınması sağlanır. Katı hal diskler bakımından üzerine yazma veya de-manyetize etme işlemi başarılı olmadığında, bu medyanın da fiziksel olarak yok edilmesi gerekir.

Yerel sistemler üzerindeki verilerin yok edilmesi yöntemlerinden bir diğeri de üzerine yazma yöntemidir. Bu yöntem, manyetik medya ve yeniden yazılabilir optik medya üzerine en az yedi kere 0 ve 1'lerden oluşan rastgele veriler yazarak eski verinin kurtarılmasının önüne geçilmesi işlemidir. Bu işlem özel yazılımlar kullanılarak yapılmaktadır.

Çevresel sistemler üzerindeki verilerin yok edilmesinde ortam türüne bağlı olarak kullanılabilecek yok etme yöntemleri kurumun yayınladığı rehberde ayrı ayrı sayılmıştır. Rehberde ayrıca ağ cihazları, flash tabanlı ortamlar, manyetik bant, manyetik disk gibi üniteler, mobil telefonlar, Sim kart ve sabit hafıza alanları, optik diskler, veri kayıt ortamı çıkartılabilir olan yazıcı, parmak izli kapı geçiş sistemi gibi çevre birimleri, veri kayıt ortamı sabit olan yazıcı ve parmak izli kapı geçiş sistemi gibi çevre birimleri olarak sayılan veri saklama ortamlarından verilerin nasıl yok edileceği ayrıntılı biçimde anlatılmıştır.[66]

Kâğıt ve mikrofiş ortamlarındaki kişisel veriler, kalıcı ve fiziksel olarak ortam üzerine yazılı olduğundan ana ortamın yok edilmesi gerekir. Bu işlem gerçekleştirilirken ortamı kâğıt imha ya da kırpma makineleriyle anlaşılmaz boyutta, mümkünse yatay ve dikey olarak, geri birleştirilemeyecek şekilde küçük parçalara bölmek gerekir.[67]

Bulut ortamı olarak adlandırılan sistemlerde yer alan kişisel verilerin depolanması ve kullanımı sırasında, kriptografik yöntemlerle şifrelenmesi ve kişisel veriler için mümkün olan yerlerde, özellikle hizmet alınan her bir bulut çözümü için ayrı ayrı şifreleme anahtarları kullanılması gerekmektedir.

---

[66] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2017). *Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi*, Ankara, 9.
[67] Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2017). *Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi*, Ankara, 13.

Bulut bilişim hizmet ilişkisi sona erdiğinde; kişisel verileri kullanılır hale getirmek için gerekli şifreleme anahtarlarının tüm kopyalarının yok edilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki ortamlara ek olarak arızalanan veya bakıma gönderilen cihazlarda yer alan kişisel verilerin yok edilmesi işlemleri ise aşağıdaki şekilde gerçekleştirilir:

i) İlgili cihazların bakım, onarım işlemi için üretici, satıcı ve servis gibi üçüncü kurumlara aktarılmadan önce içinde yer alan kişisel verilerin yerel sistemler üzerindeki verilerin yok edilmesi için belirtilen uygun yöntemlerin bir ya da birkaçı kullanılmak suretiyle yok edilmesi,

ii) Yok etmenin mümkün ya da uygun olmadığı durumlarda, veri saklama ortamının sökülerek saklanması, arızalı parçaların üretici, satıcı ve servis gibi üçüncü kurumlara gönderilmesi,

iii) Dışarıdan bakım ve onarım gibi amaçlarla gelen personelin, kişisel verileri kopyalayarak kurum dışına çıkartmasının engellenmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Kişisel verilerin korunması hukuku açısından yok etme işleminin daha uygun olacağı ve etkin koruma sağlayacağı savunulmaktadır. Silme işleminde olduğu gibi gerekli hallerde verilerin işlenme ihtimali bulunmadığı için veriler ortadan kalkacaktır. Ancak internet kullanımının yaygın olması nedeniyle silinen ya da yok edilen veriler önceden farklı kullanıcılar tarafından indirilmiş ve kaydedilmiş olabilir. Bu soruna çözüm olarak ise, belirli bir süre kullanıma açık olan ve süre bitiminde kendiliğinden silinen yazılım ve programların kullanılması önerilmektedir. [68]

Önemli olan husus veri sorumlusunun gerekli olan teknik ve idari tedbirleri alarak verilerin tekrar ulaşılamayacak ve okunamayacak hale getirilmesini sağlamaktır. Örneğin, verilerin bulunduğu kâğıdın arşivlenmesi veya karartılması silme, kâğıdın yırtılması veya yakılması ise yok etme işlemini oluşturacaktır. [69]

2.1.11.3. Kişisel verilerin anonim hale getirilmesi

KVVK'nın 3. maddesi ve Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 10. maddesine göre; anonim hâle getirme, kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilerek dahi hiçbir surette kimliği belirli veya

[68] Cankurt, a.g.e., 2021, 116.
[69] Saka, Çağlayan, Koca, a.g.e., 2020, 52.; Cankurt, a.g.e., 2021, 19.

belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hâle getirilmesini ifade etmektedir.

Kişisel verilerin anonim hale getirilmiş olması için; kişisel verilerin, veri sorumlusu, alıcı veya alıcı grupları tarafından geri döndürme ve verilerin başka verilerle eşleştirilmesi gibi kayıt ortamı ve ilgili faaliyet alanı açısından uygun tekniklerin kullanılması yoluyla dahi kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemez hale getirilmesi gerekir.

Veri sorumlusu, kişisel verilerin anonim hale getirilmesiyle ilgili gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür.

Anonimleştirmede önemli olan ölçüt, veriyle veri sahibinin ilişkisinin kesilmesidir. Dolayısıyla, anonimleştirme faaliyeti yapıldıktan sonra halen verinin kime ait olduğu anlaşılıyorsa, verinin anonim hale gelmesi söz konusu değildir. [70]

Anonim hale getirme işleminin, kişinin adı yerine takma isim kullanılması ya da her bir kişi için numara belirlenmesinden ibaret bir faaliyet olmadığı vurgulanmalıdır. Zira bazen kişilere takma ad veya numara atanmış olsa bile kişinin kimliğinin tespiti mümkün olabilmektedir. Bu sebeple de veri, kişisel veri niteliğini kaybetmemektedir. Anonim hale getirme kavramından, hiçbir surette kişinin kimliğini açık etmeyecek şekilde verilerin saklanması anlaşılmaktadır. [71]

Bu noktada anonimliğin iki türü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ilgilinin kimliğinin ortaya çıkarılmasının olanağının bulunmadığı tam anlamıyla anonimliktir. İkincisi ise daha çok takma isimlilik olarak adlandırılır. Takma ad kullanıldığında, yine kimse gerçek kimliğini bilmez ancak farklı iletişimlerin aynı kişi tarafından yapıldığını bilebilir. Her iki tür açısından da siber uzayda gerçek kimliği gizleyebilmek çok da kolay değildir. Çünkü farklı kaynaklardan elde edilen veriler birleştirilerek kişinin gerçek kimliği ortaya çıkarılabilmektedir. Şöyle de ifade edilebilmektedir: siber

[70] Bozkurt, H. (2019). *Kişisel Verilerin İşlenmesinin Hukuki Boyutu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kadir Has Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 26.
[71] Henkoğlu, T. (2017). "Kişisel Verileriniz Ne Kadar Güvende? Bilgi Güvenliği Kapsamında Bir Değerlendirme", *Arşiv Dünyası Dergisi,* Sayı 17-18, 53; Tolun, Y. (2020). *Kişisel Verilerin KVKK ve GDPR Kapsamında Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 21.

uzayda yüzeysel bir anonimlik kolaydır, ancak gerçek anlamda bunu gerçekleştirebilmek belki de imkânsızdır. [72]

Anonim verilere örnek verecek olursak, TÜİK tarafından yayımlanan istatistiki bilgiler ya da seçim öncesi yayımlanan anketler anonim verilerdir. [73]

Verilerin yanlış biçimde anonim hale getirilmesi sebebiyle kişilerin kimlik bilgilerinin tespit edilebilmesi konusunda Netflix'in yakın zamanda yaptığı hata örnek olarak gösterilebilir. İnternet medya devi kullanıcılarının verilerini anonim hale getirdiğini iddia etmiş ve ardından da bu verileri halka açık şekilde paylaşmıştır. Ancak paylaşılan verinin büyüklüğü nedeniyle, kişilerin kimlikleri uzmanlar tarafından saptanabilmiştir. [74]

Anonim hale getirme işlemine ve veri sorumlusunun tedbir alma yükümlülüklerine başka örnekler verecek olursak; internet üzerinden yapılan alışverişlerde kart bilgilerinin ****1234 şeklinde son hanelerinin gösterilmesi, aynı şekilde HES kodu alırken TC. Kimlik numarasının belirli rakamlarının gösterilmesi, üniversite bünyesinde yapılan bir ön değerlendirme sonucunda sınava girmeye hak kazanan adayların isim ve soyadlarının ilk harflerinin gösterilmesi (C****B***) ilgilinin belirlenebilmesini önleyecektir.[75] Örnekte görüldüğü üzere, anonimleştirilmiş olan bir veri, belirli bir kişiyi ifade etmediğinden, kişisel veri olma niteliğini kaybederek, KVKK kapsamında değerlendirmeye alınmayacaktır. [76]

Anonimleşme sayesinde kişiler kimliğini gizleyerek özgürce düşüncelerini ifade edebilmektedir. Bu sebeple anonimlik kişisel verilerin korunması ile düşünceyi açıklama özgürlüğü arasında ortak bir payda oluşturmaktadır.[77] Ancak kişilerin kimliğini gizleyebilmesinin düşünce özgürlüğünü sağlaması açısından olumlu yönleri

[72] Küzeci, a.g.e., 2018, 93.
[73] Taştan, F. G. (2017). *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, 73.; Yılmaz, B. (2019). *Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 204.
[74] Çekin, M. (2016). "6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'un Big Data (Büyük Veri) V-ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi", *İstanbul Ünversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(2), 636. ve Singel, Ryan, "Netflix Spilled Your Brokeback Mountain Secret, Lawsuit Claims", (Erişim) https://www.wired.com/2009/12/netflix-privacy-lawsuit/, 22 Kasım 2019; Tolun, a.g.e., 2020, 21.
[75] Öztürk, B., Altınok Çalışkan, E., Seyhan, S. (2021). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Teorik ve Pratik Çalışma Kitabı*, Ankara, 79; Cankurt, a.g.e., 2021, 118.
[76] Baysal, a.g.e., 2021, 54.; Cankurt, a.g.e., 2021, 118.
[77] Küzeci, a.g.e., 2018, 94.

olsa bile bu durum kötü amaçlarla kullanılmaya da oldukça müsaittir. Anonimlik başkalarını tehdit etmek, nefret ifadelerini açığa vurmak, karalamada bulunmak gibi amaçlar için kullanılabilmekte,[78] tacizcilerden, teröristlere kadar birçok suçlu grubu için elverişli bir araç olabilmektedir. [79]

2.1.12. Kişisel Verilerin Aktarılması

KVVK'nın 8. maddesinde kişisel verilerin aktarılmasından bahsedilmiştir. Kişisel verilerin aktarılması için açık rızanın varlığı şarttır. Verilerin yurtdışına aktırılması hususu da Kanunda ayrıca açıklanmıştır.

Kanunun 8. maddesine göre kişisel veriler, ilgilinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz. Kanun, kişisel verilerin işlenmesi ile bu verilerin yurt içinde aktarılması bakımından aynı şartları aramaktadır. Bu maddede ayrıca ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın, kişisel verilerin üçüncü kişilere aktarılabileceği durumlar belirtilmiştir. Diğer taraftan, kişisel verilerin yurtiçinde hukuka uygun şekilde işlenmesi bunların doğrudan aktarılabileceği anlamına gelmemektedir. Yani aktarma için 5. ve 6. maddedeki şartların ayrıca aranması gerekmektedir. [80]

KVKK ile bir taraftan kişisel verileri kullananların hak ve yükümlülükleri belirlenirken, diğer taraftan kişinin temel hak ve özgürlükleri korunması ve verilerin yurt dışına aktarılması kontrol altına alınmak istenmiştir. Bu kapsamda kişisel verilerin işlenmesi ve yurt dışına aktarılması konusu ise sadece KVKK'da düzenlenmiştir.[81]

Daha önce de belirttiğimiz gibi kişisel verilerin aktarılması için açık rızanın varlığı şarttır. Açık rızanın oluşması ile ilgili KVKK'da üç husus aranmaktadır. Öncelikle rızanın belirli bir konuya ilişkin olması, kişinin bilgilendirilmesi ve rızanın özgür iradesiyle verilmiş olması gerekmektedir.

Açık rızanın yanında kişisel verilerin aktarılması için aşağıdaki hallerden birinin bulunması gerekmektedir. Bunlar: Kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan ya da rızasına hukuki geçerlilik

[78] Bruce schneier, Secrets and Lies, s.63-64; Akdeniz, Y. "Anonymous Now", Index on Censorship, Privacy Issue, S.3, Y.2000, s.57-62, bkz. http://www.cyber-rights.org/documents/index_article.htm.; Küzeci, a.g.e., 2018, 94.
[79] Lee, L. T. (2000). "Privacy, Security, and Intellectual Property", Understanding the Web, 143; Küzeci, a.g.e., 2018, 94.
[80] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 115.
[81] Oğuz, a.g.m, 2018, 124.

tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, bir sözleşmenin kurulması ya da ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması ve veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin de zorunlu olması gerekmektedir.[82]

Aktarılacak veriler özel nitelikli kişisel veriler de olabilir. Özel nitelikli kişisel veriler KVKK'nın 6. maddesine göre, özel ve cinsel yaşama ilişkin veriler hariç olmak şartıyla diğer verilerin aktarılması ve kanunda açıkça öngörülmesine bağlı tutulmuştur.[83]

Özel nitelikli kişisel verilerin aktarılmasında açık rıza dışındaki hallerde veri sorumlusunca yeterli önlemlerin alınmış olması gerekmektedir. [84]

Gerekli şartlar sağlanmadan kişisel verilerin aktarımı TCK'da yaptırıma bağlanmıştır. TCK'nın *"Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme Veya Ele Geçirme"* başlıklı 136. maddesine göre; *"Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren yayan ya da ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır."* şeklinde hükme bağlanmıştır. Söz konusu hükme göre hukuka aykırı olarak başkasına ait verilerin aktarılması halinde verileri aktaran kişinin hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkin yaptırım öngörülmüştür.

KVKK 9. maddesinde kişisel verilerin yurt dışına aktarılması hususu açıklanmıştır. Yine açık rıza olmaksızın kişisel verilerin yurtdışına aktarılamayacağı belirtilmiştir. Ancak ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin yurt dışına aktarılabileceği haller de mevcuttur. KVVK'nın 5. maddesinin 2. fıkrasında ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenebilmesi için gerekli olan şartlar sayılmıştır. Bu şartlar:

- Kanunlarda açıkça öngörülmüş olması.

[82] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 115-116.
[83] Cankurt, a.g.e., 2021, 110.
[84] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 116.

- Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan ya da rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.
- Bir sözleşmenin kurulması ya da ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.
- Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.
- İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.
- Bir hakkın tesisi, kullanılması ya da korunması için veri işlemenin zorunlu olması.
- İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlemesinin zorunlu olması.

Yine Yasanın 6. maddesinin 3. fıkrasında sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel verilerin, kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebileceği haller sayılmıştır. Söz konusu maddelerde sayılan şartlardan birini varlığı zorunludur. Bu şartların yanında kişisel verilerin aktarılacağı yabancı ülkede yeterli korumanın bulunması gerekmektedir. Yeterli korumanın bulunmaması durumunda Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurulun izninin bulunması kaydıyla ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın yurt dışına aktarılabilir.

Yeterli korumanın bulunduğu ülkeler Kurulca belirlenerek ilan edilmektedir. Kurul yabancı ülkede yeterli koruma bulunup bulunmadığına ve izin verilip verilmeyeceğine;

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeleri,

Kişisel veri talep eden ülkeyle Türkiye arasında veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumunu,

Her somut kişisel veri aktarımına ilişkin kişisel verinin niteliği ile işlenme amaç ve süresini,

Kişisel verinin aktarılacağı ülkenin konu ile ilgili mevzuatı ve uygulamasını,

Kişisel verinin aktarılacağı ülkede bulunan veri sorumlusu tarafından taahhüt edilen önlemleri değerlendirmek ve ihtiyaç duyması hâlinde, ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini de almak suretiyle karar verir. (KVKK m.9/4)

Türkiye'nin ya da ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumlarda, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, kişisel veriler ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görüşleri alınarak Kurulun izniyle yurt dışına aktarılabilir.

Aynı zamanda veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü kapsamında KVKK m.10'a göre, kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişinin, ilgili kişilere işlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabileceği konusunda bilgi verme zorunluluğu bulunmaktadır.

Gelişen teknolojiyle veri aktarımının böylesine kolaylaştığı günümüzde kişisel verilerin aktarımında açıklanan yasal düzenlemelere dikkat edilmesi ve veri aktarımı konusunda hassasiyet gösterilmesi şarttır.

2.2. Kişisel Verilerin Hukuki Niteliğine İlişkin Görüşler

Kişisel verilerin hukuki niteliğine ilişkin temelde üç görüş bulunmaktadır. Bunlar; kişilik hakkı görüşü, mülkiyet hakkı görüşü, fikri mülkiyet hakkı görüşüdür.

2.2.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü

Bu görüşe göre kişisel veri mülkiyet hakkı olarak nitelendirilmektedir. Burada öncelikle mülkiyet hakkından bahsedilmelidir.

Mülkiyet hakkı, kişiye en geniş yetkileri sağlayan bir ayni haktır.[85] Ayni haklar, tam ve sınırlı ayni haklar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tam ayni hak, mülkiyet hakkıdır. Zira mülkiyet hakkı, ayni hakkın tüm özelliklerini barındırma bakımından tektir. Mülkiyet hakkından başka tam ayni hak bulunmamaktadır.[86] Bu nedenle mülkiyet hakkı, "ayni hakların en mükemmeli" olarak ifade edilmektedir.[87] Mülkiyet hakkı mutlak bir haktır.[88] Mülkiyet hakkı, sahibine eşya üstünde tam bir hakimiyet

[85] Keskin, A. D., Demircioğlu, H. R. (2018). *Medeni Hukuk-II (Eşya Hukuku – Miras Hukuku),* Ankara, 2018, 83; Sirmen, A. L. (2018). *Eşya Hukuku*, Ankara, 29.
[86] Ünal, M., Başpınar, V. (2016). *Şekli Eşya Hukuku*, Ankara, 61; Özkan, O. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 26.
[87] Akipek, J., Akıntürk T., Ateş, D. (2018). *Eşya Hukuku*, 2018, 19.
[88] Serozan, R. (2014). *Eşya Hukuku I*, 2014, 202; Özkan, a.g.e., 2020, 26.

hakkı sağlamaktadır. Mülkiyetin sağladığı yetkiler ise; "kullanma yetkisi", "yararlanma yetkisi" ve "tasarruf yetkisi" olarak sayılabilir.[89] Bu görüşü savunanlara göre kişilerin, verileri üzerinde mülkiyet hakkı bulunmaktadır.[90] Buna göre kişiler, kişisel verileri üzerinde tasarrufta bulunma, kullanma ve yararlanma haklarına sahip olacaklardır.[91]

Mülkiyet hakkı görüşünü savunanlara göre, eğer kişisel verilere mülkiyet hakkı temeline dayanan bir koruma sağlandığında, ilgili kişinin tam bir denetime sahip olacağı ve malike tanınan geniş yasal korumadan da yararlanacağı düşünülmüştür. [92]

Mülkiyet hakkı teorisine göre kişisel veriler bireyin kendi mülkiyetinde olduğuna göre bireyler kişisel verileri üzerinde serbestçe tasarrufta bulunulabilir, kişisel verilerini satabilir ve kiralayabilir.[93] Ancak bu durum kişiye kendi kişisel verileri üzerinde oldukça geniş bir kullanım yetkisi vererek avantaj sağlarken bazı sakıncaları da içerisinde barındırmaktadır. Şöyle ki, kişi verilerini bir başkasına devrettiğinde artık o veriler üzerinde herhangi bir tasarrufu bulunmamaktadır. Verileri devralan kişi verileri tekrar istediği kişiye devretme hakkına sahip olacaktır. Bu da birtakım tehlikelere sebep olabilir. Verilerin, asıl veri sahibinin istemediği şekillerde kullanılması söz konusu olabileceği gibi istemediği kişilerin eline geçebilme ihtimali de bulunmaktadır.

Mülkiyet hakkı teorisine göre kişisel verilerinin kötüye kullanılması durumunda ilgili kişiye doğrudan dava açma veya zararın giderilmesi için dava hakkı verilmektedir.[94]

Mülkiyet hakkının tanınmasına güven, veri isteyen kurumlara sorumluluk yüklemek yerine, kendi tercihlerini korumak konusunda her bir bireye sorumluluk verme yaklaşımı nedeniyle istenmeyen sonuçlar ortaya çıkabilir. Taraflar arasında hiyerarşik bir ilişki olduğu durumlarda eşit koşullara sahip olduklarını söyleyemeyiz. Örneğin birey bir devlet kurumunda çalışmak için iş başvurusunda bulunduğunda verileri

---

[89] Akipek, J., Akıntürk, T., Ateş,D. (2020*). Türk Medeni Hukuku I. Cilt Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku.* İstanbul, 380; Antalya, O. Gökhan, Topuz, M. (2019). *Eşya Hukuku*, Ankara, 110.; Sirmen, a.g.e.,2018, 29.

[90] Prins, C. (2006). "When personal data, behavior and virtual identities become a commodity: Would a property rights approach matter?", *SCRIPT-ed*, 3(4), 278; Özkan, a.g.e., 2020, 26.

[91] Taştan, F. G. (2017). *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, 52; Özkan, a.g.e., 2020, 26.

[92] Küzeci, a.g.e.,2018, s.64.

[93] Korkmaz,İ. (2019). *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*, Ankara, 86.; SADIK, A. (2020). *Uluslararası Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, 12.

[94] Küzeci, a.g.e.,2018, 65.

üzerindeki mülkiyet hakkından da gönüllü olarak vazgeçmesi doğaldır.[95] Yalnızca devlet kurumu için değil özel sektörde iş başvurusunda bulunan birey için de aynı durum söz konusu olabilir.

Mülkiyet hakkı teorisinin avantajlı olduğunu da savunanlar bulunmaktadır. Örneğin, işletmeler, bilgi teknolojilerinin gelişimiyle kişisel verileri daha kolay ve ucuz bir şekilde elde etmektedir. Fakat veri sahiplerine elde edilen veriler için bir ödeme yapılması durumunda, ortaya çıkan maliyet yükünü taşımak istemeyen şirketler mevcut duruma kıyasla daha az veri toplama ve kullanma eğilimi göstereceklerdir. Böylelikle hem bireylerin mahremiyeti daha güçlü bir şekilde korunabilecek hem de verilerini devretmek isteyen bireyler kişisel veri pazarından daha fazla fayda sağlayabilecektir.[96]

2.2.2. Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü

Fikri mülkiyet hakkı görüşüne göre, kişisel verilerin korunması ile mülkiyet hakkı arasında amaçsal bir benzerlik bulunmaktadır. Zira hem kişisel verilerin hem de fikri mülkiyetin korunmasındaki temel amaç, bilginin korunarak ve bu bilginin dağılımının kontrol altında olmasının sağlanmasıdır.[97]

Bu yaklaşımda genel olarak fikri mülkiyet hakkı ile kişisel verilerin korunması arasında benzerlik kurulduğu görülmekte olup, bu noktadan hareketle kişisel verilerin telif hakkına benzer bir yaklaşımla korunması önerilmektedir.[98]

Bu düşüncenin temelinde ise, kişisel veri sahibinin veri üzerindeki haklarıyla fikri mülkiyet hukukundaki eser sahibinin eseri üzerindeki manevi hakları arasında benzerlik bulunması fikri yatmaktadır.[99]

Benzerlik bulunmasına rağmen kişisel verilerin korunması hakkı tamamen fikri mülkiyet hakkı kapsamındadır diyemeyiz. Çünkü kişisel verilerin korunması ile fikri mülkiyet hakkı arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Söz konusu farklılık özellikle irade kavramı hususunda ortaya çıkmaktadır. Fikri ürünler ise insan iradesi sonucunda

---

[95] Küzeci, a.g.e.,2018, 65.
[96] Prins, a.g.m., 279; Dilibal, C. (2021). Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında Vergi Mahremiyeti. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 12.
[97] Prins, a.g.m., 279; Yılmaz, a.g.e., 2019, 35.
[98] Küzeci, a.g.e., 2018, 65.
[99] Aksoy, H. C. (2010). *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, 60.

üretilmektedir.[100] Yani insanların fikri çabası sonucunda fikri ürün ortaya çıkmaktadır. Ancak kişisel verilerin çabalarımızın ürünü olduğu söylenemez. Zira kişisel veriler iradi olarak oluşmaktan öte belirli davranışlar ya da tercihler sonucunda kişinin doğal varoluşunda ortaya çıkmaktadır.[101] Bu nedenlerle fikri hak görüşünün de kişisel verilerin hukuki niteliğini tam olarak ifade ettiğini söyleyemeyiz.[102]

2.2.3. Kişilik Hakkı Görüşü

Diğer görüşlere göre en çok üzerinde durulan görüş ise kişilik hakkı görüşüdür. Kişi, haklara ve borçlara sahip olabilen varlık demektir.[103] 4721 sayılı Türk Medeni Kanun'un 28. maddesine göre; kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer.

Kişilik hakkı, kişilerin maddi, manevi, iktisadi bütünlüğü ile varlıkları üzerinde sahip oldukları mutlak haklardır. Bir kimsenin vücut bütünlüğü, sağlığı, ismi, şerefi, haysiyeti, resmi, hürriyetleri, sır çevresi, ekonomik ve fikri faaliyetleri üzerindeki hakları, kişilik hakkını meydana getirmektedir.[104]

19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın başlangıcında, kişilik hakkının sınırına ilişkin olarak doktrinde iki temel görüş bulunmaktaydı. Romanist hukukçulara göre, kişiye ait varlıkların hem kamu hukuku hem özel hukuk kurallarınca korunduğu ve kişilik hakkı adı altında bağımsız bir kavramın kabulüne gerek olmadığını ileri sürmüş bulunmaktadırlar. Kişiliği saldırıya uğrayan kimsenin, saldırganın kusurunun olması ve saldırının haksız bir fiil sonucu meydana gelmesi halinde tazminat isteme hakkı doğmaktadır. İkinci görüş sahibi Germanist hukukçular ise, kişilik hakkı adı altında bağımsız bir hakkın olduğunu ileri sürmektedirler. Aynı zamanda her bireyin, kendi kişilik alanını oluşturan varlıkları üzerinde, kendisine egemenlik hakkı sağlayan bir hakkının olduğunu kabul etmekteydiler. [105]

Kişisel verileri koruma yolları, genel koruma ve özel koruma olarak iki ayrı başlık altında toplanmaktadır. Genel koruma, kişisel verilerin, kişilik hakkı, mahremiyet ve özel yaşam kavramlarını korumayı amaçlayan normlar çerçevesinde korunmasını

[100] Arbek, Ö. (2005). Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi, Ankara, 44.; Özkan, a.g.e.,2020, 30.
[101] Prins, a.g.m., 296; Özkan, a.g.e., 2020, 30.
[102] Özkan, a.g.e., 2020, 30.
[103] Akipek, Akıntürk, Ateş, a.g.e., 237.
[104] Akıntürk, T. (2008). *Medeni Hukuk*, İstanbul, 108.
[105] Aksoy, a.g.e., 2010, 39-40-41.

ifade etmektedir. Özel koruma ise, bu korumanın, doğrudan doğruya ve özel olarak kişisel verilerin korunması konusunda çıkarılmış olan ulusal ve uluslararası düzenlemelerle sağlanmasını ifade etmektedir. [106]

Kişisel verilerin hukuki niteliğinin kişilik hakkı olarak değerlendirilmesi durumunda, kişisel verilerin TMK'nın kişiliği koruyan hükümleri, m.23, m.24, m.25 çerçevesinde korunabileceği savunulmaktadır. [107]

Medeni Kanun'un *"Kişiliğin Korunması"* başlıklı 23. maddesinin ilk fıkrasında kısmen de olsa kimsenin hak ve fiil ehliyetlerinden vazgeçemeyeceği ve bu özgürlükleri hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamayacağı ve vazgeçemeyeceği hususları düzenlenmiştir. Yine Kanun'un 24. maddesinde, hukuka aykırı şekilde kişilik hakkına saldırıda bulunulan kişilerin saldıranlara karşı korunmasını hâkimden talep edebileceği öngörülmüş olup 28. maddesinde de kişiliğin, çocuğun sağ olarak tamamen doğduğu anda başlayacağı ve ölümle son bulacağı düzenlemiştir. 4721 sayılı TMK'dan başka diğer kanunlarda da özel kişilik hakkına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.[108] [109]

Kişinin rızası dışında yapılan saldırılara karşı kişiliğin korunması amacıyla açılabilecek davalar, Medeni Kanun'un 25. maddesinde düzenlenmiştir. Kişi, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, devam etmekte olan saldırıya son verilmesini, saldırı sona ermiş olsa bile etkisi devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespiti istenebilir, düzeltmenin ya da kararın üçüncü kişilere bildirilmesini veya yayımlanmasını da isteyebilirler.[110]

Baskın olan görüş, kişisel verilerin korunmasının temel bir insan hakkı olduğu yönündedir ve bu yaklaşım özellikle Avrupa'da yaygındır. Ayrıca bazı Amerikan yargı kararlarında da bu görüşün etkisine rastlanılmaktadır. BM Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi (m.17), BM Bireysel ve Siyasal Haklar Şartı (m.12), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (m.8) gibi pek çok önemli insan hakları düzenlemelerinde özel yaşamın gizliliği temel bir insan hakkı olarak kabul edilmiştir. Avrupa Birliği Temel

[106] Aksoy, a.g.e., 2010, 80.
[107] Aksoy, a.g.e., 2010, 80.
[108] Aksoy, a.g.e., 41.
[109] Örneğin, Türk Borçlar Kanunu'nun "Kişilik hakkının zedelenmesi" başlıklı 58. maddesine göre; *"Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir."*
[110] Akgül, a.g.e., 2013, 61.

Haklar Şartı (ABTŞ) ve başkaca AB düzenlemeleri, çeşitli devletlerin anayasaları gibi bazı yeni metinlerde kişisel verilerin korunması hakkı, özel yaşamın gizliliği hakkında temel haklar kataloğu içerisinde yer aldığı görülmektedir.[111]

Anlaşılacağı üzere kişisel verilerin korunması hakkı yalnızca kişilik haklarının korunmasıyla ilişkili değildir. Kişisel verilerin korunması hakkı, insan onuru ve temel özgürlükler gibi daha geniş bir alana hizmet etmektedir.[112]

Kişisel verinin hukuki niteliği değerlendirildiğinde; mülkiyet hakkı, fikri mülkiyet hakkı ve kişilik hakkı görüşleri her ne kadar ayrı ayrı kişisel verinin hukuki niteliğiyle ilişkilendirilebilse dahi bu görüşler yukarıda da bahsedilen eksikliklerden ötürü tam olarak bu kavramı karşılamada yetersiz kalmaktadır. Bizim de katıldığımız görüşe göre, kişisel verilerin korunması temel bir insan hakkı olarak nitelendirilmelidir. Nitekim kişisel verilerin korunması hakkı yalnızca mülkiyet, fikri mülkiyet ya da kişilik hakkından ibaret değildir. Bu haklardan daha geniş bir kapsama alanına sahiptir ve niteliği gereği daha özel bir korumaya tabi tutulmalıdır.

2.3. Kişisel Veriler Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve Yasal Düzenlemeler

2.3.1. Genel Olarak

Kişisel veriler insanlık var olduğundan beri hep var olmuş bir kavramdır. En basit ifadeyle kişinin adı, yaşı; boyu, ten rengi, göz rengi, saç şekli gibi fiziksel özellikleri kişiye ait verilerdir. Bu veriler ise insanla birlikte meydana gelen kavramlardır. Bu nedenle kişisel veri kavramı çok eskilere dayanmaktadır. Kişisel verilerin korunması hukuku ise kişisel veri kavramı kadar eskilere dayanamasa da köklü bir geçmişe sahiptir.

Daha eski tarihlerde yazılan edebi eserlerde dahi kişisel verilerin korunmasının önemi olay içerisinde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu konudaki en çarpıcı örnek George Orwell'ın 1948 tarihinde tamamlamış olduğu "1984" isimli romanıdır. Romanda devletin kişileri sürekli olarak gözetlemesinin kişi ve toplum üzerindeki etkilerinden bahsedilmiş ve bunun yıkıcı sonuçları göz önüne serilmiştir. Zihnin kontrol altına alınarak yok edilmeye çalışıldığı ve düşünce özgürlüğünün olmadığı, adeta kişilerin fişlendiği felaket senaryosu kurgulanmıştır. Sonuç olarak, gözetim altında olan kişinin

[111] Küzeci, a.g.e., 2018, 69.
[112] Küzeci, a.g.e., 2018, 70.

hareket edemez hale gelmesi ve özgür iradesinin yok edilmesinden hareketle, bireyin devlet karşısında kişisel verilerinin korunmasının demokratik toplumun devamlılığı açısından zorunlu olduğu anlatılmıştır.[113]

Kişisel verilerin korunması insanlık tarihinin kökenine dayansa dahi uygulama girişimleri Antik çağda görülmeye başlanmıştır.[114] Günümüzden 2500 yıl öncesine uzanan sır saklama yükümlülüğü, belirli bir meslek grubuna güven ilişkisine dayalı olarak özel yaşamını açan bireylerin, bu özel alanlarının korunmasının bir gereği olarak ortaya çıkmıştır. Bu noktada verilebilecek örneklerden biri günümüzde geçerliliğini devam ettiren, hekimin sır saklama yükümlülüğüne ilişkin Hipokrat yeminidir. Burada hekim, hasta insanlarla arasında meydana gelen ilişki dolayısıyla elde ettiği verileri saklamak ve açıklamamakla yükümlüdür.[115] Hekimlerin yanında, din adamları, avukatlar, bankacılar gibi başka meslek grupları için de benzer ilkelerin gelişiminin oldukça eskiye dayandığını söyleyebiliriz.[116]

Kişisel verilerin korunması hakkı, tarihi süreçte tek başına bir hak olarak ortaya çıkmamıştır. Önceleri bu hak, kişinin yaşam hakkı, kişinin vücut bütünlüğü hakkı, özel yaşamın gizliliği hakkı gibi haklarla anılmıştır. Öncelikle özel yaşamın gizliliği hakkı uluslararası ve ulusal metinlerde yer alsa da hedef, bu hakkın ayrılmaz bir parçası olan "kişisel veriler" kavramına evrilmiştir.[117]

Gelişen teknolojiyle beraber kişisel verilere bazı kurum ve kuruluşlarca daha fazla gereksinim duyulması ve verilerin daha kolay işlenebilir hale gelmesi sonucunda kişisel verilerin korunmasına daha fazla ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır.

2.3.2. Tarihsel Gelişim

Kişisel veri kavramı tarihin ilk zamanlarından beri önem taşıyan bir kavram olmuştur. Kişisel verilerin korunması hakkı, temel hak ve özgürlüklerden olan özel hayatın korunması hakkı ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle en çok korunmasına ihtiyaç duyulan haklardan biri olup, kişilerin kendilerini güvende hissedebilmeleri açısından gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

[113] Dülger, a.g.e., 2018, 73.
[114] Cankurt, a.g.e., 2021, 13.
[115] Şimşek, a.g.e., 2008., 6; Akgül, a.g.e., 2013, 109.
[116] Şimşek, a.g.e., 5-7.; Küzeci, a.g.e.,2018, 107.
[117] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 41-42.

Kişisel verilerin korunmasının uluslararası mevzuatının oluşması sürecine bakıldığında ise devletlerin kişisel verilerin korunmasını bir sorun olarak görmesinin başlangıcının II. Dünya Savaşı olduğunu söyleyebiliriz. [118]

Aynı zamanda yurttaşlar kişisel verilerin korunmasının önemini daha fazla kavramaya başlamıştır. Devletlerin kişisel verileri kötüye kullanma olasılığı da Batı toplumlarının endişelenmesine yol açmıştır. [119]

Özellikle II. Dünya Savaşı'nın sonundan itibaren kişisel bilgilerin hükümetler ve özel işletmeler tarafından kullanımı artmıştır, bu bilgilerin işlenme yolları özellikle ticari işlemler alanında kökten değişmiştir. Hassas bilgilerin veri tabanlarında toplanması, kâğıt bazlı bilgilerin gizli tutulmasına yardımcı olan geleneksel bölümlerin ve fiziksel sınırların ortadan kalkmasına sebep olmuştur. Bilgi depolama ve işleme tekniklerindeki gelişmeler, hükümetlerin ve işletmelerin olağanüstü miktardaki bilgiyi daha etkin bir şekilde yönetme becerisini artırırken, kişisel verilere ilişkin bir istila yaşanması da kaçınılmaz hale gelmiştir. [120]

II. Dünya Savaşının dehşet günlerinin halen tazeliğini koruması, Avrupa yurttaşının sınırsız devlet gözetimin ve denetiminin sonuçlarını bilmesi, gelişen teknolojinin benzer amaçlarla kullanılabileceği endişesini duymalarına sebebiyet vermiştir. [121]

Ortaya konulan ilk uluslararası düzenlemelerde kişisel verilerin korunması hakkının doğrudan koruma altına alınmadığını görmekteyiz. Bunun yerine yaşam hakkı, özel yaşamın gizliliği, işkence yasağı gibi temel haklar güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Zira II. Dünya Savaşının insanlık üzerinde oluşturduğu tahribatın sonucunda öncelikle bu tahribatın sebeplerini ortadan kaldırma çabası içine girişilmiştir.[122]

1970'li yıllarda hazırlanan ilk hukuksal metinlerde de hareket noktası, yeni bir olgu olarak karşılaşılan bilgisayarların kullanılması sebebiyle bireyler açısından ortaya çıkabilecek sorunlara çözüm bulunmaktır. [123]

---

[118] Sadık, a.g.e., 2020, 19.
[119] Küzeci, a.g.e., 2018, 109.
[120] Madsen, Handbook of Personal Data Protection, 7.; Nur, P. (2022). Vergi Hukuku Açısından Kişisel Verilerin Korunması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, 44.
[121] Küzeci, a.g.e., 2018, 109.
[122] Sadık, a.g.e., 2020, 19.
[123] Küzeci, a.g.e., 2018, 109.

Verilerin korunmasına ilişkin ilk yasal düzenleme, 1970 yılında Almanya'nın Hessen eyaletinde yapılmıştır. Bu yasanın kabulüne neden olan en önemli neden, "Hessen Planı" olarak adlandırılan bir program içerisinde 1960'lı yılların sonunda federe düzeyde merkezi bir veri bankasının kurulması tasarısıdır.[124] Tasarı sonucunda 1977 yılında Federal Almanya Veri Koruma Yasası kabul edilmiştir. Sonrasında İsveç, Danimarka, Norveç ve Fransa mevzuatlarındaki yasal düzenlemeler kendisini izlemiştir. [125]

1974 yılında ise, ABD'de Özel Yaşamın Gizliliği yasası kabul edilmiştir.

1977 yılında Kanada İnsan Hakları Kanunu ve 1978 tarihinde Elektronik Veri İşlenmesi, Veriler ve Özgürlük Haklarına ilişkin Fransız Kanunu çıkarılmıştır. Bu sırada Norveç, Danimarka ve İsviçre'de de verilerin korunmasına ilişkin yasal düzenlemeler yapılmıştır. 1970 yılının sonunda ise Lüksemburg'da verilerin işlenmesi aşamasında kişisel verilerin korunmasını amaçlayan bir Kanun çıkarılmıştır.[126]

Özetle; birinci kuşak, veri koruma yasaları daha çok devletlerde görülen aşırı güç yoğunlaşması karşısındaki dengeyi sağlama amacını gütmektedir. Hatta ilk düzenlemelerde özel hayatın gizliliği gibi önemli bir hakkın vurgulanmadığı, yalnızca veri bankalarındaki bilgilerin düzenlenmesinin hedeflendiği görülmektedir.[127]

2.3.3. Uluslararası Hukukta Kişisel Verilerin Korunması

2.3.3.1. OECD (Organızatıon For Economic Cooperatıon And Development)

II. Dünya Savaşı'nda büyük zarar gören Avrupa ekonomisini yeniden canlandırmak amacıyla ABD ile Kanada'nın birlikte ortaya koydukları Marshall Planı kapsamında 1948 yılında OEEC (Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü) kurulmuştur.[128] OEEC'nin yerine geçen OECD'nin (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) kurulması kişisel verilerin korunması hususunda uluslararası alanda atılan ilk adımdır.[129] OECD'yi

[124] Küzeci, a.g.e., 2018, 109.
[125] Develioğlu, H. M. (2017). 6698 Kişisel Verilerin Korunması Kanunu İle Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, İstanbul, 6.; Gürses, B. (2019). Ab Ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Mevzuat Uyumuna Yönelik Bir Değerlendirme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Avrupa Araştırmaları Enstitüsü, 6.
[126] Şimşek, a.g.e., 10.; Yılmaz, a.g.e., 2019, 122.
[127] Mayer-Schönberger, V. (1998). "Generational Development of Data Protection in Europe", Technology and Privacy: The New Landscape, 224; Küzeci, a.g.e., 2018, 112.
[128] Keskinkılıç, G. N. (2021). *Veri Koruma Görevlisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 33.
[129] Küzeci, a.g.e., 2018, 120.

kuran Antlaşma, 14.12.1960 tarihinde Paris'te imzalanmış ve 30 Eylül 1961'de yürürlüğe girmiştir.[130] Kurucu üyeleri ise OECC'nin Avrupalı 18 üyesi ile Kanada ve ABD'dir.[131] Günümüzde 38 üye devlet bulunmaktadır. Ekonomik performansın iyileştirilmesi ve istihdam yaratılmasından güçlü eğitimi teşvik etmeye ve uluslararası vergi kaçakçılığıyla mücadeleye kadar, veri ve analiz, deneyim alışverişi, en iyi uygulama paylaşımı ve kamu politikaları ve aynı zamanda uluslararası standartları belirleme konusunda tavsiyelerde bulunmak OECD'nin temel amaçlarındadır.[132]

OECD tarafından kuruluş açısından çok önemli olan rehber ilkeler kabul edilmiştir. Bu çerçevede, Rehber İlkelerin oluşturulması amacıyla 1969 yılında ilk uzman grup kurulmuştur. Bu uzman grubu tarafından Viyana'da 1977 yılında sempozyum düzenlenmiştir. Uluslararası alanda gerçekleştirilmesi muhtemel faaliyetlerin çerçevesini oluşturabilecek hususlar ele alınmıştır.[133] Bu hususlar:

- Ülkeler arasında devamlı ve kesintisiz bilgi akışı gereksinimi,

- Ülkelerin kendi güvenlikleri açısından tehlikeli ya da kamu düzenine ve ahlaka ilişkin kanunlarına aykırı olan veya vatandaş haklarını ihlal eder nitelikteki veri aktarımlarını engellemek hususundaki meşru menfaati,

- Bilginin ekonomik değeri ile adil rekabetin kabul gören kuralları kapsamında veri ticaretini korumanın önemi,

- Mülkiyet hakkına ilişkin verilerin ihlali ve kişisel verilerin ihlalini en aza indirmek için güvenlik önlemleri alma gereksinimi,

- Kişisel verilerin korunması için ülkelerin temel ilkelere olan bağlılığının önemidir.[134]

23.09.1980 tarihinde "Özel Yaşamın Gizliliğinin ve Sınır Ötesi Kişisel Veri Dolaşımının Korunmasına İlişkin Rehber İlkeler" OECD tarafından kabul edilmiştir. Buradaki amaç, kişisel yaşamın korunmasına ilişkin uluslararası düzeyde bazı güvencelerin sağlanmasıdır.[135]

---

[130] Akgül, a.g.e., 2013, 113.
[131] Karluk, S. R. (2007). *Küreselleşen Dünyada Uluslararası Kuruluşlar*, İstanbul, 53; Akgül, a.g.e., 2013, 113.
[132] https://www.oecd.org/about/ erişim tarihi: 23.03.2022
[133] Nur, a.g.e., 2022, 49.
[134] Nur, a.g.e., 2022, 49-50.
[135] Tortop, N. (2000). "Çağımızın Önemli Sorunu: Kişisel Bilgilerin Güvenliği Sorunu". *Amme İdaresi Dergisi*, 33(3), s.1-14, 3.; Akgül, a.g.e., 2013, 113.

OECD Rehber İlkeleri, hukuksal açıdan tavsiye kararı niteliğinde olup, üye ülkeler için bağlayıcılığı yoktur.[136] Dolayısıyla rehber ilkelere uyulmaması sebebiyle üye ülkelere herhangi bir yaptırım uygulanamayacaktır. Ancak, üye ülkeler itibarları açısından Rehber İlkelere uyum sağlayabilir ve kendi iç hukuklarında da bu ilkeler doğrultusunda düzenleme yapabilirler.

OECD Rehber İlkeleri, 8 ilkeden oluşmaktadır. Rehber İlkeler 5 ana bölüme ayrılmaktadır. Bunlar, genel tanımlar, iç hukukta uygulamak için temel ilkeler, uluslararası alanda uygulamaya ilişkin temel ilkeler, serbest veri trafiği ve meşru kısıtlamalar, iç hukuka aktarma ve uluslararası işbirliğidir. [137]

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin politikaların belirlenmesinde ve yasal düzenlemelerin yapılmasında ölçüt olarak kullanılan bu sekiz ilke şunlardır: [138]

1. **Verilerin Toplanmasında Sınır Olması İlkesi (m. 7)**

Kişisel verilerin toplanması sınırlı olmalıdır. Keyfi olarak gereğinden fazla verinin kaydedilmesi bu ilkeye aykırılık teşkil edecektir.

2. **Veri Kalitesi (Kişisel Verilerin Belirli Bir Niteliği Karşılaması) İlkesi (m. 8)**

Kaydedilen veriler işleme amacıyla orantılı olarak belirli bir niteliği karşılıyor olması koşuluyla kaydedilmelidir. Veriler, amaç için gerekli ölçüde toplanmalıdır.

3. **Amacın belirliliği ilkesi (m. 9)**

Kişisel verilerin hangi amaçla toplanacağı önceden belirlenmiş olmalıdır. İlkeye göre amaç veri toplanırken belirli olmalıdır, toplanan veriler daha sonra farklı amaçlarla kullanılamaz.

4. **Kullanımın sınırlı olması ilkesi (m. 10)**

Toplanan verilerin kullanım alanı sınırlıdır. Kullanım alanı dışında istenilen yerde kullanılamaz.

[136] Küzeci, a.g.e., 2018, 120.
[137] Nur, a.g.e., 2022, 64.
[138] Küzeci, a.g.e., 2018, 121.

5. Veri güvenliği ilkesi (m. 11)

Veri sorumlusu veri güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Toplanan kişisel verilere yetkisiz kişilerce erişim sağlanmasını önleyici tedbirler alınmalı ve verilerin kaybolması engellenmelidir.

6. Açıklık ilkesi (m. 12)

Açıklık ilkesi, bir sonraki ilke olan bireyin katılımı ilkesinin bir ön koşulu olarak değerlendirilebilecektir. Bu anlamda, bireyin katılımı ilkesinin etkin olabilmesi için, kişisel verinin toplanması, saklanması ya da kullanımına ilişkin bilgi edinmenin mümkün olması gerekmektedir. [139]

7. Bireyin katılımı ilkesi (m. 13)

Kişilerin, veri yöneticisinden ya da başka şekilde, kendisiyle ilgili verinin varlığını teyit etme hakkı bulunmaktadır. Buna ek olarak, bireyin, kendisiyle ilgili bilgiyi makul süre içerisinde, aşırı olmamak şartıyla, varsa bir ücret karşılığında ve birey tarafından anlaşılabilir şekilde öğrenme hakkı vardır. Bireylerin belirtilen bu hususlara ilişkin olarak taleplerinin reddedilmesi halinde, bu redde itiraz etme hakları bulunmaktadır. Son olarak, bireyler, kendilerine ilişkin veriye itiraz edebilme, bu itirazın başarıya ulaşması halinde ise verinin sildirilmesi, düzeltilmesi, tamamlanması ve değiştirilmesini talep etme hakkına sahiptir. [140]

8. Hesap verilebilirlik ilkesi (m. 14)

Veri Yöneticisinin hesap verebiliyor olması gerekmektedir.

2013 yılında ise Rehber İlkelere ek olarak üç yeni ilke getirilmiştir: İlk ilke, kişisel verilerin korunmasında etkili yasaların getirilme zorunluluğuyla beraber, günümüzde gizliliğin stratejik öneminin aynı zamanda en üst düzey hükümetlerde koordine edilen çok yönlü bir ulusal strateji gerektirmekte olduğundan ulusal gizlilik stratejilerinin varlığı ilkesidir.

İkinci ilke, kuruluşların gizlilik korumasını uygularken temel operasyonel mekanizma görevi görecek gizlilik yönetimi programlarının oluşturulmasının zorunluluğudur. Üçüncüsü, veri güvenliği ihlali bildirimi ilkesidir. Bu ilke hem bir otoriteye bildirimin

[139] Nur, a.g.e., 2022, 53.
[140] Nur, a.g.e., 2022, 53.

hem de kişisel verileri etkileyen güvenlik ihlallerinden etkilenen bir kişiye bildirimin gerekli olduğunu ifade etmektedir.[141]

OECD Rehber ilkelerinin, konuya ilişkin uluslararası alanda yapılan ilk önemli girişim olması ve ilkelerin belirlenmesinde Kuzey Amerika, Avrupa, Asya gibi çeşitli kıtalardan temsilcilerin katkıda bulunması ve bu sayede geniş kapsamlı bir uzlaşıyı yansıtıyor olması ve her ne kadar üye ülkeler için bağlayıcı olmasa da konuya ilişkin bazı ulusal ve uluslararası metinlerin oluşumuna katkı sağladığı için önem arz etmektedir.[142]

Ayrıca bu ilkeler, Avrupa Konseyi tarafından kabul edilecek olan 108 sayılı Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarihe kadar geçici bir davranış standardı belirleme amacında olması bakımından da önemlidir.[143]

2.3.3.2. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler, 24 Ekim 1945 tarihinde 51 ülke tarafından kurulmuştur. Türkiye de kurucu ülkeler arasındadır. Birleşmiş Milletlerin günümüzde 193 üyesi bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler, II. Dünya Savaşı sırasında can kayıplarının ve insan şerefiyle bağdaşmayan olayların yaşanması nedeniyle, insan haklarını korumak ve kazanan devletler tarafından benzer olayların yaşanmasını önleme amacıyla kurulmuştur.[144]

Birleşmiş Milletler Örgütünün 4 asli görevinden biri, sosyal, ekonomik, kültürel ya da insancıl karakterdeki uluslararası problemlerin çözümünde ve insan haklarına saygılı olmanın teşvik edilmesinde ve yükseltilmesinde uluslararası iş birliğini sağlamak olarak belirtilmiştir.[145] Buna paralel olarak 10 Aralık 1948'de "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi" kabul edilmiştir. Bu bildirge insan haklarının korunmasıyla ilgili en önemli belgelerden biridir.

---

[141] Mutlu, M. S. (2019). *Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 49.
[142] Küzeci, a.g.e., 2018, 119-120.
[143] Gür, İ. (2010). Kişisel Verilerin Korunması Hususunda AB ile ABD Arasında Çıkan Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları, Ankara, 158.; Yılmaz, a.g.e., 2019, 125.
[144] Çalık, T. (2016). "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmeleri Kapsamında İnsan Haklarının Korunması", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 24(1), 73.; Cankurt, a.g.e., 2021, 40.
[145] Hatipoğlu, a.g.e, 2019, 45.

Her ne kadar insan haklarıyla ilgili oldukça önem arz eden bir belge olsa dahi kişisel verilerin, korunması gereken bir hak olduğunun gündeme gelmesinin dünyada bilgisayar teknolojisinin gelişimi ile başlayan süreç olduğu göz önüne alındığında 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde doğrudan kişisel verilerin korunmasının düzenlenmesi beklenmemelidir. Fakat bu beyannamede uluslararası hukukta kişisel verilerin korunmasının temelinin atıldığını söyleyebiliriz.[146]

BM. İnsan Hakları Bildirgesinin 12. maddesinde kişilik hakları ele alınmaktadır. Maddeye göre; "Hiç kimse, özel yaşamına, ailesine, konutuna veya haberleşmesine yönelik keyfi müdahalelere ya da onur ve şöhretine yönelik saldırılara maruz bırakılmayacaktır. Herkesin, bu tür müdahalelere ya da saldırılara karşı yasa ile korunma hakkı vardır." Burada kişilik haklarına yer verilmiştir. Kişilik hakları ise kişisel verilerin korunması hakkını kapsamaktadır.

Avrupa Konseyi tarafından İnsan Hakları Bildirisinde bulunan hakları topluca güvence altına almak için 4 Kasım 1950'de "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" imzalanmıştır. Sözleşme, Roma'da imzalanarak 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

AİHS'nin 8. maddesinde kişisel verilerin korunması hakkı ile yakından ilişkili olan özel hayatın gizliliği hakkı ele alınmaktadır. Sözleşme'nin 8. maddesine göre;

"1. Herkes özel yaşamına ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamınca, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin ya da ülkenin ekonomik refahının yararı, suçun veya düzensizliğin önlenmesi, sağlığın ya da ahlakın korunması için yahut başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması için, hukuka uygun olarak yapılan ve bir demokratik toplumda gerekli bulunanlar hariç, hiçbir müdahale olmayacaktır." şeklinde düzenlenmiştir.

Madde metninde özellikle kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir ibare yer almayıp bireyin "özel hayat", "aile yaşamı", "konut dokunulmazlığı" ve "haberleşme özgürlüğü" güvence altına alınmıştır.[147] Maddede kişisel verilerin korunması ile ilgili

[146] Sadık, a.g.e., 2020, 20.
[147] Keskinkılıç, a.g.e., 2021, 30.

ibare yer almasa da kişinin özel ve aile yaşamına ait verileri kişisel verileridir. Aynı şekilde kişinin konutuna ilişkin bilgileri, kimlerle haberleştiği, haberleşmenin içeriği gibi veriler de kişisel verisidir. Bu verilerin özel hayatın gizliliğinin korunması hakkı kapsamında ele alınmış olması, dolaylı olarak kişisel verilerin korunmasını da sağlamaktadır.

AİHM kararları incelendiğinde kişisel verilerin 8.madde kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. Mahkeme'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin verdiği ilk kararı olması ve iletişimin denetlenmesine yönelik önemli değerlendirmeler içermesi nedeniyle "Klass ve Diğerleri"[148] kararı önem arz etmektedir. 6 Eylül 1978 tarihli kararda başvuru sahipleri başsavcı Gerhard Klass, Yargıç Jürgen Nussbruch, Avukat Peter Lübberger, Avukat Hans-Jürgen Pahl ve Avukat Dieter Selb, Federal Almanya'da kabul edilen ve posta, mektup ve telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin ilgililere haber vermeksizin gizli bir biçimde denetlenmesi olanağı sağlayan 1968 tarihli yasanın, Sözleşme'nin 6., 8. ve 13. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle başvuruda bulunmuşlardır.[149] Başvuru öncelikle Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nca incelenmiş ve Komisyon başvuruya ilişkin gerek "adil yargılanma hakkı"nı düzenleyen 6. madde, gerek "özel ve aile hayatına saygı hakkı"nın düzenleyen 8. madde, gerekse "etkili başvurma hakkı"nın düzenlendiği 13. madde bakımından ihlalin söz konusu olmadığı kanaatine varmıştır. Komisyon daha sonra başvuruyu incelemesi için Avrupa İnsan Hakları Divanı'na sunmuştur. Divan kararında başvuruya konu olan yasa ile kişinin özel hayatı, aile yaşamı ve haberleşmesine saygı gösterilmesi haklarına müdahale edildiğini kabul etmekle beraber esas olarak bu müdahalenin 8. maddenin 2. fıkrası kapsamında gerekli olup olmadığı hususunda incelemesini yürütmüştür. Divan, başvuruya konu kişiler arasındaki telekomünikasyon yoluyla sağlanan iletişimin devlet tarafından denetlenmesine imkân veren yasanın; devletlerin ulusal güvenliğin temini, kamu düzeninin sağlanması ve suçla mücadele kapsamında sadece demokratik toplum düzeninin korunması amacıyla meşru sayılabileceğine karar vermiştir. İletişimin denetlenmesinin ilgiliye bildirilmemesi bakımından da bu uygulamanın yasanın korumayı amaçladığı ulusal güvenlik, kamu düzeni, suçla mücadele bakımından bir

[148] Klass ve diğerleri v. Almanya Davası, 5029/71, T. 06.09.1978.
[149] Özman, M. A. (1978). "Avrupa İnsan Hakları Divanı'nın 1978 Yılında Verdiği Kararlar", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.35, 209.; Keskinkılıç, a.g.e., 2021, 31.

gereklilik olduğu ve gözetlemede gizliliğin önemli bir husus olup aksi takdirde gözetleme sistemiyle hedeflenen amacın riske gireceği belirtilmiştir.[150]

Birleşmiş Milletler Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, BM Genel Kurul kararı uyarınca 16 Aralık 1966 tarihinde imzaya açılarak 35 ülkenin onay belgelerini BM Genel Sekreterine tevdi etmesi üzerine 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz, Sözleşmeyi 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamıştır. Sözleşmeye BM üyesi olan 191 ülkeden 148'i taraf olmuştur. BM Medenî ve Siyasî Haklar Sözleşmesi, BM bünyesinde oluşturulan altı temel insan hakları sözleşmesinden biridir.[151] [152]

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 17. maddesinde de AİHS'in 12. maddesine benzer şekilde ifadelere yer verilmiştir. Bahsi geçen maddeye göre; "Hiç kimsenin özel ve aile yaşamına, konutuna veya haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemez; onuru veya itibarı hukuka aykırı saldırılara maruz bırakılamaz. Herkes bu tür saldırılara veya müdahalelere karşı hukuk tarafından korunma hakkına sahiptir." şeklinde ifade edilmiştir. Burada yine kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesinin 16. Genel Yorumunda; 17.madde yorumlanmıştır. Buna göre;

> "*Tüm insanların toplum içinde yaşamlarının sonucu olarak, özel yaşamın gizliliğinin korunması kaçınılmaz şekilde görecelidir. Ancak; sözleşmeden anlaşılacağı üzere; yetkili otoriteler, toplumun çıkarları için korunması gerekli olan bireyin özel yaşamı ile ilgili bir bilgiyi öğrenme talebinde bulunabilmelidir…..Özel hayatın gizliliğinin en etkili şekilde korunabilmesi için, her birey kişisel dosyalarda ve veri tabanlarında kendisiyle ilgili bilgiler saklanmışsa bu bilgilerin ne tür bilgiler olduğunu, ne amaçla saklandığını öğrenme hakkında sahiptir. Ayrıca, her birey, hangi kamu otoritelerinin, özel kişilerin ya da kurumların bu dosyaları kontrol altında tuttuğunu ya da tutabileceğini öğrenebilmelidir. Söz konusu dosyaların, yanlış kişisel verilere yer vermesi halinde veya bu bilgilerin hukuki aykırı şekilde toplanması veya*

[150] Keskinkılıç, a.g.e., 2021, 32.

[151] https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c016/tbmm22016089ss0150.pdf Erişim Tarihi: 09.08.2022

[152] Diğerleri ülkemizin taraf olduğu İşkence veya Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve ülkemizin imzaladığı ancak onaylamadığı BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesidir.

kullanılması halinde her birey düzeltme veya bilgilerin ortadan kaldırılmasını talep etme hakkında sahiptir."[153]

denilerek, geliştirilen bu genel yorumun günümüzde yasa metinlerine giren pek çok ilkeye ışık tuttuğu görülmektedir.[154]

Komitenin 16 No.lu genel yorumunda kişisel verilerin korunmasına hâkim olan birçok temel ilkeye yer verilmiştir.[155]

BM nezdinde kişisel verilerin korunması hakkında 1985 yılında verilmiş olan karar neticesinde 14 Aralık 1990 tarihinde Bilgisayarda İşlenmiş Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkeler[156] kabul edilmiştir. Rehber İlkeler verilerin korunması hakkında yetkili bir organın kurulmasını düzenleyen ilk uluslararası belgedir.[157]

Söz konusu ilkeler, yalnızca bilgisayarla işlenen kişisel veriler bakımından uygulanmakta ve üye devletlerin ulusal mevzuatları ile getirilmesi gereken asgari standartları belirlemektedir.[158]

BM Bilgisayara Geçirilmiş Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkelere göre, ulusal hukuk sistemlerinde tanınması gereken güvenceler temel olarak şunlardır:[159]

- Yasal ve dürüst yollarla toplama ve işleme ilkesi,
- Verilerin doğruluğu ilkesi,
- Amacın belirliliği ilkesi,
- İlgili kişinin erişimi ilkesi,
- Ayrımcılık yapmama ilkesi,
- Veri güvenliği ilkesi,
- Denetim ve yaptırım,

---

[153] BM İnsan hakları komitesi 32. Oturum. 16.Genel Yorum. Madde:17, Birleşmiş Milletlerde İnsan hakları yorumları, İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal Kültürel Haklar Komitesi Dergisi (1981-2006) Çev. UYAR Lema, İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları, İst. Bilgi Ünv.Yay. İst.2006.s:35; Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 47.
[154] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 47.
[155] Küzeci, a.g.e., 2018, 125.
[156] Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files, http://www.refworld.org/pdfid/3ddcafaac.pdf Erişim Tarihi:28.3.2022.
[157] Yılmaz, a.g.e., 2019, 126.
[158] Aksoy, a.g.e., 2010, 6.
[159] Küzeci, a.g.e. 2018, 126.

- Verilerin sınır ötesi akışı.

Düzenlemenin 8. maddesinde, söz konusu ilkelere uyulup uyulmadığını denetlemek için, bağımsız verilerin korunması organlarının üye ülkelerin hukukuna göre kurulması öngörülmüştür. Bahse konu kontrol organlarının tarafsız ve mesleki yeterliliğe sahip olmasının sağlanması ve temel ilkelerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli cezai önlemlerin alınması, buna ilişkin hukuki yolların düzenlenmesi gerekmektedir.[160]

Bahsi geçen ilkeler bağlayıcı olmamakla birlikte, tavsiye niteliğindedir. OECD Veri Koruma İlkelerinin de aynı şekilde bağlayıcılığının bulunmamasına karşın bu alanda ilk uluslararası düzenleme olması dolayısıyla daha geniş bir etki yaratmıştır. [161]

Özellikle son yıllarda BM'nin kişisel verilerin korunması alanındaki rolü güçlendirilmeye çalışılmaktadır. 24 Mart 2015 tarihinde BM İnsan Hakları Konseyi *"Dijital çağda özel hayatın gizliliği hakkı"* başlıklı bir karar yayınlanmıştır. 2015 yılının Temmuz ayında BM İnsan Hakları Konseyi tarafından Özel Raportör olarak atanan Prof. Joseph Cannataci ilk raporunu 8 Mart 2016'da yayınlamıştır. 2015 yılı Dünya Ekonomik Formunda ise Avrupa Komisyonunun Digital ekonomiden sorumlu üyesi, yurttaşların dünya genelinde gizli ve kişisel bilgilerinin korunması için BM'nin veri koruması ve veri güvenliği alanında yeni bir birim kurması gereksinimi yönündeki görüşünü açıklamıştır. [162]

2.3.3.3. Avrupa Konseyi

2.3.3.3.1. Genel olarak

5 Mayıs 1949 tarihinde Londra'da Avrupa Konseyinin Statüsüne Dair Sözleşme imzalanarak 3 Ağustos 1949 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye ise 13 Nisan 1950'de Sözleşmeye katılmış, Sözleşme 12 Aralık 1949 tarihinde onaylanmıştır.[163]

Avrupa Konseyi, II. Dünya Savaşının yıkıcı etkileri sonucunda meydana gelen maddi ve manevi kayıpları önlemek amacıyla savaşın hemen ardından barışın devamlılığını

[160] Room, a.g.e., 2007, 9.; Akgül, a.g.e., 2013, 116.
[161] Küzeci, a.g.e., 2018, 127.
[162] Küzeci, a.g.e., 2018, 128.
[163] Akgül, a.g.e., 2013,119.

sağlamak amacıyla kurulmuştur. Avrupa Konseyi Statüsünün Başlangıç bölümünde ise Konseyin amacı açıklanmıştır. Buna göre:

> *"Adalet ve milletlerarası işbirliği üzerine kurulu barışın güçlendirilmesinin insan topluluğunun ve uygarlığın korunmasında hayati bir önemi olduğuna inanarak,*
>
> *Halklarının müşterek malı olan ve her gerçek demokrasinin dayandığı bireyin özgürlüğü siyasal özgürlük ve hukukun üstünlüğü prensiplerinin kaynağı bulunan fikri ve ahlâki değerlere sarsılmaz surette bağlı olarak,*
>
> *Bu ülkünün korunması, daha fazla gerçekleştirilmesi ve sosyal ekonomik ilerlemenin sağlanması için aynı duyguları besleyen Avrupa ülkeleri arasında daha sıkı bir birlik kurulmasının gerekli olduğuna kani olarak,*
>
> *Bu gereksinimi ve bu alanda halklarının ifade ettikleri amaçları karşılamak üzere Avrupa devletlerini daha sıkı bir topluluk içinde birleştirecek olan bir teşkilatın şimdiden vücuda getirilmesinin elzem olduğunu dikkate alarak,*
>
> *Bir Hükümetler Temsilcileri Komitesi ve bir Danışma Meclisinden oluşan bir Avrupa Konseyi kurmaya karar vermişler, bu amaçla bu Statüyü kabul etmişlerdir."*[164]

Konsey kuruluş amacı doğrultusunda insan hakları ve hukukun üstünlüğünü koruma altına almak amacıyla 1950 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul etmiştir. Sözleşme, insan hakları alanında en önemli ve en fazla katkıyı sağlayan sözleşmedir.

2.3.3.3.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa Konseyi tarafından 4 Kasım 1950'de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. Temel hak ve özgürlüklerin korunmasını amaç edinen Konsey, bu amaç doğrultusunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul etmiştir.

Tam adı "İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi" olan ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olarak bilinen 1950 yılından bugüne kadar insan hakları alanında bilinen en önemli kaynak olma özelliğini korumaktadır.[165]

Sözleşmede kişisel verilerin korunmasına yönelik yapılan doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak özel yaşam, aile yaşamı, konut ve haberleşme özgürlüğü Sözleşmede güvence altına alınmıştır. Sözleşmenin 8. maddesinde özel yaşamın gizliliği hakkı düzenlenmiştir. Özel yaşamın gizliliği hakkı, kişisel verilerin korunması

[164] https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2712020093815001_tur.pdf Erişim Tarihi: 29.3.2022.
[165] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 49-50.

hakkı ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle dolaylı olarak kişisel verilerin korunması hakkı da Sözleşme ile güvence altına alınmıştır.

AİHS'nin "Özel ve aile yaşamına saygı hakkı" başlıklı 8.maddesine göre;

> *"1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna, yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.*
>
> *2.Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın, ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."*

şeklinde düzenlenmiştir.

Bahsi geçen maddeye göre daha önce de bahsedildiği üzere, kişinin özel hayatı, aile yaşamı, konutu ve haberleşmesi koruma altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması, AİHS bağlamında, özel hayata saygı hakkının özel olarak şekillenmiş bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu sebeple, AİHS'nin 8. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkının aynı zamanda kişisel verilerin toplanması, kaydedilmesi, tekrar kullanılması ve devri konusundaki bireyin belirleme hakkını da içine aldığı kabul edilmektedir. [166]

AİHS'in 8. maddesi ile devletin, kişisel verilerin korunması açısından iki tür yükümlülüğü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, devletin negatif yükümlülüğüdür. Yani devletin, kişilerin kişisel verilerinin korunması amacıyla belirli eylemlerden kaçınması ve AİHS'e aykırı olarak kişisel verilerin işlenmesine müdahale etmekten kaçınmasıdır. İkincisi ise devletin pozitif yükümlülüğüdür. Kişisel verilerin korunması hakkının ihlal edilmemesi için gereken yeterli düzeyde önlemlerin alınması, kişisel verilerin gizliliğinin korunması için ilke ve kurallar koyulması, tedbirlerin alınması ve gerekli güvencelerin sağlanmasıdır.[167]

AİHS m.8/2'de özel yaşamın gizliliği hakkına meşru amaçlar doğrultusunda müdahale edilebileceği hususu düzenlenmiştir. Buna göre, müdahale bir kamu otoritesi tarafından yapılabilmektedir. Ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlık, ahlak ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla müdahale edilebilir.

---

[166] Şimşek, a.g.e., 2008, 31; Akgül, a.g.e., 2013, 122.

[167] Solmaz, E. (2018). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları'nın "Kişisel Verilerin Korunması"na Katkısı, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, 18 (1), 61–78, 63.

Müdahale, ancak demokratik toplumda gerekli olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir. Aynı zamanda m.8/2'de bahsi geçen *"yasa ile öngörülme"* kuralının karşılanabilmesi için ulusal hukukta dava yolları bulunması gerekmekte ve gereken güvence sağlanmalıdır. [168]

AİHS'nin uygulamasının denetimi açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kurulmuştur. AİHM uluslararası alanda faaliyet göstermektedir. AİHM, özellikle 1980'li yılların ortalarından beri gittikçe artan bir şekilde, kişisel verilerin korunmasını, Sözleşme'nin sağladığı güvenceler kapsamında değerlendirmiştir.[169]

AİHM önüne gelen başvurularda üç aşamalı bir inceleme yapmaktadır. Buna göre;

i. Başvuru konusu olayın 8/1 hükmünün koruma kapsamında olan kavramlardan birine (özel hayat, aile yaşamı, konut veya haberleşme) dahil bulunup bulunmadığını incelemekte;
ii. Olayın AİHS'nin 8/1 hükmü kapsamında görülmesi durumunda yapılan işlem veya alınan önlemin bu hükme bir müdahale oluşturup oluşturmadığı değerlendirmekte ve son aşama olarak da;
iii. İşlem ya da önlemin müdahale teşkil ettiğine karar verilirse, bunun 8/2 hükmü çerçevesinde meşruluk kazanıp kazanmadığını saptamaktadır.[170]

AİHM'in kişisel verilerin korunması ile ilişkili olarak vermiş olduğu ilk karar 6 Eylül 1978 tarihli Klass ve diğerleri, Almanya kararıdır. Mahkeme Klass kararında, kişinin özel alanına telefon dinleme gibi teknik araçlarla müdahale sırasında alınan özel koruma tedbirlerinin, getirilen kontrol mekanizmalarının ve hukuksal araçların gerekliliğine özellikle vurgu yapmıştır. [171]

AİHM, ilerleyen zamanlarda, çeşitli nedenlerle önüne gelen başvuruları kişisel verilerin korunması hakkı çerçevesinde değerlendirerek karar vermiştir. 1987 tarihli Leander v. İsviçre başvurusunda (B. No: 9248/81, T. 26.03.1987, Leander v. İsviçre.) "toplanan verilerin toplama amacı dışında kullanılması"nı, 1989 tarihli Gaskin v. Birleşik Krallık başvurusunda (B. No: 10454/83, T. 07.07.1989, Gaskin v. Birleşik

[168] Küzeci, a.g.e., 2018, 147.
[169] Lee A. Bygrave (2000). "where have all the judges gone? Reflections on judicial involvement in developing data Protection law", *Privacy Law and Policy Reporter*, 7(11-14), 33-36, http://folk.uio.no/lee/oldpage/articles/Judges_role.pdf, s.4.; Küzeci, a.g.e., 139.
[170] Gölcüklü, F., Gözübüyük, Ş. (2002). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması*. Ankara: Turhan Yayınları, 331; Küzeci, a.g.e., 2018, 142.
[171] Akgül, a.g.e., 2013, 123.

Krallık) "kişisel verilere erişim hakkı"nı, 1994 tarihli Murray v. Birleşik Krallık başvurusunda (B. No: 14310/88, T. 28.10.1994, Murray v. Birleşik Krallık.) "Emniyet güçleri tarafından parmak izi, fotoğraf alınması"nı, 1997 tarihli M.S. v. İsveç başvurusunda (B. No: 20837/92, T. 27.08.1997, M.S. v. İsveç; Aynı yönde bkz: B. No: 22009/93, 25.02.1997, Z.v. Finlandiya.) "sağlık verilerinin gizliliği"ni, 2000 tarihli Rotaru v. Romanya başvurusunda (B. No: 28341/95, T. 04.05.2000, Rotaru v. Romanya; Aynı yönde bkz: B. No: 27798/95, T. 16.02.2000, Amann v. İsviçre.) "bireylerin kişisel bilgilerinin resmi makamlarca toplanarak arşivlenmesi"ni, 2001 tarihli P.G. ve J.H. v. Birleşik Krallık başvurusunda (B. No: 44787/98, T. 25.09.2001, P.G. ve J.H. v. Birleşik Krallık; Aynı yönde bkz: B. No: 8691/79, T. 02.08.1984, Malone v. Birleşik Krallık.) "Telefon görüşmelerine ilişkin kayıtların izlemesi"ni, 2008 tarihli S. ve Marper v. Birleşik Krallık başvurusunda (B. No: 30562/04, T. 04.12.2008, S. ve Marper v. Birleşik Krallık.) "Kişisel verilerin gereğinden uzun süre tutulması"nı kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında ele almıştır. [172]

Anlaşılacağı üzere, kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin ilkeler büyük oranda AİHS kapsamında güvence altındadır. Aynı zamanda Mahkemenin kişisel verilerin korunmasına ilişkin yaklaşımı da zamanla belli oranda değişmiştir. Mahkeme, konuya ilişkin ilk kararlarıyla karşılaştırıldığında, kişisel verilerin korunması hakkına esas teşkil eden ilkeleri, Sözleşme'nin 8. Maddesi kapsamında değerlendirme yönünde daha istekli görünmektedir. Mahkeme, AİHS'in yeni gelişmelere açık olan niteliğini dikkate almaktadır.[173]

2.3.3.3.3 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Diğer adı "Kişisel Nitelikteki Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme" olan 108 sayılı Sözleşme 28 Ocak 1981 yılında kabul edilerek imzaya açılmış, 5 Konsey Ülkesi İsveç, Norveç, Fransa, Almanya ve İspanya'nın imzalamasıyla 1 Ekim 1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye 1981 yılında 108 sayılı Sözleşme'yi imzalamıştır. Ancak, 6669 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 31.01.2016 tarihinde kabul edilmiş ve bu Kanun ile Sözleşmenin onaylanması uygun bulunmuştur.

[172] Solmaz, a.g.e., 2018, 65-66.
[173] Küzeci, a.g.e.,2018, 149.

Bunun üzerine 108 sayılı Sözleşme 18.02.2016 tarih ve 29628 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

108 sayılı Sözleşme etki gücü açısından çok önemlidir. Şöyle ki, yalnızca üye devletler için değil, Sözleşmeye taraf üçüncü ülkeler için de konuya ilişkin bir çerçeve sunmaktadır. Aynı zamanda hala kişisel verilerin korunması alanında bağlayıcı olan tek uluslararası metindir.[174] Anlaşılacağı üzere Avrupa Konseyi üyesi olmayan devletler de Sözleşmeyi onaylayabilir. Bu da Sözleşmeye evrensel bir nitelik sağlamaktadır.

OECD Rehber İlkelerinde olduğu gibi, Sözleşme de Konsey'in 1973 ve 1974 tarihli tavsiye kararlarında belirttiği temel prensipleri tekrar etmiştir.[175] Özel hayatın korunması hususunda, OECD ile benzer ilkeler saptayan Avrupa Konseyi, OECD Rehber İlkelerinden farklı olarak, yalnızca otomatik işlemeye tabi tutulan verileri kapsamakta ve sözleşmeye taraf devletler bakımından bağlayıcı niteliği bulunmaktadır.[176]

Konsey üyesi devletler Sözleşme uyarınca kendi iç hukuklarında da Sözleşmede geçen ilkeleri güvence altına almak zorundadır. Bunun için gerekli hukuksal düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir.

Sözleşmenin Genel Hükümler kısmında 1.maddede Sözleşmenin amacı açıklanmıştır. Buna göre; Sözleşmenin amacı, her bir Tarafın ülkesinde, uyruğu veya ikametgâh yeri ne olursa olsun her gerçek kişinin temel hak ve özgürlüklerini ve özellikle kendisiyle ilgili kişisel verilerin otomatik işleme tabi tutulması karşısında özel hayata saygı hakkını güvence altına almaktır.

Burada özellikle gerçek kişilerin kişisel verilerinin koruma kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Gerçek kişinin taraf ülkenin kendi vatandaşı olması zorunluluğu bulunmamakla beraber ikametgâh yeri de fark etmeksizin kişisel verileri koruma altında tutulacaktır. Verilerin özellikle gerçek kişinin temel hak ve özgürlükleri ile kendisiyle ilgili kişisel verileri olması gerekmektedir. Bahse konu verilerin otomatik işleme tabi tutulması şart olup bu durumda özel hayatın gizliliği hakkı koruma kapsamına alınacaktır.

[174] Küzeci, a.g.e., 2018, 133.
[175] Room, a.g.e., 2007, 12; Akgül, a.g.e.,2013, 128.
[176] Aksoy, a.g.e., 2010, 5.

Taraf Devletler Sözleşmeyi hem kamu hem özel sektörde, otomatik kişisel veri dosyalarına ve kişisel verilerin otomatik işleme tabi tutulması konusunda uygulamayı taahhüt etmektedirler. (m.3)

Sözleşmede belirlenen temel ilkeler şöyle sıralanabilir: *"Verilerin belirli nitelikte olması hassas kişisel verilerin özel olarak korunması, veri güvenliği ve ilgili kişinin bilgi alma, verilere ulaşma ve gerektiğinde onları düzeltme hakkı."*

Sözleşmenin 5. maddesinde verilerin niteliğinden bahsedilmektedir. Buna göre;

> *"Otomatik işleme konu olan kişisel veriler;*
> *Adil biçimde ve yasal yoldan elde edilir işlenir.*
> *Belli ve meşru amaçlar için kaydedilir, bu amaçlara aykırı şekilde kullanılamaz.*
> *Kaydedilme amaçlarına göre uygun ve yerinde olur, aşırı olmaz.*
> *Doğru bilgileri yansıtır ve gerektiğinde güncellenir.*
> *Kaydedilme amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli olan süreyi aşmayacak şekilde ilgili kişilerin kimliklerini belirlemeye imkân veren biçimde saklanır."*

Maddede belirtildiği üzere kişisel veriler adil ve yasal yollardan elde edilmeli, kaydedilme amacı meşru olmalı, amaca uygun şekilde kullanılmalı, doğru ve güncel olmalıdır.

108 Sayılı Sözleşmenin *"özel veri kategorileri"* başlıklı 6. maddesine göre;

"İç hukukta uygun güvenceler sağlanmadıkça ırksal kökeni, siyasi düşünceleri, dini veya diğer inançları ortaya koyan kişisel verilerle sağlık ya da cinsel hayatla ilgili kişisel veriler, otomatik işleme tabi tutulamaz. Aynı şey ceza mahkumiyetiyle ilgili kişisel veriler için de geçerlidir."

Söz konusu maddede hassas nitelikli veriler özellikle açıklanmıştır. Kişinin hassas nitelikli kişisel verilerinin otomatik olarak işleme tabi tutulabilmesi için öncelikle iç hukukta uygun güvenceler sağlanmalıdır. Aksi takdirde otomatik işleme tabi tutulamaz. Ceza mahkumiyetiyle ilgili kişisel veriler de hassas nitelikli kişisel veriler gibi özel bir korumaya tabi tutulmuştur.

Veri Güvenliği ilkesi 7.maddede açıklanmıştır. Buna göre; *"Otomatik dosyalara kaydedilen kişisel verileri korumak için bunların kaza sonucu veya izinsiz olarak imhasına ya da kaza sonucu kaybolmasına veya bunların izinsiz olarak elde edilmesine, değiştirilmesine veya dağıtılmasına karşı uygun güvenlik önlemleri alınır."* Maddeden de anlaşılacağı üzere, otomatik yollarla işlenen verilerin bazı

tehditlere karşı güvence altına alınması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu tehditler verilerin kazayla ve izinsiz olarak imhası, kaybolması, izinsiz olarak elde edilip değiştirilmesi ve aktarılmasıdır. Tüm bunların önlenmesi için gerekli tüm güvenlik önlemleri alınmalıdır.

Sözleşmenin 8. maddesinde ilgili kişi hakkındaki ek güvencelerden bahsedilmektedir. Buna göre herkes otomatik işlenen kişisel veri dosyasıyla ilgili bilgi almak, hukuka aykırı olarak işlenen verilerini sildirtmek, bildirim, düzeltme veya silme talebinin yerine getirilmemesi halinde başvuru yollarından yararlanma hakkına sahiptir.

Kişisel verilerin dinamik bir alan olması sebebiyle Avrupa Konseyi, Sözleşmeyi yenileme çalışmalarına ağırlık vermiştir. 2011 yılından itibaren özellikle hız kazanan ve Sözleşmenin kabul edildiği 1981 yılından beri bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sebebiyle yenileme çalışmalarının yakın bir zamanda yürürlüğe girmesi beklenmektedir. AK Veri Koruma Geçici Komitesi 3 Aralık 2014 tarihinde yenilenmiş hükümleri içeren Protokol taslağını kabul etmiştir. Taslak metinde veri koruma denetim organının bağımsızlığına vurgu yapılarak veri koruma standartları güçlendirilmiştir.[177]

2.3.3.3.4. 2001 tarihli Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Ek Protokol

Kişisel verilerin korunması konusunda alınan ek karar 8.11.2001 tarihinde imzalanmış, ancak karar 1.7.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 42 Avrupa Konseyi ülkesi tarafından imzalanan protokol, 33 ülke tarafından onaylanmıştır.[178]

Protokol, kişisel verilerin ve özel hayatın gizliliğinin korunması amacıyla düzenlenen 108 sayılı Sözleşme'yi iki alanda geliştirmektedir. Birinci bölümde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal kontrol sisteminin oluşturulmasından ve kontrolün anılan Sözleşme dikkate alınarak çıkarılacak olan ulusal kanun ve düzenlemeler ışığında yapılması gerektiğinden bahsedilmiştir.[179] Protokolün ikinci bölümünde, kişisel verilerin üçüncü ülkelere transferine yönelik düzenlemeler bulunmaktadır. Buna göre, kişisel verilerin transfer edileceği ülkelerde veya uluslararası kuruluşlarda, verilerin transferi için yeterli, uygun veri koruma düzeyinin bulunması durumunda söz konusu

[177] Küzeci, a.g.e., 2018, 137.
[178] Akgül, a.g.e., 2013, 132.
[179] www.convetntions.coe.int/Treaty/en/Summaries/Html/181.htm/10.2 erişim tarihi: 12.08.2022.

veri transferi gerçekleştirilebilir.[180] Öte yandan, kamu yararının söz konusu olduğu veya güvenlik tedbirlerinin alınması gerektiği durumlarda uygunluk şartı aranmamaktadır.[181]

2.3.3.3.5. Safe Harbor

Safe Harbor, belirli kurallara uymayı kabul eden Amerikan şirketlerinin AB'nin 95/46/EC sayılı Direktifi'nin ihlal edilmesi korkusu olmadan AB ülkeleri menşeli verileri alma ve bu ülkelere veri transferine izin veren bir sistemin kurulmasını sağlamıştır.[182]

"Safe Harbor" ilkeleri yedi temel yükümlülükten oluşmaktadır. AB ülkelerinden veri transferi gerçekleştirmek isteyen Amerikan şirketleri, söz konusu kişisel verileri, hangi amaçla topladığı hususunda veri sahiplerinin izni bulunmadıkça bu verileri üçüncü kişilerle paylaşmamak, bildirim ve izin şartlarının gerçekleşmesi durumda dahi, bu verileri aynı düzeyde koruma sağlanamayan üçüncü kişilere aktarmamak, verilerin bütünlüğü ve güvenliği için gerekli önlemleri almak, veri sahiplerine kişisel verilerine erişim hakkı tanımak, veri sahiplerinin şikâyetleriyle ilgilenmek ve bu konudaki sorunları çözmek üzere bağımsız mekanizmalar oluşturmak zorunluluğu altındadır.[183]

2.3.3.4. Avrupa Birliği'nde kişisel verilerin korunması

1950'li yıllarda Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu adıyla yola çıkan Avrupa Birliği, 1992 yılında kabul edilen Maastricht Antlaşması ile üç sütunlu bir yapı şeklinde kurulmuştur. İlk sütunda üç Avrupa Topluluğundan oluşan topluluklar sütunu yer alırken, diğer iki sütun ise ortak dış güvenlik politikası ile cezai alanda polisiye ve adli iş birliği meydana getirmiştir. 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile bu sütunlar tek bir çatıda birleştirilmiş, Avrupa Birliği kurumsal çerçevesi altında tüzel kişiliğinin de bulunduğu açıkça düzenlenmiştir.[184]

AB, kişisel verilerin korunması amacıyla düzenlemeler yapmasında; tarihteki otoriter rejimlerin verileri kötüye kullanması etkili olmuştur. AB'ye üye devletler arasında, özellikle ticari ilişkiler nedeniyle verilerin aktarımı zorunlu hale gelmiş ve

[180] www.convetntions.coe.int/Treaty/en/Summaries/Html/181.htm/10.2 erişim tarihi: 12.08.2022.
[181] Özdemir, a.g.e., 2009, 23; Akgül, a.g.e., 2013, 133.
[182] Gür, a.g.e., 2010, 166; Akgül, a.g.e., 2013, 133.
[183] Aksoy, a.g.e., 2010, 106.
[184] Güneş, A. M. (2014). "Bir Uluslararası Hukuk Süjesi Olarak Avrupa Birliği", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi,* Sayı:19, s. 128, 129, 136.

yaygınlaşmıştır. Bu nedenle veri alışverişi sırasında meydana gelen engelleri kaldırmak, ülkelerin kişisel verilerin korunması konusunda farklı uygulamaları azaltmak, bireylerin kişisel verilerini koruma altına alabilme amacıyla hazırlıklara başlanmıştır. [185]

Avrupa Birliği'nde kişisel verilere ilişkin olarak yapılan düzenlemelerin Direktif şeklinde yapıldığı görülmektedir. Avrupa Birliği'nde bu konuyu düzenleyen esas olarak iki temel Direktif bulunmaktadır. Bunların birincisi, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 24 Ekim 1995 tarihli "Kişisel Verilerin İşlenmesi Sırasında Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafiğine İlişkin Direktif" (95/46/EC), diğeri ise Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 12 Temmuz 2002 tarihli "Elektronik Komünikasyon Alanında Kişisel Verilerin İşlenmesi Hakkındaki Direktif" (Elektronik Komünikasyon Direktifi 2002/58/AT).[186]

Avrupa Birliğinin başlıca kurumları; Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa Birliği Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Veri Koruma Denetçisi, 29. madde Veri Koruma Grubu, 31. madde Komitesidir.

AB Komisyonu, AB'nin idari organı olup, birlik düzeyinde hukuksal düzenlemeler önermekle yetkili tek organdır. Ayrıca üye devletlerde düzenlemelerin uygulanmasını izlemek ve bir sorun olduğunda müdahale etmekle yükümlüdür. [187]

AB Konseyi, üye devletlerin temsil edildiği bir kurumdur. Avrupa parlamentosunun önerilerini karara bağlayarak, AB'nin dış politikasını belirlemektedir.[188]

Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği'nin karar organıdır. AB Adalet Divanı ise denetleme ve gözetleme görevini üstlenmiştir. Avrupa Veri Koruma Otoritesi, AB kurum ve organları tarafından veri işleme süreçlerini denetlemekle sorumludur.[189]

29. Madde Veri Koruma Grubu, AB Veri Koruma Yönergesi'nin 29. maddesi uyarınca kurulmuştur. Bağımsız bir danışma organı olarak görev yapmakta olup, kişisel verilerin korunmasına ilişkin çeşitli konularda görüşlerini belirtmekte ve yorum geliştirmektedir.

---

[185] Cankurt, a.g.e., 2021, 45-46.
[186] Akgül, a.g.e., 2013, 137-138.
[187] Küzeci, a.g.e., 2018, 158-159.
[188] Demirbulak, S. (2011). Avrupa Birliği Hukuku ve Haklarımız, Ankara, s.14; Akgül, a.g.e., 2013, 140-141.
[189] Küzeci, a.g.e., 2018, 160.

31. Madde Komitesi ise Yönergenin 31. maddesinin *"Komisyon'a, Üye Devletler'in temsilcilerinden oluşan ve başkanlığını Komisyon temsilcisinin yaptığı bir Komite yardımcı olacaktır."* hükmüne göre kurulmuştur. 29. Madde Veri Koruma Grubu gibi yalnızca danışma organı olmayıp pek çok önemli düzenlemelerin kabulünde Komitenin onayı gerekmektedir.[190]

Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, 7 Aralık 2000 tarihinde Fransa'nın Nice kentinde imzalanmıştır ve kişisel verilerin korunması hakkı için önem arz etmektedir. Kişisel Veriler AİHS'de sadece özel hayatın gizliliği hakkı altında korunmaktayken, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 8.maddesinde *"Kişisel verilerin korunması"* ayrı bir başlık altında düzenlenmiştir. Maddeye göre,

> *"1. Herkes, kendisini ilgilendiren kişisel verilerin korunması hakkına sahiptir.*
>
> *2. Bu veriler, adil bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmüş diğer meşru bir temele dayanarak tutulur. Herkes, kendisi hakkında toplanmış verilere erişme ve bunları düzelttirme hakkına sahiptir.*
>
> *3. Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenir."*

Burada herkesin kişisel verilerinin korunması hakkına sahip olduğu vurgulanmaktadır. Veriler adil ve meşru amaçlar için ilgilinin rızası veya yasa ile öngörülen temele dayanarak tutulur. Herkesin kendisi ile ilgili veriler hakkında bilgi edinme hakkı vardır. Kanundaki kurallara uyulup uyulmadığı bağımsız bir makam tarafından denetlenmektedir.

95/46/AT Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Direktifi de konumuz açısından önem arz etmektedir. Direktif, kişisel verilerin korunması alanında önemli düzenlemeler yapmıştır. Direktifin çıkarılmasına duyulan gereksinim, farklı ulusal yasaların tek bir iç pazar oluşumunu engelleme tehlikesinin önüne geçme düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Direktifin ilk amacı, üye devletler arasındaki veri korunmasına ilişkin farklılıkların ortadan kaldırılmasıdır.[191]

Direktifin 1. maddesinde Direktifin amacı belirtilmiştir. Buna göre;

> *"1. Bu Direktife uygun olarak, Üye Devletler, kişisel verilerin işlenmesine dair başta kişisel mahremiyet hakkı olmak üzere gerçek kişilerin temel haklarını ve özgürlüklerini koruyacaktır.*

[190] Küzeci, a.g.e., 2018, 161.
[191] Küzeci, a.g.e., 2018, 167.

2. Üye Devletler 1. paragraf kapsamında sağlanan korumayla bağlantılı nedenler için Üye Devletler arasında kişisel verilerin akışını yasaklamayacak ya da engellemeyeceklerdir."

Direktifle özellikle önleyici bir koruma sağlanması hedeflenmektedir.[192] Direktifle getirilen en önemli ilerleme ise elle işlenen kişisel verilerin de kanun kapsamı içine alınarak korunmasıdır.[193]

Direktif'te kişisel verilerle ilgili OECD ilkeleri ile benzer beş temel ilke öngörülmüştür. Buna göre; kişisel veriler adil ve hukuka uygun olarak işlenmeli, belirli ve meşru amaçlarla sınırlı olmak üzere toplanmalı ve işlenmeli, elde edilme amacına uygun şekilde ve yeterli miktarda toplanmalı ve işlenmeli, düzenli şekilde güncellenerek doğru ve gerçeğe uygun olarak tutulmalı, veri sahibinin kimliğinin belirlenmesine izin verecek şekilde verinin saklanması amacı için gereken süreyle sınırlı olarak saklanmalıdır.[194]

2016/679 AB Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR), 1995 tarihli Direktiften sonra gelişen teknoloji ve günümüz şartları dikkate alınarak düzenlenmiştir.

GDPR'ın amacı kişisel verilerin korunması konusunda AB Direktifi'nde olmayan uyumun sağlanmasıdır. Bu uyum sonucunda ülkeler arası veri akışı hızlı ve rahat bir zeminde gerçekleşebilecektir. Ülkeler arasındaki uyumu sağlayacak yeni bir düzenlemenin, AB'deki işletmelerin, yıllık 2 milyar Euro civarında bir yükten kurtulmalarını sağlayacağı düşünülmektedir.[195]

GDPR hazırlık çalışmalarına 2012 yılında başlanmış ve söz konusu çalışmalar 4 yıl sonra 2016 yılında tamamlanmıştır.[196] GDPR AB Resmî Gazetesi olan OJ'de 04.05.2016 tarihinde yayımlanmıştır. GDPR m. 99 gereğince, işbu tüzük 25 Mayıs 2018 tarihinden itibaren uygulanacaktır. GDPR'ın yürürlüğe girmesi ile birlikte "95 tarihli 95/46/EC Sayılı AB Direktifi" yürürlükten kalkmıştır. [197]

[192] Küzeci, a.g.e., 2018, 169.
[193] Room, a.g.e., 2007, 16.; Akgül, a.g.e., 2013, 150.
[194] Aksoy, a.g.e., 2010, 102.
[195] Özkan, a.g.e., 2020, 59-60.
[196] Akıncı, A. N. (2017). "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü' nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", Çalışma Raporu 6, T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayın No: 2968, AB Tüzüğü, 5; Özkan, a.g.e., 2020, 62.
[197] GDPR, 171. paragraf; GDPR m. 94; Özkan, a.g.e., 2020, 62.

Ayrıca GDPR ile Madde 29 Çalışma Grubu'nun çalışmaları durdurularak yerine Avrupa Veri Koruma Kurulu kurulmuştur.[198]

Tüzük'ün 'konu ve amaçlar' başlıklı 1. maddesi şöyledir;

> *"1. Bu Tüzük'te gerçek kişilerin kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak korunmasına ilişkin kurallar ve kişisel verilerin serbest dolaşımına ilişkin kurallar belirtilir.*
>
> *2. Bu Tüzük'te gerçek kişilerin temel hakları ve özgürlükleri, özellikle, kişisel verilerin korunması hakkı korunur.*
>
> *3. Kişisel verilerin Birlik içerisinde serbest dolaşımı gerçek kişilerin kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili olarak korunması ile bağlantılı sebeplerle ne kısıtlanır ne de yasaklanır."*

Buna göre yalnızca gerçek kişilerin kişisel verileri koruma kapsamına alınmıştır. Kişilerin temel hak ve özgürlükleri de güvence altına alınmıştır.

Tüzüğün kapsamı madde 2'de açıklanmıştır. Tüzüğün 2. maddesinin 1. fıkrasına göre;

"Bu Tüzük, kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik araçlarla işlenmesine ve kişisel verilerin otomatik araçlar haricinde bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturan veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması amaçlanan araçlar ile işlenmesine uygulanır." denilmektedir. Buna göre, kişisel verilerin kısmen veya tamamen otomatik yollarla işlenmesi ile otomatik olmayan yollarla işlenmesi önem arz etmeksizin işlenmesi halinde Tüzük uygulanacaktır.

Tüzüğün 3. maddesine göre; *"Bu Tüzük, işleme faaliyeti Birlik içerisinde gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın, Birlik içerisindeki bir kontrolör ya da işleyicinin işletmesinin faaliyetleri bağlamında kişisel verilerin işlenmesine uygulanır."* denilerek işleme faaliyetinin Birlik içerisinde gerçekleşme zorunluluğu olmadığı vurgulanmıştır.

Tüzük;

> *"üst seviye uyumlaştırma ve veri işleyenlerin tamamının veri işlemeden sorumlu tutulması, Tüzük hükümlerinin küresel ölçekte etkiyi haiz olması, verisi işlenenlere sağlanan tazminat talebi imkânı, AB vatandaşlarına ait kişisel verilerin sınır-ötesi aktarımının daha sıkı kurallara bağlanması, uyumlaştırılmış kullanıcı hakları, yeni 'unutulma hakkı' kavramı, kullanıcı haklarına ilişkin bilgilendirme yükümlülüğünün veri kontrolöründe olması, daha sıkı yaptırımların ve elverişli mekanizmaların öngörülmesi, güçlendirilmiş rıza, veri taşınabilirliği hakkı, hassas verilerin işlenmesi bakımından öngörülen zorunlu*

[198] Mutlu, a.g.e., 2020, 64.

veri koruma görevlisi, riskli veri işleme faaliyetleri bakımından zorunlu veri koruma etki değerlendirmesi, başlangıçtan itibaren ve tasarımdan itibaren veri koruması yaklaşımı, veri ihlali riskinin yüksek olması durumunda hem veri koruma otoritesine hem de veri sahibine bildirimde bulunma zorunluluğu ve veri kontrolörüne kurtuluş hakkı"

sayılan alanlarda değişiklikler getirmiştir.[199]

2.3.3.5. APEC

Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği Örgütü (Asia-Pasific Economic Cooperation- APEC) 1989 yılında bu bölgedeki ekonomik gelişme, işbirliği, ticaret ve yatırımları desteklemek amacıyla kurulmuştur. APEC'in 21 üyesi bulunmaktadır ve dünya ekonomisinin önemli bir bölümünü temsil etmektedir. Bu kapsamda kişisel verilerin korunması alanında asgari ölçütleri belirlemek ve üye devletlerin konuya ilişkin düzenlemelerindeki farklılıkları olabildiğince gidermek amacıyla 2004 yılında "Özel Yaşamın Gizliliği Çerçeve Belgesi" kabul edilmiştir.[200]

Çerçeve belgede dokuz veri koruma ilkesi bulunmaktadır. Bunlar;

- Zararın önlenmesi
- Bildirim
- Toplamanın sınırlandırılması
- Kişisel verinin kullanımı
- Seçim
- Kişisel verilerin tamlığı
- Güvenlik önlemleri
- Erişim ve düzeltme
- Hesap verebilirlik ilkesidir.

2.3.3.6. ECOWAS

Afrika kıtasında kişisel verilerin korunmasına ilişkin en önemli gelişmelerin ECOWAS (Economic Community of Western African States- Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu) kapsamında olduğu düşünülmektedir. 2010 yılında

[199] Akıncı, a.g.e, 2017, 14-18.; Değirmenci, S. (2019). *Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye'de Kişisel Verileri Koruma Kurumu,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.41.
[200] Küzeci, a.g.e., 2018, 150.

ECOWAS'ta Kişisel Verilerin Korunması Ek Yasası kabul edilmiştir. Ancak bu düzenleme AB veri koruma standartlarının oldukça gerisinde kalmıştır. [201]

2.3.4. Ulusal Hukukta Kişisel Verilerin Korunması

Günümüzde kişisel verilere duyulan gereksinim ve gelişen teknolojiyle beraber veri işlemenin daha kolay hale gelmesi sonucunda veri işleme sayısı da son derece artmıştır. Bu nedenle kişisel verilerin korunması gereksinimi doğmuştur. Kişisel verilerin korunması gerekliliğinin artması sonucunda ise koruyucu nitelikte hukuksal düzenlemelerin yapılması zorunluluğu doğmuştur.

Ulusal hukuktaki düzenlemeler göz önüne alındığında, Türkiye'deki kişisel veri hukuku ile ilgili düzenlemeler çok daha yakın tarihe dayanmaktadır. Ülkemizde kişisel verilerle ilgili iç hukukta düzenlemeler yapılmadan önce bu alanda bazı uluslararası sözleşmelere taraf olunmuştur. 1949 yılında BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi imzalamıştır. 10 Mart 1954 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi onaylanmış, daha sonra Avrupa Konseyinin 108 No'lu Sözleşme 1981 yılında imzalanmıştır. Ancak 108 sayılı Sözleşme 2016 yılında yürürlüğe girmiştir.

Aşağıda da inceleneceği üzere kişisel verilerin korunması Anayasal bir haktır. Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu gibi kanunlarda bu konuyla ilgili bazı düzenlemeler yapılmıştır. Başka alanlarda da yapılmış olan birtakım düzenlemeler bulunmaktadır. Kişisel verilerin toplanması, kullanılması, işlenmesiyle ilgili olmayan bir alan neredeyse bulunmamaktadır. Dolayısıyla hem özel hukuk hem kamu hukuku kapsamında yapılan düzenlemeler bulunmaktadır.[202]

Kişisel verilerin korunması, Türkiye'de ilk kez 2004 yılında "Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik" ile gündeme gelmiştir. Konu kanun düzeyinde ilk kez, 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ile düzenlenmiştir. Ardından kişisel verilerin korunması hakkı 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle temel bir insan hakkı olarak anayasal güvence altına alınmıştır.[203] Bu değişiklik öncesinde; 1982 Anayasasının 2. maddesinde yazılı "hukuk devleti" ilkesi, 17. maddede yazılı "bireyin maddi ve manevi varlığını serbestçe geliştirme" hakkı, 20. Maddesinde yazılı

[201] Küzeci, a.g.e., 2018, 156.
[202] Küzeci, a.g.e., 2018, 285.
[203] Taştan, a.g.e., 23-24.; Dilibal, a.g.e., 2021, 27-28.

"özel hayatın gizliliği", 21.maddesinde yazılı "konut dokunulmazlığı" hakkı, 22. maddesinde yazılı "haberleşmenin gizliliği" hakkı, 24. maddesinde yazılı "dini ve vicdani kanaatleri açıklamaya zorlanamama" hakkı, 25. maddesine yazılı "düşünce ve kanaatleri açıklamaya zorlanamama" hakkına atıf yapılma suretiyle hukuki koruma sağlanmaya çalışılmıştır.[204]

Ulusal hukukumuzda kişisel verilerin korunması hukukuyla ilgili ilk yasa olan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ise 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Aynı yıl 108 sayılı Sözleşmeyle 181 sayılı Ek Protokol iç hukukumuza dâhil edilmiştir.[205]

2.3.4.1. Kişisel verilerin korunmasının anayasal temelleri

2.3.4.1.1. Genel olarak

Kişisel verilerin korunması ile ilgili ilk düzenleme 2010 yılı Anayasa değişikliklerinde söz konusu olmuştur.

Anayasa devletlerin en temel yasasıdır. Temel hak ve özgürlükler Anayasa'da güvence altına alınmaktadır. Kişisel verilerin korunması, kişilerin temel hak ve özgürlüklerindendir. Bu nedenle Anayasal bir temelde düzenlenerek koruma altına alınmış olması gerekmektedir.

Kişisel verilerin korunması temel hakkı bireyin diğer temel hak ve özgürlüklerinin kullanılması açısından da önemlidir. Zira, bu hakkın anayasal güvence altına alınmış olmaması halinde bireyin diğer temel hak ve özgürlüklerini kullanamaması söz konusu olabilir. Örneğin, bir toplantıya katıldığının resmi makamlarca kayıt altına alındığını ve bu durumun kendisine risk oluşturabileceği kaygısını taşıyan birey, örneğin toplantı hakkı gibi temel hakkını kullanmaktan vazgeçebilir. Bu durum yalnızca kişinin özgürlük alanını ihlal etmekten çıkarak özgürlükçü demokratik esaslara dayanan bir toplum düzeninin oluşmasını da engelleyecektir.[206]

1982 Anayasasında doğrudan kişisel veriler adı altında geçmese dahi, hukuk devleti ilkesi, insan onuru ve kişinin maddi ve manevi varlığını serbestçe geliştirme hakkı

[204] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 66.
[205] Taştan, a.g.e., s.23-24.; Dilibal, a.g.e., 2021, 27-28.
[206] Şimşek, a.g.e., 2008, 114; Akgül, a.g.e., 2013, 188.

(md.5, md.17), özel hayatın gizliliği (m.20), konut dokunulmazlığı (m.21), haberleşmenin gizliliği (md.22), din ve vicdan hürriyeti (m.24), düşünce ve kanaatleri açıklamaya zorlanmama hakkı (m.25, m.26), özel yaşamın ve aile yaşamının gizliliği hakkı ve haberleşmenin gizliliği gibi anayasal güvencelerle bireyin özel yaşamının gizliliği hakkının korunması amaçlanmış ve bu sayede kişisel verilerin korunması bakımından anayasal dayanak teşkil etmektedir.[207]

Kişisel verilerin korunması, başta özel yaşamın gizliliği hakkı ve kişinin maddi ve manevi bütünlüğü olmak üzere çeşitli temel hak ve özgürlüklerle yakından ilişkilidir. Kişisel verilerin korunması, anayasal temelini bu hükümlerde bulmaktadır. Ancak tam ve etkin koruma sağlayabilmek için konuya ilişkin özel bir düzenlemeye de gereksinim duyulmaktadır. [208]

2.3.4.1.2. Anayasal düzenleme

1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda kişisel verilerin korunması ile ilgili ilk düzenleme 2010 yılı Anayasa değişikliği ile yapılmıştır. 7 Mayıs 2010 tarihinde 336 milletvekilinin oyuyla Meclis Genel Kurulu'nda kabul edilen ve 12 Eylül 2010'da referanduma sunulan Anayasa değişikliği paketinin kabul edilmesiyle birlikte Anayasanın 20. Maddesine kişisel verilerin korunması ile ilgili bir hüküm eklenmiştir. [209]

Anayasa'nın 20/3 hükmüne göre;

"Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak kişinin kendisi ile ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini ya da silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."

Bu maddeye göre, herkes kişisel verilerinin korunmasını isteyebilecektir. İlgili kişi, kendisiyle ilgili kişisel verileri hakkında bilgilendirilerek, bu verilere erişiminin yanı sıra verilerin düzeltilmesi, silinmesi hangi amaçlarla kullanıldığını öğrenme hakkına da sahiptir. Kanunda öngörülmeden veya kişinin açık rızası olmadan işlenebilmesi mümkün değildir.

---

[207] Aksoy, a.g.e., 2010, 93.
[208] Küzeci, a.g.e., 2018, 287.
[209] Küzeci, a.g.e., 2018, 290.

Bu hükümle kişisel veriler anayasal bir güvence altına alınmıştır. Bu düzenleme çok önemli bir gelişmedir. Ancak Anayasanın 20/3 maddesinde kişisel verilerin işlenmesini denetleyecek olan bağımsız bir organın öngörülmemiş olması da bir eksikliktir.[210]

2.3.4.1.3. Anayasanın ilgili hükümleri

2.3.4.1.3.1.İnsan onuru ve kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı

Kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı m.17'de düzenlenmiştir. Buna göre, *"Herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."* Anayasanın başlangıç hükümlerinde de bu hak düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi 2 Kasım 2016 tarihli kararında;

> *"Kişisel verilerin korunması hakkı; insan onurunun korunması ile kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır.… Anayasa'nın 20. maddesinin 3. fıkrasının son cümlesinde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği belirtilerek kişisel verilerin korunması hakkı anayasal güvenceye bağlanarak bu şekilde kamu makamlarının keyfi müdahalelerine karşı koruma altına alınmıştır…. Ancak bu sınırlamalar, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz. Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamalar, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı gibi hak ve özgürlüklerin özlerine de dokunamaz."*[211]

şeklinde belirtilmiş ve insan onuruna vurgu yapılmıştır.

2.3.4.1.3.2. Özel yaşamın gizliliği hakkı

Anayasada güvence altına alınmış olan özel yaşamın gizliliği hakkı, kişisel verilerin korunması hakkı ile yakından ilişkilidir.

1982 Anayasası'nın 20. maddesinde özel yaşamın gizliliği hakkı düzenlenmiştir. Buna göre, *"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."* Aynı maddenin 2. fıkrası da büyük önem arz etmektedir. 2. fıkraya göre;

> *"Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması*

---

[210] Küzeci, a.g.e., 2018, 290.

[211] AYM, 02 Kasım 2016 T., 2015/61. E., 2016/172 K., (Çevrimiçi), http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/27e2049f-aac1-4ef8-a119-6861dee5ea33?excludeGerekce=False&wordsOnly=False Erişim Tarihi: 08.4.2022.

sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar."

Böylece kimsenin üzeri, özel kâğıtları veya eşyalarının istenildiği gibi aranamayacağı, ancak belli usullerle bunların aranabileceği hüküm altına alınarak kişinin özel yaşamı koruma altına alınmıştır. Yine temel hak ve özgürlükleri sınırlamanın sınırları 13. maddede belirlenmiştir. Madde hükmüne göre; *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*

Kişisel verilerin korunması hakkı daha farklı kapsama alanlarını da içinde barındırmakla beraber, genel olarak özel hayatın gizliliği hakkı olarak da değerlendirilebilir. Nitekim gerekli yasal düzenlemeler yapılmadan önce özel hayatın gizliliğinin korunması hakkı kapsamında değerlendirilerek korunmuştur.

2.3.4.1.3.3. Düşünce özgürlüğü

Anayasanın 25. maddesinde *"Düşünce ve Kanaat Hürriyeti"* düzenlenmiştir. Buna göre;

"Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz." 26. maddede ise *"Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti"* düzenlenmiştir. Hükme göre; *"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir."*

Kişinin düşüncelerinin korunması demek aynı zamanda kişisel verilerinin de korunması anlamına gelmektedir. Temel hak ve özgürlüklerimizden olan bu hak anayasa ile mutlak bir şekilde korunmaktadır. Ancak bu şekilde mutlak koruma bazen mümkün olamayabilir. Örneğin hayatımızın hemen her alanında etkin olan internet üzerindeki her hareketimiz iz bırakmaktadır. Kişinin bu hareketlerine ilişkin bilgilerin toplanıp ayrıntılı profilinin oluşturulması özel yaşamın gizliliği ve düşünce

özgürlüğünün ihlali anlamına gelebilir.[212] Bu haklarla ilişkili olarak aynı zamanda kişisel verilerin korunması hakkı da ihlal edilebilir.

2.3.4.1.3.4. Diğer bazı temel hak ve özgürlükler

Kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı, özel yaşamın gizliliği hakkı, düşünce özgürlüğü haklarının yanı sıra konumuzla yakından ilişkili başka bazı hükümler de bulunmaktadır. Haberleşme özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü, basın özgürlüğü, kanun önünde eşitlik ilkesi, suçsuzluk karinesi bu kapsamda sayılabilir.[213]

Ancak bu hükümler kişisel verilerin korunması hakkını sınırlı bir alanda korumaktadır. Kanun önünde eşitlik ilkesi; kişilerin din, ırk, siyasal düşüncelerinden dolayı kanun önünde herhangi bir ayrım gözetilmeyeceği anlamına gelmektedir, bu bilgilerin kaydedilmeyeceği anlamına gelmemektedir. Din ve vicdan özgürlüğü kişilerin dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu da kişisel veriler açısından sınırlı bir koruma sağlamaktadır. Haberleşme özgürlüğü de sadece kişilerin özel iletişimlerinin korunması açısından önem arz etmektedir.[214]

2.3.4.2. Özel hukukta kişisel verilerin korunması

2.3.4.2.1. Medeni Hukukta kişisel verilerin korunması

Kişisel veriler kişilik hakkının bir parçasıdır ve bu kapsamda korunmaktadır. Kişisel veriler ile doğrudan ilişkili olan kişinin onur ve saygınlığı, adı ve resmi üzerindeki hakkı, sır alanı kişilik hakkı kapsamında değerlendirilir.[215]

KVKK m. 11/1/ğ maddesi kişinin uğradığı zararın giderilmesini talep hakkı vermiştir. KVKK m. 14/3 maddesine göre de "*Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır."* İşte burada sözü edilen "Genel Hükümler" TMK ve TBK'daki kişilik hakkını koruyan hükümlerdir.[216] Yani KVKK'da açıkça belirtilmese de dolaylı olarak TMK'ya atıf yapıldığı kabul edilebilir.[217]

Daha önce de bahsettiğimiz üzere, kişisel veriler Medeni Kanun'un kişiliği koruyan hükümleri m.23, m.24, m.25 çerçevesinde korunabilir.

---

[212] Küzeci, a.g.e., 2018, 297.
[213] Küzeci, a.g.e., 2018, 297.
[214] Küzeci, a.g.e., 2018, 298.
[215] Küzeci, a.g.e., 2018, 378-379.
[216] Gürpınar, D. (2017). "Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukuki Sorumluluk", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19 (Özel Sayı), 689.; Özkan, a.g.e., 2020, 59-60.
[217] Özkan, a.g.e., 2020, 59-60.

Türk Medeni Kanun'un *"Kişiliğin Korunması"* başlıklı 23.maddesine göre;

> *"Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez.*
>
> *Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.*
>
> *Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılanması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik Madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddî ve manevî tazminat isteminde bulunulamaz. "*

Açıklanan hükme göre, kişinin kendisinden dahi kişilik hakları korunmuştur. Kişi kendi rızasıyla kişilik hakkından vazgeçememektedir. Kişinin hak ve fiil ehliyetine sahip olması mutlak hakkıdır. Kişinin özgürlüklerinden vazgeçmesi mümkün değildir. Özgürlüklerini hiçbir şekilde hukuka ve ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz. Ancak yazılı rıza ile insan kökenli biyolojik rıza alınabilmekte, aşılama ve nakli mümkün olabilmektedir.

Kanunun 24. maddesine göre;

> *"Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.*
>
> *Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır."*

Kişinin kişilik hakkı hukuka aykırı olarak saldırıya uğrarsa hâkimden saldırıda bulunanlara karşı koruma isteyebilir. İkinci fıkrada hukuka aykırı saldırının şekli açıklanmıştır. Kişinin rızası, üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebepleriyle haklı kılınmadan yapılan kişilik haklarına saldırı hukuka aykırıdır.

25. maddede ise kişiliğin korunması kapsamında açılabilecek davalara yer verilmiştir. Buna göre;

> *"Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.*
>
> *Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.*
>
> *Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır."*

Kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişi hâkimden saldırının önlenmesini, saldırıya son verilmesini veya etkisi devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir. Kişilik hakkı sahibi, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde bulunabilir. Bunların yanında maddi ve manevi tazminat ya da haksız kazancın kendisine verilmesi için istemde bulunabilir.

Her ne kadar TMK m.25/1 uyarınca "*Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini"* isteyebilse de bunun sınırlı bir uygulama alanı olacağı açıktır. Gelişen teknolojiye bağlı olarak kişisel verileri toplama kaynaklarının çeşitliliği, işleme ve kullanma alanlarının genişliği, bunlara yönelik usullerin hızı ve yaygınlığı dikkate alındığında böylesine yakın bir tehlikenin saptanabilmesi oldukça zordur.

2.3.4.2.2. İş hukukunda kişisel verilerin korunması

İşçi ve işveren ilişkisi düşünüldüğünde yaşamını sürdürmek için iş sahibi olması gereken işçi her zaman işveren karşısında zayıf konumdadır. Bu sebeple İş Kanunu düzenlenmiştir. İş Kanunu ile öncelikle zayıf konumda olan işçinin hakları koruma altına alınmaya çalışılmıştır.

İşçinin kişisel verileri açısından değerlendirme yapacak olursak, işveren karşısında işçinin tüm hakları güvence altına alınırken kişisel verileri de koruma altına alınmalıdır. İşçinin işveren tarafından istenen kişisel verilerini mecbur olduğu için paylaşmak durumunda kalması muhtemeldir. İşte böyle durumlarda işçinin kişisel verilerinin tehdit altında olduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye'de iş hukuku mevzuatı incelendiğinde bu konuda yeterli bir korumanın bulunmadığı görülür. İşçinin kişisel bilgilerinin kişilik haklarına zarar verecek şekilde kullanılması halinde, İş Kanunundaki bazı hükümlere başvurmak ve sorunu bu yolla çözmek olanaklıdır. Ancak bu düzenlemeler kişi için çok önemli olan iş hayatında kişisel verilerinin korunması açısından yetersiz kalmaktadır.[218]

İşverenler işçiyi işe alırken işçinin aradığı kriterlere uygun olup olmadığını anlayabilmek için öz geçmişine bakmak, hangi niteliklere sahip olduğunu öğrenmek isteyebilir. İşçi ise işe başlayabilmek için kendisinden istenen tüm verileri işverenle paylaşmak durumunda kalacaktır. İşverenin işçinin kişilik haklarına zarar verecek şekilde kişisel bilgilerini kullanma tehlikesi bulunmaktadır. İşverenin işçiden kişisel

[218] Küzeci, a.g.e., 2018, 386.

bilgilerini talep ederken sınırı aşmaması gerekmektedir. Kişisel bilgileri işleme amacıyla orantılı olarak kullanmalıdır.

İş sözleşmesi, işçi ve işveren arasında, işçinin işverene bağımlı olarak çalışmayı üstlendiği işverenin ise bunun karşılığında ücret ödemeyi üstlendiği güven ilişkisine dayanan bir sözleşmedir. KVKK uyarınca *"bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilişkili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması"* halinde ilgili kişinin açık rızası aranmadan verilerin işlenmesi olanaklıdır. İşverenin, işçi özlük dosyası gibi tutmak zorunda olduğu bazı belgeler vardır. İşverenin *"hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması"* kaydıyla ilgili kişinin açık rızası olmadan verisinin işlenebilmesi olanaklıdır.[219]

Türk Borçlar Kanunu'nun "İşçinin kişiliğinin korunması" başlıklı 419. maddesine göre; *"İşveren, işçiye ait kişisel verileri, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili veya hizmet sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde kullanabilir. Özel kanun hükümleri saklıdır."* Maddede belirtildiği üzere işveren işçiyle ilgili olarak yalnızca yapılacak iş için gerekli bilgileri ölçülü bir şekilde kullanabilir.

KVVK'nın 5. maddesi ile kişisel verilerin işlenme şartları düzenlenmektedir. Bu düzenleme gereğince, kural olarak kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaklanmıştır. Maddenin 2. fıkrasında ise ilgili kişinin açık rızası olmasa dahi kişisel verilerin işlenebileceği durumlar öngörülmektedir. Kanunun gerekçesinde;

> *"Veri sorumlusu, hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olan verileri, ilgili kişinin rızası olmasa dahi işleyebilecektir. Örneğin bir şirketin çalışanına maaş ödeyebilmesi için banka hesap numarası, evli olup olmadığı, bakmakla yükümlü olduğu kişiler, eşinin çalışıp çalışmadığı, sosyal sigorta numarası gibi verileri işlemesi bu kapsamda değerlendirilecektir.*
>
> *İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması durumunda yine açık rıza aranmaksızın kişisel veriler işlenebilecektir. Buna göre, örneğin bir şirket sahibi çalışanlarının temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, çalışanların terfileri, maaş zamları yahut sosyal haklarının düzenlenmesi gibi amaçlarla kişisel verileri işleyebilecektir. Bu durumda, kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkelere uyulması ve veri sorumlusu ile ilgili kişinin menfaat dengesinin gözetilmesi gerekmektedir."*

[219] Küzeci, a.g.e., 2018, 389.

ifadelerine yer verilmekte olup özetle, işveren ancak meşru menfaatleri için veri işlemenin zorunlu olması durumunda açık rızasını aramaksızın işçinin kişisel verilerini işleyebilecektir.

İşyerinin kapalı devre kamera sistemleri ile gözlenmesi iş hukuku ve kişisel verilerin korunması açısından önem arz etmektedir. İşçinin işyerindeki her hareketinin izlenmesi özel yaşamına müdahale oluşturur. Bunu engellemek için uygulamanın amacının gereklerini aşmaması ve işçinin bu konuda bilgilendirilmesi gerekmektedir.[220]

2.3.4.3. Ceza hukukunda kişisel verilerin korunması

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar KVKK'da açıkça düzenlenmemiştir. Söz konusu suçlarla ilgili düzenleme TCK 135-140 maddeleri arasındadır. Bu nedenle KVKK m. 17'de TCK'nın ilgili hükümlerine atıf yapılmış, kişisel veri suçları bakımından TCK hükümlerinin uygulanacağını belirtilmiştir.[221]

TCK özel hükümleri *"kişilere karşı suçlar"* kısmında kişisel verilere ilişkin suçlar düzenlenmiştir. 9. bölümünde *"özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar"* yer almaktadır. Burada yine kişisel verilere ilişkin suçların özel hayata karşı suçlar başlığı altında bu suçlar ile ilişkili olarak düzenlendiği söylenebilir.

- ***Kişisel Verilerin Kaydedilmesi***

TCK'nın 135. maddesinde *"kişisel verilerin kaydedilmesi"* suç olarak düzenlenmiştir. Söz konusu maddede;

> *"Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.*
>
> *Kişisel verinin, kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması durumunda birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranında artırılır. "*

şeklinde düzenlenmiştir.

Buna göre kişisel verileri hukuka aykırı olarak kaydeden kimse bir yıl ile üç yıl arasında cezaya hükmedilir. İkinci fıkrada ise hassas nitelikteki bazı özel kişisel veriler koruma altına alınarak diğer verilere göre daha fazla cezaya hükmedileceği

[220] Küzeci, a.g.e., 2018, 397.
[221] Özkan, a.g.e., 2020, 241-242.

belirtilmiştir. Burada sayılan hassas nitelikteki verilerin KVKK'da sayılan hassas verilerle tamamen aynı olmadığını da belirtmeliyiz.

Kişisel verilerin kaydedilmesinin suç oluşturabilmesi için bu verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmiş olması gerekmektedir. Ancak ikinci fıkrada sayılan kişilerin siyasi, felsefi, dini görüşleri, ırki kökenlerine ilişkin daha hassas nitelikteki verileri hukuka aykırı olarak kaydedilmese dahi suç teşkil etmektedir.

TCK m.135'in gerekçesinde *"kişini kendi rızası ile kendisiyle ilgili bilgilerin kayda alınmasının suç oluşturmayacağı muhakkaktır."* ifadesi yer almaktadır.[222] Buna göre açık rıza halinde kişinin bilgileri kayda alınabilir.

135. maddeyle ilgili şu hususa değinmekte fayda vardır: hükmün uygulanması açısından kaydın elle tutulması ya da dijital ortamda bulunması açısından ayrım yapılmamıştır. Hükmün gerekçesinde "söz konusu suç tanımında kişisel verilerin bilgisayar ortamında veya kâğıt üzerinde kayda alınması arasında bir ayrım gözetilmemiştir." Anlaşılacağı üzere hukuksal açıdan kâğıt üzerindeki verilerle elektronik ortamda yer alan veriler arasında ayrım bulunmamaktadır.[223]

- **Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme, Yayma veya Ele Geçirme**

TCK'nın 136. Maddesinde kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme, yayma veya ele geçirme suçu düzenlenmiştir. Bahsi geçen hükümde;

> *"Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*
>
> *Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır."*

şeklinde bahsedilmektedir.

Maddede kişisel verilerin hukuka aykırı olarak 3. kişilere verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesinin hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Burada seçimlik suç söz konusudur. Söz edilen seçimlik hareketlerden birinin gerçekleşmesi suçun oluşumu için yeterlidir.

Aynı zamanda kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda da verilecek ceza artırılacaktır.

---

[222] Özgenç, İ. (2022). *Türk Ceza Hukuku Mevzuatı*. (Yirmi dokuzuncu baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
[223] Küzeci, a.g.e., 2018, 406.

TCK'nın 135 ve 136. maddelerinde düzenlenen suçlar için nitelikli hallerin neler olduğu TCK m.137'de düzenlenmiştir. Buna göre; bahsi geçen suçların kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle ya da belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

- **Verileri Yok Etmeme**

TCK'nın 138. maddesinde verileri yok etmeme suçu düzenlenmiştir. Buna göre;

> *"Kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmediklerinde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası verilir.*
>
> *Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır."*

Maddede özellikle kanunların belirlediği süreler dikkate alınmaktadır. Belirtilen kanuni süreler geçtikten sonra verilerin sistem içinde yok edilmesi şarttır. Verileri yok etme yükümlülüğü bulunanlar görevini yerine getirmedikleri takdirde hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Belirtilen hükümde suçun oluşabilmesi için kanunların belirlediği sürenin geçmiş olması kıstas olarak alınmıştır verilerin toplanma amacı ile bağlantı kurulmamıştır. Bu durum amaca bağlılık ilkesiyle uyumlu değildir.[224] Bu nedenle hükümde eksiklik söz konusudur.

Verileri yok etmeme suçu ihmali davranışla işlenebilir. Süre aşıldıktan sonra verilerin yok edilmesi, eylemi suç olmaktan çıkarmaz ve mağdurun rızası fiili hukuka uygun hale getirmez.[225]

- **Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Diğer Hükümler**

TCK'da "Haberleşmenin Gizliliğini İhlal" (m.132), "Kişiler Arasında Konuşmaların Dinlenmesi ve Kayda Alınması" (m.133) ve "Özel Hayatın Gizliliğini İhlal" (m.134) suçları düzenlenmiştir. Bu suçlar kişisel verilerin korunması ile de yakından ilişkilidir.

---

[224] Küzeci, a.g.e., 2018, 408.

[225] Hafızoğulları, Z., Özen, M. (2010). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Kişilere Karşı Suçlar.* Ankara: US-A Yayıncılık, 141-142; Küzeci, a.g.e., 2018, 408.

TCK'nın "Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması" başlıklı 239. Maddesine göre;

> *"Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.*
>
> *Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi halinde de bu fıkraya göre cezaya hükmolunur."*

Hükümde belirtilen müşteri sırrı gerçek kişiye ait verilerin açıklanması anlamına geldiği için kişisel verilerin korunması açısından önem arz etmektedir.

TCK'nın "*Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması*" başlıklı 258. maddesinde;

"Görevi nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri ve diğer tebligatı açıklayan veya yayınlayan veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştıran kamu görevlisine, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir." hükmü yer almaktadır. Bu hüküm kişisel veriler açısından dolaylı bir koruma sağlamaktadır. Çünkü maddede belirtilen nitelikli belgeler, kişisel veriler de içerebilir. [226]

2.3.4.4. Kolluk faaliyetlerinde kişisel verilerin korunması

Kolluk suçun önlenmesi veya suçlarının yakalanması gibi amaçlarla telefon, internet gibi araçlarla yapılan özel iletişime müdahale edebilir.

CMK m. 135'de;

> *"Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi"* düzenlenmiştir. Hükme göre; *"Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir."*

İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi durumunda kişinin özel yaşamına müdahale edilmesi söz konusu olacaktır.

[226] Küzeci, a.g.e., 2018, 412.

CMK'nın 129. maddesinde *"Postada Elkoyma"* başlığı ile;

> *"Suçun delillerini oluşturduğundan şüphe edilen ve gerçeğin ortaya çıkarılması için soruşturma ve kovuşturmada adliyenin eli altında olması zorunlu sayılıp, posta hizmeti veren her türlü resmî veya özel kuruluşta bulunan gönderilere, hâkimin veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararı ile elkonulabilir."*

hükmü yer almaktadır. Burada yine özel yaşamın gizliliğine ciddi bir müdahale söz konusudur.

Türkiye'de hem adli hem de idari kolluk etkinlikleri çerçevesinde video gözetimi yapılmaktadır. CMK'nın 140. maddesi, Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunun Ek 5.maddesi, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu Ek 7. maddesi kişilerin teknik araçlarla görüntü kaydının alınması ve bu şekilde izlenmelerine ilişkin düzenlemeler içermektedir. Ancak aleni alanların MOBESE kameraları ile izlenmesine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.[227]

CMK'nın 140. maddesinde teknik araçla izleme düzenlenmiştir. Buna göre; *"şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir."*

Bunların dışında kolluk tarafından parmak izi alınması, DNA analizi yapılması gibi durumlar da kişisel verilere müdahale oluşturabilmektedir.

[227] Yenisey, F. (2015). *Kolluk Hukuku*, İstanbul, 351.; Küzeci, a.g.e., 2018, 426.

3. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA İDARİ SORUMLULUK

3.1. İdari Sorumluluk

3.1.1. Genel Olarak

Hukukta sorumluluk genel anlamıyla, bir kimsenin diğerine hukuken korunan bir hakka dayanmadan verdiği zararı gidermesine ilişkin bir yükümlülüktür.[228]

Kişinin hukuk düzenine aykırı bir davranışıyla başkasına verdiği zarar karşısında hukuk düzenin kayıtsız kalamayacağı doğaldır. Bu açıdan yaklaşıldığında da sorumluluk iki mal varlığı arasında bozulan ekonomik dengenin tekrar kurulmasını amaç edinen ve bunun için gerekli yaptırımları içeren bir hukuki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.[229]

İdare hukukunda sorumluluk ise ilk olarak bir yükümlülük, bir yetki ve özel bir görev anlamında kullanılır. İkinci olarak söz konusu fiilin neticelerine katlanılması anlamındadır. Bu anlamda idarenin sorumluluğu, idari etkinlikler sebebiyle kişilerin uğradıkları zararın idarece tazminidir.[230]

3.1.2. İdare Hukukunda Sorumluluk

İdarenin faaliyet alanının ve yapmış olduğu hizmetlerin hem nitelik olarak hem de sayıca çoğalmasıyla birlikte kişilerin bu faaliyetlerden zarara uğrama ihtimali de artmıştır. Kısaca "herkes neden olduğu zararları gidermek zorundadır" şeklide belirtilebilecek olan sorumluluk ilkesi, idare hukuku alanında medeni hukuka nazaran daha büyük bir önem taşımakta olup, çok daha geniş bir kapsama alanına sahiptir. Devletin ve kamu tüzel kişilerinin tutum ve davranışları çeşitli öğelerinin varlığı ve işleyişiyle bireylere veya topluluklarına verdiği zararların karşılanmasının gereği ise bugün artık tüm uygar ülkelerce kabul edilmiş olan bir husustur.[231]

İdarenin sorumluluğu, idarenin faaliyetlerine ve bu faaliyetlerin tabi olduğu hukuki rejime göre ikiye ayrılmaktadır. Birincisi, idarenin özel hukuk sorumluluğu; ikincisi ise kamu hukuku hükümlerine tabi olan idari sorumluluktur. Anayasa'nın 125.

---

[228] Atay, Ender E. (2014). *İdare Hukuku,* Ankara, 687.
[229] Çıldıroğlu, O. (2010). *İdarenin Sorumluluğunun Anayasal Temelleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 5.
[230] Atay, a.g.e., 2014, 688.
[231] Çıldıroğlu, a.g.e., 2010, 5.

maddesindeki düzenleme, idarenin özel hukuk ve idari sorumluluğunu ayırmayacak kadar genel niteliktedir. Bu nedenle idare, ya kanun koyucunun iradesine bağlı olarak ya da sorumluluğa yol açan olayın niteliğine göre özel hukuk veya idare hukuku kuralları uyarınca sorumlu tutulacaktır.[232]

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın *"Yargı Yolu"* başlıklı 125. maddesinin ilk fıkrasında *"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır."* hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm idarenin eylem ve işlemlerine yönelik yargısal denetimin temelini oluşturmaktadır. Bu hükmü tamamlayıcı olarak ise aynı maddenin son fıkrasında, *"İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararları ödemekle yükümlüdür."* ifadesine yer verilmiştir. Önem arz etmekte olan Anayasanın m.125/7 hükmü ise pozitif hukukumuzda idarenin sorumluluğunu öngören en üst normdur.[233]

1982 Anayasasının 40. maddesinin 2. fıkrasında kişilerin resmi görevliler tarafından haksız bir işlem sonucu uğramış olduğu zararların, kanuna göre idare tarafından tazmin edileceği hususu ve devletin asıl sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkının saklı olduğu belirtilmiştir. Anayasanın 129. maddesinin 5. fıkrasında; *"Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları kendilerine rücu edilmek kaydıyla, kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir."* hükmü getirilmiştir.

Anayasada idarenin sorumluluğun hangi esaslara göre belirleneceği belirtilmemiş olup, genel bir sorumluluk hali olarak düzenlenmiştir.[234]

İdarenin gerek özel hukuk gerekse idari sorumluluğu aynı amaca yani verilen zararların giderilmesine yönelik olmakla beraber ait oldukları hukuki rejimler ve uyuşmazlık halinde çözümlenecekleri yargı kolları bakımından farklılık göstermektedir.[235]

Hukuk devletinin olmazsa olmaz gereklerinden biri olarak değerlendirilen idarenin hukuki sorumluluğu ilkesi, Fransa'daki gibi ülkemizde de pozitif hukuk kurallarından önce ve onlardan ziyade yargısal içtihatlarla yaratılıp şekillendirilmiş olduğundan,

---

[232] Evren, Ç. C. (2009). *İdarenin Sorumluluğunu Azaltan Veya Ortadan Kaldıran Nedenler.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 9.
[233] Özay, İl H. (2010). *Günışığında Yönetim II - Yargısal Denetim*, İstanbul, 206.
[234] Atay, a.g.e., 2014, 694.
[235] Evren, a.g.e., 2009, 10.

zamanla değişen koşullara göre farklı karakterler kazanması ve farklı biçimlere bürünmesi de kaçınılmaz olmuştur.[236]

3.1.3. İdarenin Sorumluluğunun Şartları

İdarenin sorumluluğundan bahsedebilmek için ortada bir fiil olmalı, bu fiil kusurlu olmalı, bir zarar meydana gelmeli ve fiil ile zarar arasında illiyet bağı olmalıdır. Yani zarar idarenin kusurlu bir davranışı sonucunda meydana gelmelidir. Bu şartlardan herhangi birinin yokluğu ise idarenin sorumluluğunu kural olarak ortadan kaldıracaktır. Ancak idarenin kusursuz olarak sorumlu tutulduğu istisnai haller de bulunmaktadır. Bu durumda idarenin kusursuz sorumluluğu söz konusu olacaktır. İdarenin kusursuz sorumluluğundan aşağıda bahsedilmiştir.

3.1.3.1. Zarar

Zarar kavramı, bir hukuk süjesinin maddi ya da manevi varlığında kendi isteği dışında ortaya çıkan kayıp ve eksiklikler olarak tanımlanabilir. Herhangi bir biçimde bir zararın doğması ilkesi hukuki sorumluluğun ilk şartıdır. Bu şart idarenin hukuki sorumluluğundan bahsedebilmek için de gereklidir. Başka bir ifadeyle, zararın söz konusu olmadığı durumlarda idarenin herhangi bir tutum ya da davranışı tek başına sorumluluktan söz edebilmek için yeterli değildir.[237]

Zarar, temel olarak maddi ve manevi zarar olarak ikiye ayrılmaktadır.

Maddi zarar, bir kimsenin mal varlığında istem dışında meydana gelen eksilmedir.[238] Mal varlığında eksilme olarak ifade edilen zarar, aktif değerlerden birinin yok olması ya da ekonomik değerinde azalma meydana gelmesi, kazançtan yoksunluk ya da borç ve sorumluluk olarak değerlendirilen pasif değerlerde artış olması şeklinde ortaya çıkmaktadır.[239]

Manevi zarar ise bir kimsenin kişilik haklarına yönelik bir saldırı dolayısıyla duymuş olduğu cismani ve manevi acı, elem, ıstırap ve hayat zevklerindeki azalma olarak ifade

[236] Balta, T. B. (1968/1970). *İdare Hukukuna Giriş I*, Ankara, 64.; Kamiloğlu, E. (2013). *İdarenin Sorumluluğunda Hizmet Kusuru- Kişisel Kusur Ayrımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 24.
[237] Atay, a.g.e, 2014, 698.
[238] Atay, a.g.e., 2014, 698.
[239] Kamiloğlu, a.g.e., 2013, 41.

edilir.[240] Zarar gören kişinin duyması olası acı ve hoşnutsuzluk duyguları, manevi zararın varlık şartı olarak değil, ağırlaştırıcı unsurları olarak değerlendirilmelidir.[241]

3.1.3.2. İdarenin davranışı

Zarardan bahsedebilmek için öncelikle bu zararı meydana getirecek bir davranış olmalıdır. Zarar, herhangi bir kimsenin davranışıyla meydana gelebilecek olsa da sorumluluğun idareye yüklenebilmesi için davranışın da idare tarafından yapılması yani idareye atfedilebilir olması gerekmektedir.[242]

Diğer bir söyleyişle, zararın idareye atfedilebilmesi için idarenin zararın hem faili hem de sorumlusu olması gerekmektedir. Zarar ile idarenin etkinliği arasında bağlantı kurabilme imkânı yoksa idare zarardan sorumlu tutulamaz. Buradaki idari davranış icrai olabileceği gibi ihmali de olabilir.[243]

3.1.3.3. Nedensellik bağı

Zararı meydana getiren sorumluluğunun doğabilmesi için zarar ile idarenin eylem ve işlemi arasında illiyet bağının, yani neden sonuç ilişkisinin bulunması gerekir. Uygulamada ise bu bağın tespiti her zaman kolay değildir. Çünkü idarenin davranışıyla zarar arasına başka unsurlar girebilir ve bu, zarara neden olan uygun sonucun bulunmasını daha zor hale getirebilir.[244]

Sorumluluğun mevcut olduğu iddia edilen olayda eğer neden sonuç ilişkisi yoksa bu durumda idare sorumluluktan kurtulmaktadır. Zarar ile idari işlem ya da eylem arasına giren çeşitli hususlar, bu bağın ortadan kalkmasına yol açarak, idarenin sorumluluktan kurtulması sonucunu doğuracaktır.[245]

İdare hukukunda nedensellik bağının ispatı, özel hukuktaki kadar ağır ve katı olmasa dahi zarar gören kişilere aittir. Genellikle delil başlangıcı sayılabilecek ipuçlarının mahkemeye verilmesi yeterli olmaktadır.[246]

---

[240] Atay, a.g.e., 2014, 698.
[241] Kamiloğlu, a.g.e., 2013, 41.
[242] Evren, a.g.e., 2009, 20.
[243] Atay, a.g.e., 2014, 708.
[244] Evren, a.g.e., 2009, 21.
[245] Atay, a.g.e., 2014, 709.
[246] Atay, a.g.e., 2014, 709.

3.1.4. İdarenin Sorumluluk Sebepleri

3.1.4.1. Genel olarak

Başlangıçta idarenin sorumluluğunun tek sebebi kusurken, günümüzde kusurlu sorumluluğun yanında idarenin kusuru olmadan da sorumlu tutulduğu durumlar ortaya çıkmış ve kusursuz sorumluluk kavramı giderek yaygınlaşmıştır.[247]

İdarenin topluma hizmet sunmakla yükümlü bir etkinlik olarak tanımlanması, idare ve birey ilişkisinin demokratik bir nitelik kazanması idarenin de hukuki sorumluluk alanını genişletmiş ve sorumluluk sebeplerinin çeşitlenmesine yol açmıştır. Özel hukukta istisnai sorumluluk olan kusursuz sorumluluk ilkesi, idare hukuku alanında olağan sorumluluk sebebine dönüşmüştür.[248]

3.1.4.2. Hizmet kusuru

Hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluk olarak idarenin sorumluluğu temelde ikiye ayrılmaktadır. İdarenin yürüttüğü faaliyetlerin yetersiz bulunması ve sonuçta bir zararın meydana gelmesi halinde idarenin kusurlu sorumluluğuna, yani hizmet kusuru bulunduğuna hükmedilir. Söz konusu bu kusur, idare hukukuna özgü bir eksikliği ifade etmektedir. Hizmet kusurunun kanuni bir dayanağı olmayıp içtihatlarla geliştirilmiş bir ilkedir.[249]

Hizmet kusuru, hizmetin hiç işlememesi, hizmetin geç işlemesi, hizmetin kötü işlemesi durumlarında ortaya çıkmaktadır.

Hizmet kusuru kavramını incelediğimizde "hizmet" tabiri yalnızca idarenin bir faaliyet alanı olarak dar anlamda kamu hizmetini değil, idarenin tüm faaliyet ve görevlerini kapsayan geniş anlamda kamu hizmetini karşılayıcı bir anlama gelmektedir. [250]

Hizmet kusuru idarenin ve kamu tüzel kişilerinin üçüncü kişilere vermiş olduğu zararlardan doğan sorumluluğun esasını oluşturmaktadır. Bu genellik, idare ve kamu tüzel kişileri dışında idarenin tüm eylem ve işlemleri için de geçerlidir. İdarenin sunmuş olduğu hizmetler hizmet kusurunun varlığı açısından bir ayrıma tabi

[247] Atay, a.g.e., 2014, 710.
[248] Atay, a.g.e., 2014, 710.
[249] Evren, a.g.e., 2009, 21.
[250] Günday, M. (2017). *İdare Hukuku*, Ankara, 2017, 369.

tutulmamıştır. Kural olarak tüm kamu tüzel kişilerinin sunmuş olduğu her türlü hizmet için hizmet kusuru genel bir sorumluluk türüdür. [251]

İdarenin sorumluluğunun doğabilmesi için bulunması şart olan üç unsur bulunmaktadır: kusur, zarar, illiyet bağı. İdarenin öncelikle kusurlu bir davranışı olmalıdır. Bir zarar meydana gelmiş olmalıdır. Ortaya çıkan zararla, idarenin kusurlu davranışı arasında bir illiyet bağı olmalıdır. Yani idarenin kusurlu davranışı sonucunda zarar meydana gelmiş olmalıdır.

İdarenin yürüttüğü faaliyetlerin yetersiz olması ve sonuç olarak bir zararın meydana gelmesi halinde idarenin kusurlu sorumluluğuna, yani hizmet kusuru bulunduğuna hükmedilir. Söz konusu kusur, idare hukukuna özgü bir eksikliği ifade eder. Hizmet kusurunun kanuni bir dayanağı yoktur ve içtihatlarla geliştirilmiş bir ilkedir.[252]

İdarenin sorumluluğunu doğuran ana kaynak kusurdur. Bunun nedeni ise idare hukukunun yakın geçmişe kadar özel hukukun etkisi altında gelişmesi ve idari sorumluluk nedenlerinin kusur kavramına yer vermek şeklinde olmasıdır.[253]

Hizmet kusuru, kamu görevlilerinin görevlerinin ifasından ayrılamaz nitelikte olan kusurları olarak tanımlanmaktadır. Hizmet kusuru bağımsız bir niteliktedir. Hizmet kusurundaki sorumluluk ise kusura dayandırılmaktadır.[254]

Hizmet kusurunda sorumlu tutulmakta olan idare yürütmüş olduğu kamu hizmetini, bu hizmetten yararlananları memnun edecek ölçüde ifa edememekte ya da yürütülen kamu hizmetini günlük hayatla uyumlaştıramamakta yani kamu hizmetlerinin değişkenliği ilkesini sağlayamamaktadır.[255]

Danıştay içtihadı ve doktrinde yapılan değerlendirmelere bakıldığı zaman hizmet kusuru yönünden belirtilen beş temel husus öne çıkmaktadır:[256]

1. Hizmet kusuru idare hukukuna özgü bir kusur teorisidir.

---

[251] Bozdağ, A. (2010). "İdare Hukukunda İdarenin Hizmet Kusuru ve Danıştay Uygulaması", *Türk İdare Dergisi*, 468, Ankara, 36.
[252] Evren, a.g.e.,2009, 21.
[253] Wadood, S. (2009). İdarenin Sorumluluğunu Gerektiren Zarar Kavramı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 7.
[254] Wadood, a.g.e., 2009, 8.
[255] Atay, a.g.e., 2014, 713.
[256] Sarıca, "Hizmet Kusuru ve Karakterleri", s. 858-862; Onar, İdare Hukukunun Umumi Esasları, C3, 1695-1698; Esin, Danıştay'da Açılacak Tazminat Davaları, İkinci Kitap: Esas, 30-31; Özgüldür, "İdarenin Hukuki Sorumluluğu ve Tam Yargı Davaları", 83.

2. Hizmet kusuru nedeniyle idare asli ve birinci dereceden sorumludur.

3. Hizmet kusuru anonim nitelikte olduğu için idare ajanının değil bizzat sunulan hizmetin kusurluluğu söz konusudur.

4. Hizmet kusuru durumun özellikleri ve gerekleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir.

5. Hizmet kusuru genel özellikte olup, idarenin sorumluluğuna ilişkin esas teori niteliğindedir.

Hizmet kusuru sayılan haller; hizmetin kötü işlemesi, hizmetin geç işlemesi ve hizmetin hiç işlememesidir.

3.1.4.3. Kusursuz sorumluluk

Bu sorumluluk türü, kusur ilkesinin yetersiz kalması sonucunda ortaya çıkmış olup, zarara sebep olma sorumluluk için gerekli ve yeterlidir düşüncesine dayanmaktadır. Kusur, sorumluluğun kurucu unsuru sayılmaz. Ortaya çıkan zararla bu olgular arasında bir illiyet bağının kurulabilmesi sorumluluğun kabulü için yeterli sayılmaktadır.[257]

İdarenin kendi yetkisinden kaynaklanan işlem ve eylemleri dolayısıyla doğan zararların hizmet kusuru aranmadan risk kavramı veya kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca tazmin edilmesine idarenin kusursuz sorumluluğu denilmektedir.[258]

Kusursuz sorumluluk, idarenin tehlikeli faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkmıştır. Bunun yanında kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesine ters düşen ya da hukuka uygun idari işlemlerden doğan zararlarla kamu hizmetlerine katılanların uğradıkları zararların giderilmesi için de uygulanan bir ilkedir. [259]

Devletin sosyal devlet olmasından dolayı, toplum için yapılan hukuka uygun tutum ve davranışlarından bir zarar doğarsa, bu zararların da yine toplum tarafından karşılanması sosyal hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.[260]

Makineleşme sonucu zararın oluşumuna neden olan olaylarda, kusurun varlığı veya varsa da bu kusurun kime ait olduğunu tespit etmek neredeyse imkânsızlaşmıştır.

---

[257] Atay, a.g.e., 2014, 736.
[258] Atay, a.g.e., 2014, 736.
[259] Kalabalık, H. (2006). *İdari Yargılama Usulü Hukuku*, İstanbul,173; Evren, a.g.e., 2009, 85.
[260] Gözübüyük, Ş. (1998). *Yönetim Hukuku*, Ankara, 291; Evren, a.g.e., 2009, 83.

Bazen öyle olaylar meydana gelmiştir ki, kaza sebebini tespit etmek olanaksız hal almıştır. Bunun sonucunda zarara uğrayanın sırf ispat yükünden dolayı (kusuru ispatlayamadığı için) zarara katlanması beklenemez. Bu nedenle kusursuz sorumluluk ilkesi devreye girmiştir.[261]

Kamu hukukunda kusursuz sorumluluk temelde iki ilkeye dayandırılmaktadır. Bunlar tehlike (risk) ile kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkeleridir. Tehlike(risk) ilkesi ise, idarenin tehlikeli faaliyetleri ve araçlarının verdiği zarar, mesleki risk ve sosyal risk olmak üzere temelde üçe ayrılmaktadır.

3.2. İdarenin Kişisel Veri İşleme Faaliyetinde Uymakla Yükümlü Olduğu Temel İlkeler

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin, 108 No'lu Sözleşme ve 95/46EC sayılı Direktif'te yer alan usul ve esaslara benzer olarak KVKK hükümlerinde de temel ilkeler benimsenmiştir. İlkelerin en önemli özelliği ise veri işleme sürecinin her aşamasında uyulması gereken kuralların belirlenmiş olmasıdır.[262]

İdare de veri işleyen olarak veri işleme sürecinde belirlenen bu temel ilkelere uymakla yükümlüdür. Aksi halde idarenin sorumluluğu söz konusu olacaktır.

3.2.1. Hukuk ve Dürüstlük Kuralı Çerçevesinde Kişisel Verilerin İşlenmesi

KVKK m.4'te kişisel veri işleme faaliyetlerine ilişkin temel ilkeler düzenlenmiştir. Maddede düzenlenen ilk ilke hukuka, dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesidir. Bu ilke kişisel verilerin korunması hukukunun birincil ilkesi olarak değerlendirilebilir. Çünkü bu ilke temelde aşağıda incelenecek diğer bazı ilkeleri de kapsamakta ve bunların kaynağını oluşturmaktadır. [263]

Hukuka uygun olma ilkesi, kişisel verilerin işlenmesi aşamasında genel olarak ulusal ve evrensel hukuk kurallarına uygunluğu ifade eder.[264] Hukuka uygunluk, veri işleme ilgili tüm hukuksal düzenlemeleri kapsamaktadır.

[261] Çıldıroğlu, a.g.e., 2010, 31.
[262] Altındere, a.g.e., 2020, 36; Cankurt, a.g.e., 2021, 87.
[263] Küzeci, a.g.e., 2018, 206.
[264] Cankurt, a.g.e., 2021, 87.

Kişisel veriler işlenirken hukuka uygun olma şartı, aslında hukuk devleti ilkesinin bir sonucu olarak değerlendirebiliriz.[265] Bu ilkeye göre hukuka uygun olmanın yanında, kişisel verilerin dürüstlük kuralı çerçevesinde işlenmesi gerekmektedir. Dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi ile veri sorumlusunun, veri işlemedeki hedeflerine ulaşmaya çalışırken aynı zamanda ilgili kişilerin çıkarlarını ve makul beklentilerini dikkate alması gerekliliğinin ifade edildiği söylenebilir. [266]

GVKT hükümlerine bakıldığında, Tüzüğün 5/1-a maddesinde, dürüstlük kurallarına uygun bir işlemeden değil, adil bir işlemeden söz edilmiştir. Tüzüğe göre, adil ve şeffaf işleme ilkeleri, veri öznesinin işlemenin varlığı ve amaçları hakkında bilgilendirilmesini gerektirmektedir.[267]

Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma gerekliliği, diğer ilkelerin de uygulanabilirliğini sağlamaktadır. Verileri işleme esnasında diğer ilkelerden birine uyulmazsa, bu durum yine hukuka ve dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir. Kanun'un 5 ve 6. maddelerinde yer alan şartlara uyulmaması da 4. maddenin ihlali anlamına gelecektir. [268]

Bu ilke kişisel verilen toplanmasından başlayarak, işlenmesi ve silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesine kadar geçerlidir. Bu itibarla kişisel verinin öncelikle hukuka uygun olarak toplanması veya kayıt altına alınması ve işlenmesi gerekir. Aksi halde hukuka uygun olamayan veri toplama, işleme ve depolama faaliyeti Anayasa ile teminat altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı (AY m. 17) ile özel hayatın gizliliği ve korunması hakkının ihlali (AY m. 20-22) anlamına gelebilir.[269]

3.2.2. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi

İşlenen kişisel veriler doğru olmalıdır, yani gerçeği yansıtmalıdır. Doğruluk ilkesi, sadece veri işlenirken değil diğer aşamalarda da uygulanmalıdır. Aynı zamanda verilerin güncel olması gerekmektedir. Veriler ilk işlendiğinde doğru olarak işlenmiş olabilir ancak zamanla içeriğinde değişiklikler olabilir bu nedenle düzenli aralıklarla

[265] Çekin, M. S. (2019). *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*, İstanbul, 63.
[266] Lee A. Bygrave, Data Protection Law, 58; Küzeci, a.g.e., 2018, 207.
[267] Nur, a.g.e., 2022, 110-111.
[268] Özkan, a.g.e., 2020, 104; Cankurt, a.g.e., 2021, 88.
[269] Oğuz, a.g.m., 2018, 132.

verilerin doğruluğu incelenmelidir. Bu değişiklikler düzeltilerek verilerin güncelliği korunmalıdır.

KVKK'nın 11. maddesinde düzenlenen işlenen verilerin gerçeği yansıtmaması veya eksik olması durumunda düzeltilmesini talep etme hakkı, doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi ile ilişkili düzenlenmiş bir hükümdür.[270]

Bu ilke ilgili kişinin erişim hakkıyla yakından bağlantılıdır. Bilgilerin doğruluğunu tespit edebilecek kişi yine kişinin kendisidir. Bu sebeple kişinin verilerine erişebiliyor olması şarttır. Verilerine erişemeyen kişiden doğruluğunu tespit etmesi ve verilerini güncel tutması istenemez.

Aynı zamanda kişisel verilerin güncel tutulmasının ne zaman gerekli olacağı belirlenmelidir. Kişisel verilerin gerçeği yansıtması ve güncel tutulması veri sorumlusuna yönelik bir yükümlülüktür ve devredilemez. Ancak ilgili kişisel bilgilerine ilişkin bir değişiklik olduğu zaman veri sorumlusuna bildirmelidir.[271]

İlgili kişi, doğru ve güncel olmayan veriler sebebiyle hem maddi hem de manevi zararlara uğrayabilir. Örneğin kişi hakkında gerçeğe uygun olmayan şekilde tutulan sağlık durumuyla ilgili bilgileri kişiyi hak kaybına uğratacağı gibi manen zarara da uğratabilir. Yine fazla satılan malların satış fiyatı üzerinden prim alınan bir şirkette satış sorumlusu olarak çalışan bir kişinin mail adresinin yanlış işlenmesi ve müşterilerle yanlış olan mail adresinin paylaşılması sonucunda ilgili kişi prim alamayacağı için zarara uğrayacak ve veri sorumlusu şirket de satış yapılamadığı için zarara uğrayacaktır. Görüldüğü gibi bu ilke ilgili kişinin hakkını koruduğu kadar veri sorumlusunun çıkarlarını da korumaktadır.[272]

3.2.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme İlkesi

KVKK 4. maddesi 2/c bendinde kişisel veriler işlenirken belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme ilkesine uyulması gerektiği düzenlenmiştir. İlkeden de anlaşılacağı üzere veriyi işleyebilmek için veri işleme amacı çok önemlidir. Bu veri işleme amacının belirli, açık ve meşru amaçlar için olması şarttır.

[270] Cankurt, a.g.e., 2021, 89.
[271] Küzeci, a.g.e., 2018, 220.
[272] Özkan, a.g.e., 2020, 107-108.

Amacın belirli ve açık olması için veri sorumlusundan önce kanun koyucunun konuyla ilgili belirli ve açık hukuki düzenlemeler yapması gerekmektedir. Veri sorumlusu işleme amacını net bir şekilde belirlemelidir. Veri sorumlusun belirlediği amaç ile işlediği amaç bağdaşmıyorsa bu ilkeye aykırılık söz konusu olur. Bunun sonuçlarına ise elbette veri sorumlusu katlanacaktır.[273]

Amacın meşru olması kavramı; veri sorumlusunun işlediği verilerin, yapmış olduğu iş ya da sunmuş olduğu hizmetle bağlantılı ve bunlar için gerekli olması anlamına gelmektedir.[274] Veri işleme aşamalarının hepsinde bu ilkeye uyum sağlanmalıdır. Yani veri toplanırken bu ilkeye uyulduğu gibi diğer veri işleme aşamalarında da bu ilkeye uygun davranılmalıdır.[275]

108 sayılı Sözleşmede, veri işlemenin meşruluğu ve veri kalitesi başlıklı 5. maddesi kapsamında da benzer hususlar öngörülmüştür. Maddede kişisel verilerin kamu menfaati çerçevesinde arşivlenmesi ve bilimsel ve tarihi araştırma amaçlarıyla ya da istatistiki amaçlarla ikincil işlemenin bu amaçlara uygun olacağı düzenlenmiştir.

3.2.4. Amaca Bağlılık, Sınırlı ve Ölçülü İşleme İlkesi

KVKK m. 4/2-ç'de düzenlenen ilkeye göre kişiler verilerin işlenmesi amaca bağlı, sınırlı ve ölçülü olmalıdır. KVKK 4. madde gerekçesinde açıklandığı üzere,

> *"Kişisel verilerin, işlendikleri amaçla bağlantılı olarak sınırlı ve ölçülü olması ilkesi, işlenen verilerin, belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesine elverişli olmasını, amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan ya da ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını gerektirmektedir. Ayrıca işlenen veri, sadece amacın gerçekleştirilmesi için gerekli olanla sınırlı tutulacaktır."*

İşlenen verilerin belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesine elverişli olması, amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan ya da ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını gerektirmektedir. Aynı zamanda, sonradan ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak veri işlenmesi yoluna gidilmemelidir. Çünkü olası ihtiyaçlara yönelik veri işlenmesi, yeni bir veri işleme faaliyeti anlamına gelecektir.[276]

[273] Özkan, a.g.e., 2020, 108.
[274] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 89.
[275] Küzeci, a.g.e., 2018, 208.
[276] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 91.

95/46/AT sayılı Yönergenin 6. maddesinin 1/c hükmüne göre, "toplanma ve/veya bunu izleyen işleme amaçları açısından yeterli, onlarla ilgili olacak ve aşırı olmayacaktır."

108 sayılı Sözleşme'de de bu ilkeyle ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Sözleşmenin 5/1-c maddesine göre, kişisel veriler, kaydedilme amaçlarına göre uygun ve yerinde olmalı ve aşırı olmamalıdır.

Bu ilke "Veri minimizasyonu" (data minimisation) olarak anılmaktadır. "Veri minimizasyonu" GDPR m. 5/1/c'de hüküm altına alınmıştır. Maddeye göre; *"işlendikleri amaçlar ile ilgili olarak yeterli yerinde ve gerekli olanla sınırlıdır (verilerin en az seviyeye indirilmesi)"*

Veri minimizasyonu ilkesi uyarınca verilerin toplanması ve/veya işlenmesi veri sorumlusunun meşru bir amacını yerine getirmek için en az seviyede, gerekli olanla sınırlandırılmalıdır ve kişisel veriler ancak işleme amacı başka yollar ile makul bir şekilde yerine getirilemediğinde işlenmelidir.[277] Örneğin, bir şehirde toplu taşıma sistemini kullanmak isteyen kullanıcılara sağlanan çipli ulaşım kartında ve kartın yüzeyinde, çipte elektronik biçimde kullanıcının isminin yer alması veri minimizasyonu ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Zira bir kişinin toplu taşıma olanaklarını kullanma izninin olup olmadığı, kişilerin isminin yer almadığı ve kartın geçerli olup olmadığını teyit edecek barkod gibi özel bir elektronik görüntünün kullanılması yoluyla sağlanabilecekken hangi taşıma aracını, kimin, ne zamanda kullandığını kaydeden bir sistemin veri minimizasyonu ilkesine uygunluğundan bahsedilemez.[278]

3.2.5. Kanuni Süre veya Amaçla Bağlantılı Süre Kadar Kişisel Verilerin Muhafaza Edilmesi İlkesi

KVKK m.4/2-d'de kişisel verilerin *"İlgili mevzuatta öngörülen ya da işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme."* ilkesi düzenlenmiştir. Bu ilkeye göre, verinin saklanması için geçerli sebepler ortadan kalktığında veriler silinmeli, yok edilmeli veya anonimleştirilmelidir.

[277] Europen Data Protection Supervisor (EDPS), "Opinion of the European Data Protection Supervisor on the Data Protection Reform Package", Brüksel, 07.03.2012, s. 20 (Çevrimiçi) https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/12-03-07_edps_reform_package_en.pdf (Erişim:06.04.2022).
[278] Keskinkılıç, a.g.e., 202, 48.

KVKK 7. maddesinde *"Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi"* düzenlenmiştir. Maddenin gerekçesine göre, hukuka uygun olarak işlenmiş olup da işlenmesini gerektiren sebepler ortadan kalkmışsa, söz konusu veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine silinecek, yok edilecek veya anonim hale getirilecektir. Kişisel verilerin silinmesiyle, bu verilerin tekrar hiçbir şekilde kullanılamayacak ve geri getirilemeyecek şekilde imhası amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, örneğin Adli Sicil Kanunu'nda verilerin silinmesini veya yok edilmesini düzenleyen hükümler Kanuna göre öncelikli olarak uygulanacaktır. Maddenin son fıkrasında, kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesine ilişkin usul ve esasların yönetmelikte düzenlenmesi hüküm altına alınmaktadır.

Bu ilke *"unutulma hakkı"* ile de ilişkilidir. Unutulma hakkı kapsamında veri sahibi istediği zaman verileri silinmeli, yok edilmeli veya anonim hale getirilmelidir.

KVKK'nın 16. maddesine göre, veri sorumluları verileri saklama süresini bildirmekle yükümlüdür ve azami süre, verinin mevcut ve gelecekteki değeri ile saklama ve güncellemeyi sürdürme durumunda oluşacak maliyet ve risk ve sorumluluğu gibi faktörler göz önünde bulundurularak belirlenir.[279] Kişisel verilerin saklanacağı süre ile ilgili olarak bir diğer düzenleme ise, 28 Ekim 2017 tarihli "Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik" olup, bu yönetmelikle, amaç için verileri ne kadar süreyle saklanacağına dair kuralın uygulanması sağlanmaya çalışılmıştır.[280]

3.3. İdari Faaliyetler İle Kişisel Veri İlişkisi

Yönetimin etkinlikleri doğası gereği kişisel verilere gereksinim gösterir. Planlama, sosyal devletin yaşama geçirilmesi, güvenliğin sağlanması, suçluluğun önlenmesi ve suçluların yakalanması gibi görevleri dolayısıyla modern devlet, kişisel bilgileri toplayarak işler ve kullanır. Doğumdan ölüme kadar topladığı ve kayıt ettiği veriler dolayısıyla idare, en büyük bilgi gücüne sahiptir. Hatta bunun bazı alanlarda bir bilgi tekeline dönüştüğü de görülmektedir.[281]

İdare, kişisel verilerin korunması hususunda en önemli merci olarak sayılabilir. İdari faaliyetler genel olarak; kamu hizmeti, kolluk, planlama, özendirme ve destekleme,

[279] Oğuz, s.135. Bozkurt, a.g.e., 2019, 94.
[280] Bozkurt, a.g.e., 2019, 95.
[281] Küzeci, a.g.e., 2018, 444.

özyönetim şeklinde sınıflara ayrılmaktadır ve her sınıfta kişisel verinin işlenmesi mümkündür.[282] İdareler; kamu hizmetinin vatandaşlara ulaştırılması, güvenliğin sağlanması, planlama vb. gerekçelerle bireylerin kişisel verilerine ihtiyaç duymaktadır. Kimlik, pasaport, ehliyet başvurusu, vergi beyanı, evlilik, nüfus sayımı gibi işlemler kapsamında beyan edilen kişisel veriler bunların en önemli örneğidir. İdarenin bu verileri hukuka uygun olarak toplaması, işlemesi, kullanması ve aktarması konusunda bir ayrıcalığı bulunmamaktadır. İdare hukuku bağlamında, yetkili kamu idareleri, bireyin özel yaşamı hakkındaki bilgiyi sadece yasal nedenler ve toplumun menfaati nedeniyle talep edebilmektedir. [283]

İdarenin kişisel verilere gereksinim duyması işin niteliği gereği kaçınılmazdır. İdare faaliyetlerini sürdürebilmek için topladığı verileri hukuka uygun şekilde elde etmeli, kullanmalı ve yalnızca zorunlu olduğu durumlarda aktarmalıdır. Amaca bağlılık ilkesi uyarınca ulaşılmak istenen hedef için gerekenden fazla veri toplamamalı, işlememeli, kullanmamalıdır. Bu durum, idarenin keyfilikten uzak olması koşulu ve idarenin kanuniliği ilkesinin bir sonucudur.[284] İdare kamu yararı ve kişisel yarar arasındaki dengeyi sağlamalıdır.

Yargıtay 4. Ceza Dairesince kişisel verilerin veri sorumlusu olan idare tarafından dava dosyasında saklanmasıyla ilgili başvuru sonucunda yapılan inceleme sonucunda, istisnai düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla CMK'nın 206 ila 217 maddeleri gereğince kanıtların, davanın taraflarından gizlenmesi, erişiminin engellenmesi ya da zorlaştırılması veya kısıtlanmasının mümkün olmadığına ve davanın tarafları, kanıtları inceleyerek hukukiliğini ve kaynağını sorgulama, sağlamlığı ve inandırıcılığı hakkında fikir ileri sürme hakkına sahip olduğuna hükmedilmiştir. Kanıt niteliğinde olup dava dosyasında bulundurulması gereken kişisel veri niteliği taşıyan materyaller, hüküm kurulurken dosyada bulundurulmalı, temyiz/istinaf incelemesinde üst dereceli mahkemeler ya da itiraz halinde mercii tarafından da gerek görülürse incelenebilmelidir. Bunun yanında kanıtları inceleme hakkı ile Anayasanın 20/3. maddesindeki kişisel verilerin korunması gerekliliğine ilişkin emredici düzenleme uyarınca; mağdurunun özel hayatına ilişkin kişisel veri niteliğindeki materyallerin,

[282] Aydın, M. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında İdarenin Sorumluluğu ve Yargısal Denetimi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, 78.
[283] Bozkurt, a.g.e, 2019, 42.
[284] Küzeci, a.g.e., 2018, 444.

davanın tarafı olmayan üçüncü kişilerin erişimine karşı korunması arasında, savunma ve kanıtlama haklarını sınırlamayacak şekilde denge kurulması gerekir. Bu itibarla, Mahkemece mağdurunun özel hayatına ilişkin kişisel veri niteliğindeki materyallerin dava dosyasında kanıt olarak bulundurulması, ancak kişisel verilerin korunması gereğince davanın tarafı olmayan üçüncü kişilerin erişimine karşı korunması için de mühürlü bir zarf içine bulundurma gibi tedbirlerin alınmasının isabetli olacağına karar verilmiştir.[285] Bu durumda yine idare kamusal faaliyetlerini yürütebilmek amacıyla kişisel verilere ihtiyaç duymakta ve mahkeme kararında da bu uygulamanın zorunlu bir durum olduğundan söz edilmektedir.

İdare faaliyetlerini yerine getirirken idari işlem, idari eylem veya idari sözleşme yolarına başvurmaktadır. İdare faaliyetlerini kamu yararı amacıyla yapmaktadır. İdari işlemlerin büyük çoğunluğu ise idari kararlardan oluşmaktadır. İdarenin görevlerini yerine getirirken normal ve genel olarak yaptığı işlemler bu türdendir. Örneğin vergi salma, ceza kesme, personel atama, diploma verme, ruhsat verme vb. işlemlerini, idare, idari kararlarla gerçekleştirir.[286]

Sosyal devlet ilkesinin benimsendiği durumlarda, halkın refahının sağlanmasına yönelik planların yaşama geçirilmesi için de yurttaşlara ilişkin bilgilere gereksinim duyulmaktadır. Bu sebeple modern örgütlenme için kişisel veriler, temelde yönetim, planlama gibi işlevlerin yerine getirilmesi ve güvenliğin sağlanması için gereklidir. [287]

Devletin oluşturduğu kayıtlar temelde üçe ayrılır:

i) Yönetsel kayıtlar: bireyin bir idari birimle lisans, pasaport başvurusu, vergi beyanı, medeni durum değişikliği bildirimi gibi bir işlem yapması nedeniyle oluşturulan kayıtlar.
ii) Haber alma(istihbarat) kayıtları: polisin topladığı bilgiler gibi herhangi bir soruşturma amacıyla oluşturulan kayıtlar.
iii) İstatistik kayıtları: nüfus sayımları ya da çeşitli alan araştırmaları ile politika oluşturmak amacıyla toplanan bilgiler.

Bu kayıtların oluşturulmasında en önemli araç gözetimdir.[288]

[285] Yargıtay 4. CD. 2014/3972 E., 2016/9894 K. sayılı kararı.
[286] Akgül, a.g.e., 2013, 226.
[287] Küzeci, a.g.e.,2018, 22.
[288] Küzeci, a.g.e.,2018, 23.

İdare faaliyetlerini kamu yararı amacıyla yürütmektedir. Kamu yararını sağlayabilmek için birçok kişisel bilgiyi tekelinde tutmaktadır. Bu kişisel verilerin saklanması ve hukuka aykırı amaçlarla kullanılmaması için veri sorumlusu olarak idareye birtakım sorumluluklar yüklenmektedir.

3.4. Kişisel Verilerin İşlenmesinde İdarenin Sorumlu Olabileceği Durumlar

İdarenin sorumluluğunun doğabileceği durumlar ve sorumluluk şartlarından yukarıda bahsedilmiştir. İdarenin sorumluluğunun doğabilmesi için kural olarak idarenin kusurlu bir davranışı sonucunda bir zarar meydana gelmelidir. İstisnai olarak ise idarenin kusursuz olarak sorumlu tutulacağı haller söz konusudur. Bu başlık altında idarenin sorumluluğu hususu kişisel verilerin işlenmesi özelinde ele alınarak açıklanmaya çalışılacaktır. İdarenin hizmet kusuru sebebiyle kişisel verileri ihlal ettiği durumlar ve idarenin veri işleme aşamasında kusursuz olarak sorumlu tutulacağı haller söz konusudur. Aynı zaman idarenin söz konusu sorumluluğunun ortadan kalktığı ya da azaldığı durumlar mevcuttur.

3.4.1. Hizmet Kusuru Sebebiyle Doğabilecek Kişisel Veri İhlalleri

İdare tarafından verilerin toplanıp kullanılması, silinmesi gibi durumlarda idarenin kusurundan dolayı ilgili kişiler maddi veya manevi zarara uğrayabilmektedir. İdarenin sorumluluğunun doğabilmesi için birtakım şartların varlığı aranmaktadır. Bunlardan birincisi; idare tarafından hukuka aykırı şekilde verinin elde edilmesi, kullanılması, silinmemesi ikincisi; idarenin hukuka aykırı olarak gerçekleştirdiği kişisel veri işleme faaliyeti neticesinde maddi veya manevi bir zararın meydana gelmesi, üçüncüsü ise; idari işlem veya eylem ile zarar arasında illiyet bağı olup olmadığı hususudur.[289] Belirtilen üç şart da gerçekleşirse idarenin hukuki sorumluluğundan bahsedilebilecektir.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, otomatik yollarla veya bir veri kayıt sisteminin parçası olarak kişisel veri işleyen tüm gerçek ve tüzel kişileri veri sorumlusu olarak nitelendirdiğinden Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri de veri işleme süreçleri bakımından veri sorumlusu sıfatıyla Kanun'un kapsamına girmektedir. Dolayısıyla idarelerin, veri işleme süreçlerinde Kanun'da düzenlenen veri işleme şartlarına uyması

[289] Akgül, a.g.e., 2013, 227-228.

gerekmektedir. Bu hükümlere aykırı veri işleme hallerinin ise idarenin kusurlu fiili olarak değerlendirilebileceği söylenebilir.[290]

İdare veri işleme faaliyetini; kişisel verinin işlenmesinin zorunlu tutulması, hukuki bir yükümlülüğün yerine getirilmesi veya bir hakkın tesis edilmesi gibi durumlarda gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda istisna gereği idarenin ilgili kişinin açık rızasını almaya ihtiyacı bulunmamaktadır. Ancak açık rızanın alınmaması hukuka aykırı veri işleme faaliyetinde bulunulabileceği anlamına da gelmemektedir. İdarenin hukuki dayanak olmadan, kamu yararı olmaksızın veri işleme, veri işlerken ölçülülük ilkesine aykırı davranma, aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeme gibi kusurlu eylemleri olabilmektedir. Örneğin idarenin kişisel veya siyasi saiklerle ilgililerin kişisel verilerini elde etmesinin hiçbir hukuki izahatı bulunmamaktadır.[291]

İdarelerin kişisel veri bağlamında sorumluluğunu doğurabilecek kusurlu fiilleri, kişisel verinin işlenme aşamasından daha çok kişisel verinin hukuka aykırı bir şekilde transferi, veri güvenliğinin sağlanmaması, kişisel verinin doğru ve güncel olmaması ve kişisel verinin silinmesi gerektiği halde silinmemesi şeklinde görülmektedir.

Danıştay bir kararında, "Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı bünyesinde düzenlenen, yürütülen hizmetin niteliği gereği gizli kalması gerekirken basına sızdırılan belgede, davacı hakkında gerçeğe uygunluğu herhangi bir şekilde kanıtlanamayan suçlamalara yer verilmek suretiyle kişilik haklarının ağır bir biçimde zedelenmesine yol açan idarenin, olayda ağır hizmet kusuru ve tazmin sorumluluğu bulunduğuna" hükmetmiştir.[292]

Veri güvenliği bağlamında idarelerin kusurlu fiilleri olarak nitelendirilebilecek haller;

- İdarelerin ölçülülük ilkesine aykırı olarak veri paylaşımı,

- İdarelerin elindeki kişisel verileri hiçbir hukuki yükümlülüğü yahut makul bir sebebi bulunmadığı halde kamu ile paylaşımı ve

- İdarelerin elinde çok ciddi sayıda ve çok hassas nitelikte veriler bulunmasına rağmen verilerin muhafazasını sağlama ve sızmaların önlenmesi için gerekli teknik tedbirleri almaması,

[290] Altındağ, H. (2019). Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında İdarenin Sorumluluğu, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 387-401, 390.
[291] Aydın, a.g.e., 2020, 80.
[292] D.10.Da., KT.02.10.2001, E.1999/990, K.2001/3326, www.danistay.gov.tr

biçiminde sıralanabilir.[293]

Kişisel verilerin birçoğunun kamu hizmeti olarak elektronik ortamda kişilerin hizmetine sunulması, idarelerin veri güvenliğini sağlama yükümlülüğünü etkileyen bir durumdur. İdareler, e-Devlet, e-Belediye veya e-Nabız gibi uygulamalarla kişilerin kendi kişisel verilerine erişmesine imkân sağlamanın yanı sıra SMS yoluyla TRAMER (Trafik Sigortası Bilgi Merkezi) sorgulaması gibi uygulamalarla kişilerin başkalarına ait kişisel verilerinin erişilmesine olanak sağlamaktadır. İdareler bu kamu hizmetlerini yerine getirirken kanunlara ve düzenleyici işlemlere uygun davranmalıdır. Bu verilerin paylaşılması, idarelerin bir hukuki yükümlülüğüdür. Bu durumda hukuka aykırılık arz edebilecek husus, veri tabanlarının güvenliği sağlayamama ve verilerin yetkisiz kişilerce erişimidir. Dolayısıyla idarelerin veri güvenliği konusunda ortalamanın üzerinde bir güvenlik tedbiri alması gerekmektedir. Bu hizmetlerde yaşanan bir aksaklık ve siber saldırı milyonlarca kişinin hassas verileri dahil olmak üzere kişisel verilerinin yetkisiz üçüncü kişilerin eline geçmesine veya kamuya açık hale gelmesine sebebiyet verebilir.[294]

3.4.2. Veri İşleme Süreçlerinde Kusursuz Sorumluluk İhtimali

İdarenin üstlenmiş olduğu kamu hizmetlerinin, özellikle devletin sosyal hukuk devleti olmasından sonra nicelik olarak artması, kusurlu sorumluluk ilkesi yanında kusursuz sorumluluk ilkesini de gündeme getirmiştir.[295]

Kusursuz sorumluluk risk sorumluluğu ve kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi olarak temelde iki başlık altında incelenebilmektedir. Bunun dışında sosyal risk ilkesi çerçevesinde doğan sorumluluk söz konusudur.

Risk sorumluluğu, idarenin hiçbir kusuru olmasa bile yürüttüğü tehlikeli faaliyetler ve kullandığı tehlikeli araçlar nedeniyle meydana gelen zararlardan sorumlu tutulmasıdır.

Sosyal risk sorumluluğunda zararı yaratan, idarenin hukuka uygun bir faaliyeti, personelinin davranışı ya da tehlikeli bir faaliyeti nedeniyle değil, idareye tamamen yabancı kişilerin, toplulukların, idare tarafından önlenemeyen ya da önlenmesi daha

[293] Altındağ, a.g.e., 2019, 392.
[294] Altındağ, a.g.e., 2019, 393.
[295] Atay, Ender E. (2006). *İdarenin Sorumluluğu*, Ankara, 1065; Evren, a.g.e.,2009, 83.

büyük zararlar yaratabilecek olan davranış ve eylemleridir. Zarar ile idari eylem arasında bir nedensellik bağının bulunmadığı tek kusursuz sorumluluk halidir.[296]

Fedakarlığın denkleştirilmesi ilkesi olarak da adlandırılan kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi uyarınca sorumluluk, bayındırlık işlerinden, hukuka uygun idari işlemlerinden, kanunlardan, uluslararası anlaşmalardan doğan zararların tazmini hallerinde kabul edilmektedir.[297]

Kişisel verilerin işlenmesi bağlamında idarenin kusursuz olarak sorumlu tutulacağı durumlar oldukça azdır. Özellikle sosyal risk ilkesinin yaygın olarak terör faaliyetleri sonucunda meydana gelen zararları önlemeye yönelik idareye sorumluluk yüklediğini göz önüne alacak olursak kişisel verilerin korunması açısından bu ilkeye dayanarak idarenin sorumlu tutulma ihtimali oldukça düşüktür.

İdarenin veri tabanlarına yönelik siber saldırıları terör eylemi olarak değerlendirerek siber saldırılar sonucu sızan veriler nedeniyle uğranılan zararların, sosyal risk ilkesinin kapsamını hayli genişletecektir. Esasen sorumluluk hukukunun temel prensiplerine de uymayan ve illiyet bağı olmaksızın idarenin sosyal devlet veya hakkaniyet gerekleriyle tazminat ödemesi sonucunu doğuran bu ilkenin siber saldırılara uygulanması idareleri mali olarak güç duruma düşürebilir.

Siber saldırılara ilişkin olarak yapılan değerlendirmelerde, diğer bir kusursuz sorumluluk ilkesi olan risk ilkesinin uygulanıp uygulanamayacağı konusu gündeme gelebilir. Risk ilkesinin siber saldırılarda uygulanabileceğini kabul etmekle birlikte, burada ikili bir ayrım yapılması gerektiği kanaatindeyim. İdarenin ana faaliyet konusunun, verileri online olarak kullanıcılara sunmak olması durumunda veya idarelerin elindeki verilerin nitelik olarak hassas veri niteliğinde olması ve nicel olarak fazlalığı ihtimalinde, ilgili idarelerin veri işleme faaliyetinin her an siber saldırı riski ile karşı karşıya olduğu ve bünyesinde risk barındırdığı söylenebilir.[298]

Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi kapsamında idarenin kişisel verilerin işlenmesinden doğan sorumluluğunu incelediğimizde, İdarenin kamu yararına yönelik olarak yürüttüğü bir faaliyetin, belli kişilere özel ve istisnai bir zarar vermesi

[296] Akyılmaz, B. (2004). Sosyal Risk İlkesi ve Uygulama Alanı, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 186.
[297] Çağlayan, Ramazan: "Sağlık Hizmetlerinde İdarenin Kusursuz Sorumluluğu", Sağlık Hukuku Sempozyumu, 15-16 Mayıs 2006 Erzincan, 129, (Sağlık Hizmetleri); Evren, a.g.e.,2009, 83.
[298] Altındağ, a.g.e., 2019, 396.

durumunda, zararın bu kişiler üzerine bırakılmayarak yürütülen faaliyetten fayda sağlayan topluma eşit ölçüde paylaştırılması düşüncesiyle, zararın faaliyeti yürüten idare bütçesinden karşılanması anlamına gelen kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesinin, kuramsal olarak kişisel veri süreçlerinde uygulanması ihtimali hayli düşük ve varsayıma dayalıdır.[299]

3.4.3. Sorumluluğu Azaltan veya Ortadan Kaldıran Haller

İdarenin sorumluluğunu azaltan veya ortadan kaldıran haller zarar görenin eylemi, üçüncü kişinin eylemi, mücbir sebep ve beklenmeyen hallerdir. Bunlar idarenin kusuru ile zarar arasında illiyet bağını kesen durumlardır.

Zararın meydana gelmesinde, zarar görenin kendi kusuru söz konusu olduğu durumda idarenin eylemi ile zarar arasındaki illiyet bağı ortadan kalkacağından idarenin sorumluluğu da söz konusu olmayacaktır. Burada idarenin hem kusur hem de kusursuz sorumluluğu ortadan kalkacaktır.

Aynı şekilde zararın ortaya çıkmasında üçüncü kişinin eylemi söz konusu ise burada idarenin davranışı ile zarar arasındaki illiyet bağı ortadan kalkacak olup, idarenin sorumluluğu tamamen ortadan kalkmasa dahi azalacaktır. İdarenin kusurlu sorumluluğu ortadan kalkacak olup, kusursuz sorumluluğu devam edecektir.

Umulmayan hal ve mücbir sebep kavramlarının da birbirinden ayırt edilmesi gerekmektedir. Bunlar zaman zaman birbirlerine karıştırılabilen kavramlardır. Mücbir sebepte olayın nedeni bilindiği halde önlenme olanağı yoktur. Mücbir sebep sayılan haller, insanların elindeki araçlarla genellikle karşı koyamayacağı ve çoğunlukla da doğadan kaynaklanan olaylardır. Aynı şekilde umulmayan haller de önlenemeyen, karşı konulamayan olaylar olmakla birlikte, bu umulmayan hal teşkil eden durumlarda olayın nedeninin bilinmemesi zararı doğuran esas etkendir. Neden önceden bilinmiş olsa, alınacak tedbirlerle olay ve neden olduğu zarar ortadan kaldırılabilir. Bu nedenle, umulmayan hal, nedeni belli olmayan kusur olarak da tanımlanmaktadır.[300]

Mücbir sebep, yer sarsıntısı, feyezan (taşma, taşkın), kuraklık, ihtilal gibi evvelden takdir ve tahmini mümkün olmayan, menşei doğal, içtimai (toplumsal, sosyal) veya hukuki olması itibariyle failin dışında kalan, yani hakiki veya hükmi bir şahsın irade

[299] Altındağ, a.g.e., 2019, 397.
[300] Esin, Y. (1976). *Danıştay'da Açılacak Tazminat Davaları İkinci Kitap: Esas*, Ankara, 135; Evren, a.g.e., 2009, 136.

ve fiilinin tamamen dışında ve bu şahıs tarafından önlenmesi mümkün olmayan hadiselerdir. [301]

Öngörülemezlik, mücbir sebep olup olmadığı tartışılan olayın, meydana geleceğinin önceden tahmin edilememesi, böyle bir olay akla gelse bile, bu olayın sonuçlarının baştan kestirilemeyecek etkinlikte olmasıdır.[302] Öngörülemezlik şartının mevcudiyeti için, olayın sezilemez olması ve sezilmesine de imkân olmaması gerekmektedir. [303]

Bu kapsamda örneğin devlet hastanesinin arşivinde yangın çıkması halinde, idarenin kişisel sağlık verilerini muhafaza edememeden kaynaklanan sorumluluğunun ortadan kalkacağı, zira yangının bir beklenmedik hal olarak nitelenebileceği söylenebilir. Ancak yangın nedeniyle ortaya çıkan zarar, idarenin eylemi veya eylemsizliği nedeniyle artmış ise bu durumda ilgili idare, artan zarar oranında sorumlu olmaya devam edecektir. Kusursuz sorumluluk bağlamında ise siber saldırı durumlarında, üçüncü kişinin kusurunun idarenin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı ancak idarenin üçüncü kişilere kusuru oranında rücu hakkının saklı olduğu ifade edilebilir.[304]

3.5. İdarenin Hukuki Sorumluluğu, İptal Davaları, Tam Yargı Davaları ve Danıştay Kararları

Veri işleme faaliyetlerinden dolayı hakkı ihlal edilen herkese kişisel verilerin korunması hukuku kapsamında hak arama yollarının güvence altına alınması gerekmektedir. Yargısal güvencenin sağlanması, hukuk devleti ilkesinin sonucu olup bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması zorunluluğunun gereğidir. [305]

İdarenin sorumluluğu, özel hukukta olduğu gibi iki ana kümede toplanabilir. Bunlardan birincisi, idarenin sözleşmeden doğan sorumluluğu, ikincisi ise sözleşme dışı sorumluluğudur.[306] İdarenin sorumluluğu yoluna gidebilmek için öncelikle bir

[301] Onar, Sıddık S. (1966). *İdare Hukukunun Umumi Esasları, Cilt I-II-III*, İstanbul, 1719; Evren, a.g.e., 2009, 136.
[302] Yayla Yıldızhan: "İdarenin Sorumluluğu ve Mücbir Sebep", Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler III. Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1979 Ankara, s.50, (Mücbir Sebep); Evren, a.g.e., 2009, 156.
[303] Evren, a.g.e., 2009, 156.
[304] Altındağ, a.g.e., 2019, 398.
[305] Akgül, a.g.e., 2018, 216.
[306] Özel, Ç. (2001). "Sözleşme Dışı Sorumlulukta Yansıma Zarar ve Giderimine İlişkin Bazı Düşünceler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 50(4), 81; Reisoğlu, S. (2008). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 141; Evren, a.g.e.,2018, 8.

zarar meydana gelmiş olmalıdır. Bu zarar idarenin faaliyeti sonucunda meydana gelmelidir.

İdari Yargılama Usulü Kanununun (İYUK) 2. maddesinin 1.fıkrasına göre; idari işlem, idari eylem, idari sözleşmelerden doğan hak ihlallerine karşı tam yargı davası açılabilir. İdare işlevinin yerine getirilmesi için yapılan kamu hukuku işlemi olan idari işlemlere ve idari sözleşmelere karşı iptal davası açılabilir.

3.5.1. İptal Davaları

İptal davası, idari işlemlerin yetki, sebep, şekil, konu ve amaç yönlerinden biri ile hukuka aykırı olmaları nedeniyle menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan bir idari dava türüdür.

İdare, faaliyetlerindeki görev ve ödevleri yerine getirirken, kendi yapısı içinde ve kendine özgü kural ve usuller uygulamakta ve konusu toplumun günlük yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan teknik nitelikte kamu işleri olan bir işlev görmektir. Bu işleve" idare işlevi" denilmekte olup, idarenin bu işlevi yerine getirirken yaptığı işlem ve eylemler "idari" niteliktedir. [307]

İdari işlemler, idare işlevinin yerine getirilmesi için yapılan kamu hukuku işlemi olup, kural olarak idari organ ve makamların "idare" alanındaki irade açıklamalarıdır. Başka bir deyişle, idari işlem, yapıldıkları anda var olan hukuksal durumlarda ve ilişkilerde bir değişiklik yapmaya, yani yeni hukuksal durumlar yaratmaya, var olan hukuksal durumları değiştirme ya da ortadan kaldırmaya yönelmiş irade açıklamalarıdır. [308]

İptal davasında idari işlemin iptali talep edilmektedir. Davanın ön koşullarındaki eksiklik veya davacı tarafından öne sürülen iptal nedenlerinin yokluğu halinde mahkeme davayı reddeder. İptal nedenleri mevcutsa ilgili kararın bir kısmını ya da tamamını iptal eder. İdare mahkemesinin verdiği karar idari işlemin iptaline yönelik olup mahkeme idarenin yerine karar veremeyecektir. Şöyle ki, mahkeme idarenin kararını iptal etmekle, idarenin kararı yerine hukuka uygun yeni karar alamayacaktır. Hâkim yerindelik denetimi yapamaz, idarenin iradesini etkileyemez, yeni bir idari işlem veya eylem mahiyetinde karar veremez. İptal davası için bir hakkın ihlal edilmesine gerek bulunmamaktadır. 2577 Sayılı İYUK'un 2. maddesinde de ifade

[307] Erkut, C. (1990). İptal Davasının Konusunu Oluşturma Bakımından İdari İşlemin Kimliği, Ankara, 11; Akgül, a.g.e., 2013, 217.
[308] Akgül, a.g.e., 2013, 217.

edildiği üzere aranan şart hak ihlali değil, menfaat ihlalidir. Menfaat ihlalinin baz alınmasındaki amaç iptal davasının çerçevesini genişletmek, idarenin hukuka uygunluk işlevini sağlamaktır.[309] Anayasa'nın 125. maddesinde de "Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez" denilerek bu durum desteklenmektedir.

İptal davalarına ilişkin bazı özellikler şu şekildedir: [310]

İptal davası, idarenin hukuka uygun davranmasını sağlayan yolların en önemlilerinden biri olduğu için daha pratik ve kolay işleyen bir yol olarak düşünülmüştür.

İptal davalarıyla idari işlemin tümünün ya da bir bölümünün iptal edilmesi sağlanır. Ancak davayı görmeye görevli ve yetkili mahkeme, işlemde hukuka aykırılık gördüğü takdirde onu sadece iptal etmekle yetkilidir. İptal dışında idari işlem niteliğinde yargı kararı vermesi gerek Anayasa gerekse İYUK'da açıkça yasaklanmıştır.

İptal davası açabilmek için bir menfaatin ihlal edilmiş olması yeterlidir. Tam yargı davasını düzenleyen İYUK madde 2/1-b'de bu davanın açılabilmesi için hakkın muhtemel olması şartı aranırken iptal davalarında davacıya ilişkin olan bu koşul yumuşatılmıştır. Davacının dava konusu işlemle arasında meşru, güncel ve kişisel bir menfaatinin ihlal edilmiş olması, iptal davasının görülebilmesi için diğer usul şartlarını da taşıması halinde yeterlidir.

İdari işlemlerden ancak tek yanlı ve icrai olanlar iptal davasına konu olabilir. İYUK madde 14/3-d'de bu husus, "kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem" ifadesiyle düzenlenmiştir. İdari işlemin iptali halinde bu iptal kararından sadece davacı değil aynı zamanda kararla ilgisi bulunan herkes etkilenir.

İptal davası, kamu düzenine ilişkin bir dava türü olup bu davadan önceden feragat etmek geçersiz olduğu gibi Anayasa'nın 125/1 hükmü uyarınca kanunlarla iptal davası açma yolunun kapatılamayacağı ifade edilmiştir. İptal davaları, kapsam olarak genişleme eğilimi gösteren davalardır.

---

[309] Aydın, a.g.e., 2020, 97.

[310] Gözübüyük A. Şeref, Tan T. (2006). *İdari Yargılama Hukuku*, Ankara, s.307.; Evren, Çınar C. (2008). İptal Davalarında Kendiliğinden Araştırma İlkesi, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*,12(1-2), 703.

Bu sayılan özellikler aynı zamanda iptal davasının, kamu yararına ve kamu düzenine ilişkin objektif bir dava olmasının sonuçlarıdır. Yani, iptal davaları "objektif" davalardır.

Kısaca iptal davası açabilmek için öncelikle bir idari işlem olmalı ve bu idari işlem idarenin tek yanlı iradesiyle meydana gelen icrai nitelikte bir işlem olmalıdır.

İdare tarafından kişisel verilerin işlenmesi iptal davasına konu olabilecek nitelikte bir idari işlem olarak nitelendirilebilir mi sorusuna cevap verecek olursak;

İdari bir görevin yerine getirilmesi için kişisel verilerin işlenmesi, idarenin tek yanlı iradesi ile hukuk aleminde bir yenilik veya değişiklik yapılması sebebiyle idari işlem niteliğindedir. Bu bağlamda bireylerin kişisel verilerinin işlenmesi, maddi bakımdan birel işlemdir ve kişilerin hukuksal durumunu etkilediğinden icrai özelliğe sahiptir. İcrai işlemleri diğerlerinden ayıran en önemli kriter, muhatabın hukuksal durumlarında bazı etkiler doğurmasıdır. İcrai işlemler, doğrudan doğruya hukuki sonuçlar doğurabilme yetenek ve yeterliliğine sahip olsa da hukuksal sonuçlarını başka bir işlemin mevcudiyeti ile doğurabilen işlemler, icrai kabul edilmez ve iptal davasının konusunu oluşturamaz. İşlemin yürürlüğe girmesi, kesin olması, kişinin menfaatini ihlal etmesi gibi hususlar da bulunduğu takdirde veri işleme faaliyeti, iptal davasına konu olabilmektedir. Danıştay, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından uygulamaya konulan tüm memur, işçi ve sözleşmeli personelin işe devam durumunu kontrol etmek için parmak izlerinin alınması uygulamasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, çalışanların hukuki durumlarında değişiklik yaratması sebebiyle dava konusu işlemin yürütülebilir ve kesin bir işlem olduğunu, bu nedenle de işlemin iptali yönünde dava açılabileceğine karar vermiştir. [311]

3.5.2. İdarenin Hukuki Sorumluluğu

İdarenin topluma hizmet verirken yürüttüğü faaliyetler nedeniyle meydana gelen zararların tazmin edilmesi, idarenin bireylerle olan ilişkilerini hukuk devleti ilkesi içerisinde gerçekleştirmesinin teminatını oluşturmaktadır. Bu durumda idarenin sorumluluğu kavramı karşımıza çıkmaktadır. [312]

İdarenin sorumluluğundan bahsedebilmek için;

[311] D. 12. DD., 15.05.2006 tarih ve E. 2005/6811, K. 2006/1959.
[312] Akgül, a.g.e., 2013, 219.

- Bir zarar verici idari faaliyetin varlığı,

- Zararı doğuran işlem ve eylemin idareye yüklenebilir olması,

- Zarar ile idari olgu arasında illiyet bağının bulunması,

- Zararın belirli niteliklere sahip olması

- İdarenin sorumluluğunu ortadan kaldıran bir durumun olmaması gerekir.

Bu genel nitelikte koşulların tümünün birlikte varlığı halinde idarenin tazmin borcu doğar, aksi halde ise; bu koşullardan herhangi birinin yokluğu tek başına sorumluluğu ortadan kaldıran nedenlerdir. [313]

İdarenin sorumluluğu, Anayasal temele dayanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Yargı Yolu" başlıklı 125. maddesinin ilk fıkrasında yer alan *"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır."* hükmü, idarenin eylem ve işlemlerine yönelik yargısal denetimin temelini oluşturmaktadır. Aynı maddenin son fıkrasında, "*İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."* ifadesine yer verilmiştir. Belirtilen madde hükümlerinde, yargı yoluyla denetim ve tazminat yükümlülüğüne yapılan vurgu, idari eylem ve işlemler sebebiyle zarar görenlere önemli bir koruma sağlamaktadır. İdare, yürüttüğü faaliyetler sırasında eylem ve işlemleriyle verdiği zararları tazminle yükümlüdür. İdarenin verdiği bu zararları tazmin etme yükümlülüğü, "idarenin sorumluluğu" olarak tanımlanabilir. [314]

İdarenin sorumluluğu, kamu hizmetlerinin görülmesi için gerçekleştirilen idari eylem veya işlem sebebiyle kişilerin malvarlığında (patrimuan) yaşanan eksilmenin nakden tazmin edilmesine imkân vermektedir. [315]

İdarenin hukuki sorumluluğu, kamusal faaliyetler sonucu, idare ile yönetilenler arasında idare yararına bozulan ekonomik dengenin yeniden kurulmasını amaçlayarak, idari etkinliklerden dolayı bireylerin uğradığı zararın idarece tazmin edilmesini sağlayan kurumdur. [316]

Yetki, şekil, sebep, konu ve amaç unsurlarından birinde sakatlık olması durumunda idari işlemlerden dolayı idarenin sorumluluğu yoluna gidilebileceği gibi idari

[313] Çıldıroğlu, a.g.e., 2010, 68.
[314] Erdoğmuş, T. (2020). Salt İdari Eylem Karşısında İdarenin Sorumluluğu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, 1.
[315] Erdoğmuş, a.g.e., 2020, 5.
[316] Atay, a.g.e., 2009, s.678; Akgül, a.g.e., 2013, 220.

eylemden dolayı da idarenin sorumluluğu doğabilir. Öncelikle idareye ait bir eylem olmalıdır. İdarenin araçlarının işleyişi, işlemeyişi ya da idarenin personelinin davranışından dolayı zarar meydana gelmiş olabilir. Ancak davranış hizmetin görüldüğü esnada olmalıdır ve yürütülen idari faaliyete bağlıdır. [317]

Fiili yol olarak adlandırılan idarenin haksız eyleminden dolayı da kişiler zarara uğramış olabilir. Fiili Yol;*" İdarenin icraya taalluk eden maddi faaliyet ve hareketleri sırasında ağır bir surette usulsüz hareketleriyle, diğer tabirle, usul dışı sayılacak maddi fiil ve hareketleriyle kişinin mülkiyet hakkına veya amme hürriyetine tecavüz etmesi, ağır surette hukuka aykırı fiil ve hareketidir."*[318] Fiili yol sebebiyle de idarenin sorumluluğu doğabilir.

İdarenin sorumluluğu idari sözleşmeden de doğabilir. İdare kusuru dolayısıyla sözleşmenin diğer tarafına zarar verirse bu zararı gidermekle yükümlüdür.

İdarenin sorumluluğunda asıl olan, hizmet kusuru nedeniyle doğan sorumluluktur. İdarenin hizmet kusuru nedeniyle olan sorumluluğu, idarece yürütülen hizmetin kuruluşunda, düzenlenmesinde ve işleyişinde ortaya çıkan her türlü bozukluk, aksaklık veya eksikliktir. İdarenin hizmet kusuru nedeniyle sorumluluğu kamu hizmeti kavramıyla ilişkilidir. Kamu hizmetinin ilkeleri kamusallık, eşitlik, süreklilik ve değişimdir. Bu ilkelerdeki aksaklık hizmet kusurudur. [319]

Önemle belirtmek gerekir ki, idarenin hukuki sorumluluğu asıldır. Danıştay idarenin sorumluluğu ile ilgili davalarda, idarenin sorumluluğunun asli bir sorumluluk türü olduğuna vurgu yapmış, idarenin gerçek ve tüzel kişilerle birlikte sorumlu olduğu durumlarda dahi, öncelikle idarenin sorumluluğuna başvurulması gerektiğini kabul etmiştir. [320]

Danıştay'a göre;

> "*İdarenin hizmet kusuru sebebine dayalı sorumluluğu, temyizen incelenen kararda belirtilenin aksine, ikincil derecede sorumluluk olmayıp, asli bir sorumluluktur. Bu nedenle, olayda kusuru bulunan gerçek veya tüzel kişiler aleyhine açılacak davadan sonra idari yargıda tam yargı davası açılabileceği*

[317] Kamiloğlu, E. (2013). *İdarenin Sorumluluğunda Hizmet Kusuru- Kişisel Kusur Ayrımı.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 29.
[318] Onar, Sıddık S. (1966). *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, İstanbul, 1668; Kamiloğlu, a.g.e., 2013, 31.
[319] Akgül, a.g.e., 2013, 221.
[320] Akgül, a.g.e., 2013, 221.

şeklinde bir yaklaşım, idarenin hukuki sorumluluğu kavramıyla bağdaşmamaktadır."[321]

İdare hizmet kusurunun kamu personelinin kusurlu davranışı sebebiyle meydana geldiğini ileri sürerek hukuki sorumluluktan kurtulamaz. [322]

İdarenin sorumluluğunun doğması için idari işlemin hukuka aykırı olması zorunlu değildir. Hukuka uygun idari işlemden de zarar meydana gelebilir. Bu durumda idare kusursuz olarak sorumlu tutulabilir.

3.5.3. Tam Yargı Davaları

İYUK m.2/1-b'ye göre tam yargı davaları, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan davalar olarak tanımlanmıştır. Tam yargı davalarında ise idarenin bir işlem, eylem veya eylemsizliğinden ötürü meydana gelen zararların giderilmesi istenilmektedir.[323] Tam yargı davasının açılması için dava konusu edilen idari eylemin ya da işlemin davacının kişisel hakkını ihlal etmesi gerekmektedir. [324]

Tam yargı davası açabilmenin şartları, idarenin bir işlem ve eylem bulunması, bundan ötürü ilgilinin bir zararının meydana gelmesidir. Bununla birlikte idarenin kusur sorumluluğu yani hizmet kusurundan söz edebilmek için hizmetin kötü işlemesi, hizmetin hiç işlememesi ve hizmetin geç işlemesi gerekmektedir. Öte yandan eğer idarenin hizmet kusuru bulunmuyorsa, şartları varsa değerlendirme kusursuz sorumluluk çerçevesinde yapılacaktır. [325]

Tam yargı davası geniş kapsamlıdır. Tam yargı davası; idari işlemlerden, idari eylemlerden ve idari sözleşmelerden doğan hak ihlali ile ilgili davaları da kapsamaktadır. Tam yargı davası ile davacı, yasal gerçeğe dayanarak sübjektif hakkının varlığı ya da kendi lehine haklar doğuracak bir durumun varlığının tespitini istemektedir. İdari yargı yeri ise idari faaliyet sonucunda ortaya çıkan zarardan sorumlu tuttuğu idareyi, bu zarara eşit değerde para ödemekle yükümlü tutmaktadır.

---

[321] Danıştay 10.D. 7.2.2005. E:2002/520, K:2005/254, D.D., Y.:2006, S.: 111. Ocak, Nisan 2006, 309.
[322] Ünlüçay, M. (1998). "İdarenin Tazmin Borcu ve Enflasyon Olgusu". Danıştay Dergisi, 28(94), 3-10, 5; Akgül, a.g.e.,2013, 222.
[323] Kalabalık, H. (2018). İdari Yargılama Usulü Hukuku, Konya, 189; Akman, a.g.e., 2021, 17.
[324] Gözler, K., Kaplan, G. (2017). İdare Hukuku Dersleri, Bursa, 749; Akman, a.g.e., 2021, 17.
[325] D. 15. DD., 22.04.2016 Tarih ve E. 2013/4226, K. 2016/2798.

Tam yargı davası ile, idare hukuku alanında ihlal edilen bir hakkın yerine getirilmesi ya da uğranılan zararın giderilmesi amaçlanmaktadır. [326]

İdari yargı yerinin idarenin hukuki sorumluluğunu belirlemede dikkat etmesi gereken esaslar vardır. Bu esaslardan birinin eksikliği idarenin hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırır. Danıştay kararında şu şekilde belirtilmektedir;

> *"İdarenin hukuki sorumluluğundan söz edebilmek için, bir zararın varlığı, zararı doğuran işlem veya eylemin idareye yüklenebilir olması, zararla işlem veya eylem arasında illiyet bağının bulunması gerekli olup, bu genel koşullardan birinin yokluğu kural olarak idarenin sorumluluğunu kaldırır.*
>
> *Gerçekten, ortada bir zarar yoksa idarenin tazminat ödemesi söz konusu olamayacağı gibi, idare veya idari faaliyetle ilgisi olmayan bir zararı idareye ödettirme yargılama işlevi dışında olanağı da yoktur. Zararla idari faaliyet (idari eylem veya idari işlem) arasında doğrudan doğruya bir ilişkinin yokluğu halinde idarenin hukuki sorumluluğundan söz edilemez."* [327]

Kişilik haklarının ihlal edilmesi çerçevesinde kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesinden meydana gelen zarar, idari işlemin icrasından oluşabilir. Veri sorumlusu olan bir kamu kurumunun elinde bulundurduğu kişisel verilerin ilan edilmesine karar vermesi ile bu verilerin ilanı eylemi aynı değildir. Örneğin, personel alımı yapan bir kamu kurumunun başarısız olanların kişisel verilerini internette yayınlaması halinde zararın meydana gelmesi, başarısız olan kişilerin verilerinin yayınlanmasına dair kararın uygulanması halinde söz konusu olmaktadır. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi idari işlemden kaynaklanmaktaysa, İYUK'da belirtilen hükümler doğrultusunda iptal davası açmanın yanında işlem ya da işlemin icrası dolayısıyla meydana gelen zararın tazmini tam yargı davası açılarak istenebilir. [328]

İYUK'un *"İptal ve tam yargı davaları"* başlıklı 12. maddesine göre;

> ***"****İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususta kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı*

[326] Akgül, a.g.e., 2013, 224.
[327] Danıştay 10.D. 31.10.2006. E:2003/4333, K:2006/6212, Y.K.
[328] Saygı, S. "6698 Sayılı Kanun'un Sistematiğinde Yargısal Başvuru Yolları", *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 2(2), s. 30-60; Akman, a.g.e., 2021, 104.

davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

Hükme göre, hakkı ihlal edilen kişi doğrudan tam yargı davası açabileceği gibi iptal ve tam yargı davasını beraber de açabilirler. İlk önce iptal davası açılarak bu dava karara bağlandıktan sonra da tam yargı davası açılabilir.

İYUK'un *"Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması"* başlıklı 13. maddesinde ise;

"İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka süretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir."

13. madde gereğince, idari eylem sebebiyle zarar gören ilgililerin tam yargı davası açmadan önce idareye başvuruda bulunarak zararlarının giderilmesini ve haklarının yerine getirilmesini istemeleri gerekmektedir.[329] Böylelikle mahkemeye gitmeden uyuşmazlıkların çözümü amaçlanmaktadır. Tam yargı davalarında ön karar, dava açma süresini başlamasına yol açan ve hakkı ihlal edilen ile idare arasında anlaşmazlık meydana getiren bir işlemdir.[330]

3.6. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının İhlali Sebebiyle Açılan İptal Davaları, Tam Yargı Davaları, Danıştay Kararları

3.6.1. İdarenin Kişisel Verilerin Korunması Hakkını İhlal Edebilecek Uygulamaları

Öncelikle kişisel verilerin korunmasının ne anlama geldiğini açıklamakta fayda vardır. Kişisel verilerin korunması, kişisel veri niteliği taşıyan bilgilerin toplanması, depolanması, değiştirilmesi, yok edilmesi, kamuya açıklanması ve üçüncü kişilere aktarılması işlemlerinin, hangi amaç ve yöntemler çerçevesinde yapılabileceğinin belirlenmesini ve bu sınırın aşılması halinde, hangi hukuki yollara başvurabileceğinin düzenlenmesidir. [331]

[329] Akyılmaz, B. (2000). *İdari Usul İlkeleri Işığında İdari İşlemin Yapılış Usulü*, Ankara, 59.
[330] Akyılmaz, B., Sezgıner, M., Kaya, C. (2019). *Açıklamalı-İçtihatlı Türk İdari Yargılama Hukuku*, Ankara, 524.
[331] Aksoy, a.g.e., 2010, 1.

Kişisel verilerin idare tarafından toplanması, kullanılması, işlenmesi ve silinmesi hallerinde hizmet kusuru nedeniyle kişiler maddi veya manevi zarara uğrayabilir. İdarenin hukuki sorumluluğunun doğması için belirli koşullar gerçekleşmelidir.

Bu koşullardan ilki, idare tarafından kişisel verilerin hukuka aykırı olarak toplanması, kullanılması, işlenmesi ya da silinmemesidir. İkincisi, idarenin söz konusu işlem veya eylemleri gerçekleştirmesi sebebiyle bir zararın ortaya çıkmasıdır. Bu zarar, maddi veya manevi olabilir. Üçüncüsü ise, zarar ile idarenin işlem ya da eylemi arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Uğranılan zarar, idarenin hukuka aykırı olarak bireyin kişisel verilerini kayıt altına almasından, kullanmasından veya silmemesinden kaynaklanmalıdır. Kişisel verilerin korunması hakkının ihlali nedeniyle idarenin hukuki sorumluluğunun gerçekleşmesi için bu üç koşulun da gerçekleşmesi gerekir. Bu koşullardan biri dahi olmazsa idarenin hukuki sorumluluğu ortadan kalkmaktadır. [332]

Günümüzde idare tarafından işlenen bireylere ait kişisel verilerin miktarı düşünüldüğünde idareye büyük görevler düşmektir. İdare sunmuş olduğu kamu hizmetini etkin bir şekilde sunabilmek için kişisel verilere ihtiyaç duymaktadır. Birçok alanda da bu kişisel verileri işlemektedir. Örneğin kişinin nüfus bilgileri, adres bilgileri, iş yeri bilgisi, eğitim bilgisi, adli sicil kaydı gibi verileri idare tarafından işlenmektedir. İdare bu verileri işlediği gibi korumakla da yükümlüdür. Silinmesi, yok edilmesi, üçüncü kişiler tarafından ele geçirilmesi gibi tehlikelere karşı idare önlem almakla yükümlüdür. Aksi halde kişilerin uğradığı zararlar dolayısıyla idarenin sorumluluğu yoluna gidilebilir.

3.6.1.1. Sağlık verileri

Günümüzde kişilerin sağlık durumlarına ilişkin bilgilerin elektronik ortama aktarılması giderek artmaktadır. Pek çok sağlık kuruluşunda hastaların randevuları, sağlık geçmişine ilişkin bilgiler, tahlil sonuçları, kendilerine konulan tanılar, tedavileri ve bunların süresi dijital ortamda yer almaktadır. Kişilerin sağlık bilgileri doktorların kişisel notlarından bilgisayar ortamına, hastanenin arşiv katından siber uzayın sanal koridorlarına taşınmıştır. [333]

[332] Akgül, a.g.e., 2013, 228.
[333] Küzeci, a.g.e., 2018, 466.

Kişisel Sağlık Verilerinin Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik'in "*Tanımlar*" başlıklı 4. maddesinde *"Kişisel Sağlık Verisi"* tanımlanmıştır. Buna göre *"kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığına ilişkin bilgi ile kişiye sunulan sağlık hizmetleriyle ilgili bilgiler"* şeklinde tanımlanmıştır. Hastanın hastalık öyküsü, teşhis ve tedavisi, bedeni özellikleri ve eksiklikleri, röntgen-MR gibi belgeleri, muayene bilgileri gibi verileri kişisel sağlık verilerine örnek olarak gösterilebilir.[334]

Anayasa Mahkemesi sağlık verileri ile ilgili bir kararında;

> "*Kişinin bedensel ya da zihinsel sağlığına ilişkin kayıt edilmiş bilgilerinin tamamından oluşan sağlık bilgileri, aralarında bireyin ırk, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep veya diğer inançları, dernek, vakıf ve sendika üyeliği, özel yaşamları ve her türlü mahkûmiyetleri ile ilgili verilerin de bulunduğu "hassas" veya "özel niteliği olan" kişisel veriler kategorisinde yer almakta olup bu yönüyle özel bir öneme sahiptir."*

şeklinde değerlendirmede bulunarak sağlık verilerinin özel nitelikli kişisel veri olduğunu ve bu yönüyle önem arz ettiğini ifade etmiştir.[335] Anayasa Mahkemesi başka bir kararında ise teknolojideki gelişmeler neticesinde birbirinden ilişkisiz bir şekilde tutulan verilerin aynı ortamda toplanabileceğini, veri eşleştirme ve veri madenciliği gibi imkanlarla yeni veri üretme kapasitesinin arttığını, verilere erişilmesinin ve veri transferinin kolaylaştığını, ticari işletmeler için kıymet kazanan kişisel verilerin terör ve suç örgütlerince ele geçirilmesi riskinin arttığını ve bu sebeple kişisel verilerin en üst seviyede korunması gerektiğini ifade etmiştir.[336]

Anayasa Mahkemesi 11.7.2012 tarihli ve 28350 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Genel Sağlık Sigortası Verilerinin Güvenliği ve Paylaşımına İlişkin Yönetmelik'in bazı maddelerinin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan bir davada, itiraz konusu kuralla Kurum ile sözleşmesi olan sağlık hizmeti sunucularının, Kuruma göndermek zorunda oldukları bilgilerin, Kurum ile sağlık hizmeti sunucuları arasında yapılan sağlık hizmeti alımına ilişkin sözleşme hükümlerinde yer alan bilgiler olduğu ifade edilmiştir. Buna göre bu bilgiler, Kanun kapsamında sağlık hizmetinden

[334] Ömür, R. C. (2018). "Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Hastanelerin Sorumluluğu", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 15(1), 135.
[335] Resmi Gazete, Anayasa Mahkemesi Kararı, 23.05.2015, Erişim Tarihi:18.04.2022, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150523-22.pdf
[336] Resmî Gazete, Anayasa Mahkemesi Kararı, 26.07.2014, Erişim Tarihi:18.04.2022, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-15.pdf

faydalanan kimselerin kimlik ve ikamet bilgileri ile tanı veya ön tanı, muayene, tetkik, tahlil, tedavi gibi sağlıklarıyla ilgili hususlara ilişkin bilgilerden oluşmaktadır. Kurumun faaliyet alanındaki görevlerini yerine getirebilmesi için, sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişi ile ilgili verilere ihtiyacı bulunduğunda şüphe yoktur. Kurumun söz konusu verilere sahip olmadan, sağlık hizmetinden faydalanacak kişilerin tespiti; sağlık hizmeti sunucularına verdikleri hizmet karşılığında ödeme yapılması; denetim ve kontrol görevinin yerine getirilmesi ve sosyal güvenlik politikalarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapması mümkün değildir. Bu nedenle, özel hayatın gizliliği hakkını kamu yararı amacıyla sınırlandırdığı anlaşılan kuralın, demokratik toplum düzeninde gerekli bir müdahale niteliği taşıdığında kuşku bulunmadığına ve itiraz konusu kural ile Kuruma verilen sağlık bilgisi toplama yetkisinin çerçevesi, Kurumun kuruluş amacı ve faaliyet alanı ile belirlenmiş ve bu şekilde kamu yararı ile özel hayatın gizliliği hakkı arasında adil bir denge kurularak Kuruma verilen kişilerin sağlık verilerini alma yetkisinin ölçülülük ilkesine aykırı bir yönünün de bulunmadığına hükmetmiştir. [337]

Hastaların geçmişteki tanı ve tedavilerine hekimlerin ulaşabilmesi; yeni tanıların doğru bir şekilde konulmasını, gerekli olan durumlarda müdahalenin daha çabuk ve daha düşük riskle gerçekleştirilmesini sağlayabilir. Hasta bilgilerinin ulaşılabilir olmasının sağlık alanında yapılan araştırmalardan da anlaşılacağı üzere önemli yararlar sağlayacağı kuşkusuzdur. Ancak bir kişinin sağlık durumuna ilişkin bilgiler kişiseldir ve yanlış kullanımı kişi açısından büyük zararlara sebep olabilir. Sağlık verilerinin kötü niyetli üçüncü kişilerin eline geçmesi çok risklidir. Sosyal alandan dışlanmaya neden olabilecek bazı hastalıklar için sorun daha hassastır.

Kişiler sağlık bilgilerinin yeterince korunamaması nedeniyle sosyal ayrımcılığa uğrama, sigorta hizmetine erişimde sorun yaşama gibi korkular içerisindedir.[338]

Mevzuatta, hastanın sağlık bilgilerinin korunmasına ve bu bilgilerin hangi hallerde paylaşılabileceğine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. [339] Örneğin Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nin 4. maddesinde; tabip ve diş tabibinin, meslek ve sanatının icrası aracılığıyla öğrendiği sırları, kanuni zorunluluk olmadıkça açıklanamayacağı

[337] Anayasa Mahkemesi 2014/74 E.- 2014/201 K., 25.12.2014 tarihli karar.
[338] Küzeci, a.g.e., 2018, 466-467.
[339] Akgül, a.g.e., 2013, 229-230.

belirtilmiştir. Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 20. maddesinde; *"İlgili mevzuat hükümleri ve/veya yetkili mercilerce alınacak tedbirlerin gerektirdiği haller dışında; kişi, sağlık durumu hakkında kendisinin, yakınlarının ya da hiç kimsenin bilgilendirilmemesini talep edebilir. Bu durumda kişinin kararı yazılı olarak alınır. Hasta, bilgi verilmemesi talebini istediği zaman değiştirebilir ve bilgi verilmesini talep edebilir"* şeklinde açıklanmıştır.

Yönetmeliğin 21. maddesinde ise,

> *"Hastanın, mahremiyetine saygı gösterilmesi esastır. Hasta mahremiyetinin korunmasını açıkça talep de edebilir. Her türlü tıbbi müdahale, hastanın mahremiyetine saygı gösterilmek suretiyle icra edilir. Mahremiyete saygı gösterilmesi ve bunu istemek hakkı;*
>
> *a) Hastanın, sağlık durumu ile ilgili tıbbi değerlendirmelerin gizlilik içerisinde yürütülmesini,*
>
> *b) Muayenenin, teşhisin, tedavinin ve hasta ile doğrudan teması gerektiren diğer işlemlerin makul bir gizlilik ortamında gerçekleştirilmesini,*
>
> *c) Tıbben sakınca olmayan hallerde yanında bir yakınının bulunmasına izin verilmesini,*
>
> *d) Tedavisi ile doğrudan ilgili olmayan kimselerin, tıbbi müdahale sırasında bulunmamasını,*
>
> *e) Hastalığın mahiyeti gerektirmedikçe hastanın şahsi ve ailevi hayatına müdahale edilmemesini,*
>
> *f) Sağlık harcamalarının kaynağının gizli tutulmasını, kapsar. Ölüm olayı, mahremiyetin bozulması hakkını vermez. Eğitim verilen sağlık kurum ve kuruluşlarında, hastanın tedavisi ile doğrudan ilgili olmayanların tıbbi müdahale sırasında bulunması gerekli ise; önceden veya tedavi sırasında bunun için hastanın ayrıca rızası alınır."*

denilmektedir.

1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 58. maddesinde; mesleğini icra eden her tabibin, kolera, veba, lekeli humma olmak üzere Kanun'un 57. maddesinde sayılan hastalıklara ilişkin vakaları ilgili mercilere bildirmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir.[340]

6698 sayılı KVKK uyarınca kişilerin sağlığı ile ilgili bilgilerin özel nitelikli kişisel veriler kapsamında olduğu açıktır. Sağlık verileri ile kimi durumlarda ilişkili olabilen kişinin cinsel hayatı ile ilgili bilgiler, biyometrik ve genetik veriler de bu kapsamdadır. Anayasanın 20/3 hükmü ile kişisel verilerin ancak ilgili kişinin açık rızası ya da yasada

[340] Akgül, a.g.e., 2013, 230.

öngörülmesi halinde işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Temel hak ve özgürlüklere ilişkin sınırlamaların ancak yasa ile yapılacağı Anayasanın 13. maddesinde düzenlenmiştir. KVKK'nın 6. maddesinde ise sağlık ve cinsel hayat dışındaki hassas verilerin yasalarda öngörülmesi halinde ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebileceği belirtilmesine karşın, sağlık ve cinsel hayata ilişkin istisnada yasada öngörülme koşulu bulunmamaktadır. Özetle; özel nitelikli kişisel verileri daha güçlü bir güvence sistemine bağlamayı hedefleyen 6. maddede yasada açıkça öngörülme yerine yalnızca yasada öngörülme koşuluna yer verilmiştir. Daha hassas nitelikteki sağlık ve cinsel hayata ilişkin veriler açısından ise yasada öngörülme koşuluna hiç yer verilmemiştir.[341]

İdarenin sağlık verilerini işlemesi sonucunda ortaya çıkabilecek sorunlara Danıştay kararlarıyla örnek verecek olursak; doğumsal kalça çıkığı teşhisi konulan davacı, 8 aylıkken ameliyat edilmiş, ameliyat sırasında hizmet kusuru olması dolayı zarara uğradığını ileri sürerek maddi ve manevi zararın tazmini için dava açmıştır. İdare Mahkemesi, Adli Tıp Kurumu'nun raporunu esas alarak idarenin hizmet kusuru olmaması sebebiyle davayı reddetmiştir. Danıştay,*"olayda, davacıya ait röntgenlerin hasta dosyası içerisinde yer almaması ve idare tarafından ibraz edilememesi hizmet kusuru oluşturduğundan yapılan tıbbi müdahalenin irdelenme imkanını ortadan kaldırdığı, tıbbi müdahalenin irdelenmemesine yol açan grafilerin saklanmaması şeklindeki hizmet kusuru sonucu davacıların mevcut belirsizlikten dolayı duyduğu üzüntü ve sıkıntıların kısmen de olsa giderilebilmesi için mahkemece takdir edilecek manevi tazminatın ödenmesi gerektiği"* gerekçesiyle İdare Mahkemesi kararını bozmuştur.[342] Danıştay, söz konusu olayda, davacıya ait sağlık kayıtlarının korunmamasını hizmet kusuru kabul ederek, sağlık verileri kaybolan bireyin belirsizlik nedeniyle üzüntü duymasına neden olunduğunu, dolayısıyla bu üzüntü nedeniyle uğranılan manevi zararın tazmin edilmesi gerektiğini belirtmiştir. [343]

Hasta hakkında tutulan tıbbi kayıtların eksikliğinin, *"hastanın doğruyu öğrenme hakkına engel olunacağının belirtildiği diğer bir davada Danıştay: "davacının, hakkında uygulanan tedavileri ve zararlı sonucun sebebini öğrenmesine yarayacak tıbbi kayıtların noksan olması, dolayısıyla maddi gerçeğe (rahatsızlığının nedenine)*

[341] Küzeci, a.g.e. 2018, 469.
[342] Danıştay 10.D., 27.12.2011, E:2009/9151, K: 2011/5976, Y.K.
[343] Akgül, a.g.e., 2013, 232.

hiçbir zaman ulaşamayacak ve ömür boyu şüphe duyacak olması nedeniyle uğradığı manevi zararının tazmini gerektiğine" karar vermiştir. Danıştay'a göre; hastanın sağlık kuruluşuna başvurduğu gün ve saatin, hastaya, uygulanan tedavinin, tedaviyi uygulayan doktor ve sağlık personelinin adının, kullanılan ilaç gibi bilgilerin hasta dosyasında (poliklinik defterinde) yer alması hasta haklarının gereği olup, söz konusu kayıtların düzenli ve yeterli tutulmaması, kişinin doğruyu öğrenme hakkına engel olacağından hizmet kusurunu oluşturmakta, dolayısıyla davacının uğradığı manevi zararın tazmin edilmesi gerekmektedir. [344]

Danıştay başka bir kararında kişisel sağlık verisinin basına sızdırılmasıyla ilgili bir karar vermiştir. İlgili olayda davacıya AIDS teşhisi konulmuş fakat henüz teşhis kesinleşmeden basına yansımıştır. AIDS'li olduğunun duyulması üzerine işine son verilen davacı tarafından maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle dava açılmıştır. İdare Mahkemesi, davalı idare tarafından olayın hastane görevlilerince basına sızdırılmadığı savunulmuş, ancak davacının ismini, mesleğini bildirip fotoğrafının çekilmesinin tüm yaşamı boyunca aleyhine sonuçlar doğurabilecek şekilde basına duyurulabileceğinin idare tarafından düşünülmediğinin ileri sürülmesi aslında idarenin hizmet kusurunun bulunduğunun açıkça anlaşılmasına sebep olmuştur. Davacının bu olay sebebiyle işsiz kalması sonucunda uğradığı maddi zararın ve duyduğu üzüntü sebebiyle uğradığı manevi zararın tazminine karar verilmiş ve bu karar Danıştay tarafından onanmıştır. [345]

3.6.1.2. Adli sicil kaydı ve güvenlik soruşturmaları

Adli sicil, adli sabıkaların belgelenmesi, güvenilir bir şekilde kaydedilmesi ve saklanması için kurulan sisteme verilen addır.[346]

Siciller, kimi konular veya kişilere ilişkin tutulan, bunlarla ilgili bilgiler içeren kayıtlardır. Türkiye'de kişilerin geçmişlerindeki suçluluk durumuna ilişkin belgelerin tutulduğu yetkili organ Adli Sicildir.[347] İyi hal kâğıdı, temiz kâğıdı, sabıka kaydı gibi adlarla anılan adli sicil kaydı *"adli sicil bürosunda her hükümlü için ayrı ayrı tutulan*

[344] Danıştay 10.D., 9.7.2012, E:2010/111, K: 2012/3358, Y.K.
[345] Danıştay 10.D., 31.1.1996, E:1994/5314, K:1996/29, Y.K.
[346] Çiçek, İ. (2011). *Adli Sicil ve Arşiv Kaydının Silinmesi,* Ankara, 17; Çapar, A. (2020). "Kamu Personelinin Atanmasında Güvenlik Soruşturması Uygulaması", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 580.
[347] Küzeci, a.g.e., 2018, 461.

ve kişinin geçmiş mahkumiyetleri ve cezasının infazı ile ilgili bilgileri içeren kayıtlardır."[348]

Adli Sicil Kanunu'nun 1. maddesinde yasanın amaç ve kapsamı açıklanmıştır. Buna göre; *"Bu Kanun, kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyete ilişkin bilgilerin otomatik işleme tâbi bir sistem kullanılarak toplanmasına, sınıflandırılmasına, değerlendirilmesine, muhafaza edilmesine ve gerektiğinde en seri ve sağlıklı biçimde ilgililere bildirilmesine dair usul ve esasları belirler."*

Adli Sicil Kanunu ve Adli Sicil Yönetmeliğinde adli sicil bilgileri verilebilecek olanlar açıklanmıştır. Hükümde;

> *"Adlî sicil bilgileri, kullanılış amacı belirtilmek suretiyle:*
>
> *a) İlgili kişiye ya da vekâletnamede açıkça belirtilmek koşuluyla vekiline,*
>
> *b) Kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, verilebilir. (2) Yabancı devletler tarafından istenilen adlî sicil bilgileri karşılıklılık esasına göre verilir."*

şeklinde açıklanmaktadır.

Yasanın 9.maddesinin 1.fıkrasında*;*

> *"Adlî sicildeki bilgiler:*
>
> *a) Cezanın ya da güvenlik tedbirinin infazının tamamlanması,*
>
> *b) Ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikâyetten vazgeçme veya etkin pişmanlık,*
>
> *c) Ceza zamanaşımının dolması,*
>
> *d) Genel af, halinde Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinerek, arşiv kaydına alınır."*

denilmektedir.

Aynı maddenin 2. fıkrasında ise *"Adlî sicil bilgileri, ilgilinin ölümü üzerine tamamen silinir."* hükmü yer almaktadır.

Yasanın 11. maddesinde *"Adlî Sicil ve Arşiv Bilgilerinin Gizliliği "*düzenlenmiştir. Hükme göre; *"Adlî sicil ve arşiv bilgileri gizlidir. Bu bilgiler, görevlilerce açıklanamaz ve bu Kanun hükümlerine göre verilen kişi, kurum ve kuruluşlarca veriliş*

[348] Karahanoğulları, O. (1998). "Güvenlik Soruşturması*"*, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 53(1-4), 159-185; Küzeci, a.g.e., 2018, 461.

amacı dışında kullanılamaz." Söz konusu madde sayesinde adli sicil ve arşiv bilgileri korunmaktadır.

Yasanın 12. maddesinde arşiv kayıtlarının veri sahibinin ölmesi durumunda veya her halükârda ise mahkumiyete dair kaydın sicile işlenmesiyle birlikte seksen yılda silineceği düzenlenmekteydi. Buna istinaden 1993 yılında doktor olan ve özel belgede sahtecilik suçundan ceza alan kişi, ilerleyen aşamalarda TUS sürecinde ve hayatının her bölümünde arşiv kayıtlarının karşısına çıktığını ve mağdur olduğunu belirtmiş, AYM'ye başvurusunda ilgili kanun maddesinin iptalini istemiştir. Anayasa Mahkemesi ise 20.01.2011 tarihli 2008/44 E., 2011/21 K. sayılı kararında arşiv kayıtlarının seksen yıl gibi bir süreyle tutulmasının orantısız olduğunu, makul olmadığını, Anayasanın 5. ve 17. maddelerinde ifade edilen maddi ve manevi varlığın geliştirilmesi ilkesine aykırı olduğunu, cezaların amacının ıslah edilmesi olduğu gözetildiğinde bu amaçla da bağdaşmadığını belirterek 12. maddeyi iptal etmiştir.[349] Bunun üzerine 5352 sayılı Kanun'un 12. maddesi 6290 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilmiştir.[350] Buna göre;

> *"Anayasanın 76 ncı maddesi ile Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunlarda bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren;*
>
> *1. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşuluyla onbeş yıl geçmesiyle,*
>
> *2. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşulu aranmaksızın otuz yıl geçmesiyle,*
>
> *c) Diğer mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren beş yıl geçmesiyle, tamamen silinir."*

Güvenlik soruşturması kavramına da çalışmamızın konusu açısından değinmekte fayda vardır. İdare etkinliğinin doğası gereği bireylerle sıkı bir ilişki içindedir. Bireylerin yaşamlarının büyük bir alanında devletle ilişkiye girmek zorunda kalmaları ve büyük yapısıyla devletin en büyük işveren olması, güvenlik soruşturmasının yaygınlığını ve önemini arttırmaktadır.[351]

Güvenlik soruşturması arşiv araştırmasının aksine sübjektif değerlendirmelere daha açıktır. Örneğin kişinin yabancılarla ilişiğinin saptanmasının somut bir ölçüsü

---

[349] Resmî Gazete, Anayasa Mahkemesi Kararı, 14.04.2011, Erişim Tarihi:19.04.2022, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110414-35.htm

[350] Aydın, a.g.e., 2020, 89.

[351] Karahanoğulları, a.g.e., 1998, 168; Akgül, a.g.e.,2013, 234.

bulunmayıp kişisel kanaatlere dayanmaktadır.[352] Güvenlik soruşturması uygulaması ile "hükümlülük" durumunun saptanmasından ziyade "sakıncalılık" durumunun saptanması hedeflenmektedir. "Suçluluk" hali dışında bir "sakıncalılık" hali ortaya çıkarılmaktadır.[353] Sakıncalılık kavramının kesin belirlenebilir bir sınırı bulunmamakta olup, bu kavram keyfi uygulamaları barındıracak nitelikte belirsiz bir kavramdır.[354]

Güvenlik soruşturmasının yaygın kullanımı, kamu hizmetine giriş ve atanmada görülmektedir. Güvenlikle ya da istihbaratla ilgili kamu hizmetlerinde ya da diplomasi gibi özel gizlilik gerektiren görevlerde çalışacak kişilerin özel bir inceleme ve değerlendirmeden geçmesi makul kabul edilebilir. Dünyadaki uygulama bu şekildedir. Ancak bu alanın genişletilmesi bazı sakıncalara neden olabilir. Kamu hizmetlerinin tümünü ve özel sektörü kapsayacak şekildeki, üstelik gizlilik içerisinde yürütülen uygulamalar başta insanın maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı olmak üzere insan onurunun korumasına yönelik temel haklara müdahaledir. Kendisine ilişkin yanlış ve yanıltıcı bilgileri düzeltemeyen kişi, haberi bile olmadan bu yanlışlığın mağduru olabilmektedir. Bu şekildeki incelemeler, Anayasanın 70. Maddesinde düzenlenen "serbestlik" ve "eşitlik" ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir.[355] [356]

Leander v. İsveç davasında, başvurucu kendisi hakkında yapılan güvenlik soruşturması neticesinde işinden olması dolayısı ile kişisel verilerinin devlet tarafından toplanması, değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeye karşı itiraz edememesi nedenleri ile mahkemeye başvurmuştur. Davacı kendisi hakkında hangi bilgilerin toplandığını bilemediğinden buna itiraz hakkının da elinden alındığını iddia etmektedir. Mahkeme burada kişisel verilerin işlenmesi konusunda özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmiş olduğuna karar vermiş olsa da söz konusu müdahalenin yasaya dayanarak yapılması ve yasanın yeterli güvenceye sahip olması halinde kişisel verilerin işlenmesinin hukuka aykırı olmayacağına karar vermiştir. Kişiye bilgi verilmemiş olması doğrudan

[352] Kılınç, D. (2019). "Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması", *Ankara Barosu Dergisi*, S 2, 24.
[353] Karahanoğulları, a.g.e.,1998, 162.
[354] Demircioğlu, M. Y. (2013). "Yükseköğretim Kurulunun Öğretim Üyeleri Hakkında İstihbarat Toplama Yetkisi Var mıdır?", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), 453; Çapar, A. (2020). Kamu Personelinin Atanmasında Güvenlik Soruşturması Uygulaması, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 15(2), 579.
[355] Küzeci, a.g.e., 2018, 465.
[356] Anayasa'nın 70. Maddesinde; *"Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez."* şeklinde düzenleme yer almaktadır.

bir hukuka aykırılık durumu meydana getirmemektedir. Kanunlara uygun bir biçimde meşru amaçla orantılı ve ölçülü yapılan veri işlemeler hukuka aykırılık meydana getirmeyecektir.[357]

Amann v. İsviçre kararında kendisi hakkında fişleme yapılan kişi fişlemenin hukuka aykırılığı iddiası ile mahkemeye başvurmuştur. Mahkeme telefon kayıtlarının dinlenmesi, kayda alınması ve saklanmasının özel yaşama müdahale olduğunu tespit etmiştir. Daha önceki kararlarda yasal düzenlemelerin yeterli güvenliği sağladığı hususunda bir kanı oluşmuş ise özel yaşama müdahale edilmiş olsa bile mahkeme ihlal kararı vermiyordu. Bu durumda ise yasal düzenlemenin yeterli koruma işlevini yerine getirmediğine kanaat getiren mahkeme bu sebeple daha önceki kararlarından farklı bir karar vermiştir.[358]

Güvenlik soruşturmaların yapılabilmesi için en büyük veri sahibi idaredir. En çok kamu kurumlarına personel alınırken bu yola başvurulmaktadır. Bu nedenle güvenlik soruşturması sırasında kişisel verilerin korunması kapsamında en büyük sorumluluk idareye yüklenmektedir. Nitekim Danıştay kararlarıyla da görüşümüz desteklenmektedir. Danıştay, güvenlik soruşturması sonucu oluşturulan rapordaki bilgilerin tek başına yeterli kabul edilemeyeceğini, hukuken geçerli olarak elde edilmiş bilgi ve belgelerle desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bir hukuk devletinde şüpheye dayanarak işlem yapılamayacağı vurgulanmıştır. [359]

Danıştay, idarenin, güvenlik soruşturması sonuçlarını değerlendirme yönünden takdir yetkisine sahip olduğunu; ancak, yapılacak güvenlik soruşturması sonucu elde edilen istihbari bilgi ve görüşlerin değerlendirilmesi aşamasında idareye tanınan takdir yetkisinin sınırsız olmadığını kabul etmektedir.[360]

Bir başka kararında Danıştay, gizli belgelere nüfuz edecek bir göreve açıktan ataması düşünülen davacının, hakkında düzenlenen güvenlik bilgi fişi kaydının iptali istemiyle açtığı davada; davacı hakkındaki bilgilerin, adli mercilere intikal etmiş sübjektif

[357] Leander v. İsveç. 9248/81. 26.03.1987. Aktaran Atak, s.104-105; Atlı, T. (2019). "Kişisel Verilerin Önleyici, Koruyucu ve İstihbari Faaliyetler Amacıyla İşlenmesi", *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 2(1), 18.
[358] Amann v. İsviçre. 27798/95. 16.02.2000. Aktaran Atak, s. 107-108; Atlı, a.g.e., 2019, 19.
[359] Danıştay 10. D., E.1993/576, K. 1994/4795, 12.10.1994. Aktaran Akgül, A. (2014). *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması,* Beta Yayınları, İstanbul, 309; Atlı, a.g.e., 2019, 18.
[360] Danıştay 10.D. 25.5.2012, E:2008/4131, K:2012/2502, Y.K.

değerlendirmeler içermeyen nitelik taşıdığı, gizlilik dereceli yerlerde görev yapılması durumunda yetkili makamlara fikir vermeye ve kamu hizmetinin en uygun görevlilerce yerine getirilmesi yolundaki ilkeyi gerçekleştirmeye yönelik olduğu, hangi idari işlemlerde bu tür bilgilerin gerekçe olarak alınamayacağının belli olduğu, ancak herkesin her görevi yapabileceği yolundaki bir zorlamanın da hukuk devletinde kabul edilemeyeceği, bu nedenle tesis edilen işlemde hukuka aykırılık görülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar veren İdare Mahkemesi kararını onamıştır. [361]

Anlaşılacağı üzere Danıştay, gizlilik dereceli yerlerde görev yapılacak bireyler hakkında kişisel veri toplanılmasını, söz konusu kamu hizmetinin en uygun kişilerce yerine getirilmesi amacına yönelik olması nedeniyle hukuka uygun bulmaktadır. Şüphesiz, idarenin hukuki sorumluluğunu doğuracak olan, güvenlik soruşturmasının yapılması değil, güvenlik soruşturması sonucu elde edilen kişisel verilerin bireylerin aleyhine sonuç doğuracak şekilde tutulması, kullanılması veya üçüncü kişilere açıklanmasıdır.

Nitekim Danıştay; güvenlik soruşturmasına ilişkin raporlarda yer alan bilgilerin, istihbari nitelik taşımaları nedeniyle hukuken geçerli bilgi ve belgeleme ile doğrulanmadıkça hukuki olarak delil olamayacağına, hukuk devletinde kişilerin hak ve menfaatlerini etkileyen konularda şüpheye dayanarak işlem tesis edilemeyeceğine karar vermiştir. [362]

Danıştay yine başka bir kararında, ilgililerin çalışma hayatını etkileyen ve hakkında işlem tesis edilmesine dayanak alınan güvenlik soruşturması raporunun tarafına verilmesi gerektiğine karar vermiştir. Danıştay, söz konusu kararında şu gerekçeye yer vermiştir: "Davacı tarafından, öğretmen olarak görev yapmakta iken, hakkında düzenlenen davaya konu güvenlik soruşturması nedeniyle görevinden istifa ettiği ve yine bu soruşturma nedeniyle MİT personeli olan nişanlısıyla evlenmesine izin verilmediği ileri sürülmekte olup; dosyadaki bilgi ve belgelerden, evliliğin anılan soruşturma nedeniyle gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Bu haliyle, başvuruya konu soruşturmanın, davacının çalışma hayatını etkilediği ve hakkında işlem tesisine dayanak alındığı, ayrıca ileriye yönelik olarak da davacı hakkında sonuç

[361] Danıştay 10.D. 21.4.2008, E:2005/4465, K:2008/1385, Y.K.
[362] Danıştay 10.D. 12.10.1994, E:1993/576, K:1994/4795, Y.K.

doğurabileceği anlaşıldığından, soruşturmaya ilişkin evrakın 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca davacıya verilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır."[363]

Güvenlik soruşturmaları sırasında kişisel verilerin ihlali hususu Anayasa Mahkemesi Kararlarına da konu olmuştur. Anayasa Mahkemesi'nin güvenlik soruşturmalarına ilişkin aşağıda belirtilen kararı büyük önem arz etmektedir. Başvurucu tarafından kamu hizmetine girme hakkına ilişkin koşulların kanunla düzenlenmesinin zorunlu olduğu, kamu görevine girişte güvenlik soruşturması veya arşiv araştırması yapılması şartı öngörüldüğü halde soruşturma ve araştırmanın nasıl yapılacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmadığı, bireyin temel hak ve hürriyetlerini esaslı bir şekilde etkileyen ve sınırlandıran bir konuda yasama organının temel düzenlemeleri yapmayarak uygulamaya ilişkin hususları idareye bırakmasının yasama yetkisi devrine sebebiyet verdiği belirtilmiştir. Bunun üzerine Anayasa Mahkemesi 24.07.2019 tarihli 2018/73 E. 2019/65 K. sayılı kararında memurluğa alımda ön şart olarak kanunlaşan arşiv veya güvenlik soruşturması şartının iptaline ilişkin esas incelemesinde; Devlet memurlarının atamalarının kanunla düzenleneceğini, kanuni düzenlemede temel ilkelerin kanunla konulması ve çerçevelerinin kanunla çizilmesi gerekliliğini, kamu görevlilerinin nitelikleri ve atamalarına ilişkin kuralların kanunla gösterilmesi kuralının açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerektiğini ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında; kişisel verilerin korunması hakkının insan onurunun korunması ve bireyin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçladığını, bu bağlamda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasıyla elde edilen verilerin kişisel veri niteliğinde olduğunu, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında kamu mercileri tarafından bireye özel hayatı ile ilgili sorular sorulması da dahil olmak üzere bireyin özel hayatı, iş ve sosyal yaşamıyla ilgili bilgilerinin alınması, kaydedilmesi ve kullanılmasının özel hayata saygı hakkına sınırlama niteliğinde olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte kararda Anayasa'nın 129. maddesinde ifade edildiği üzere memurların ve kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülükleri olduğu, atanacak kişilerin belirlenmesinde birtakım şartların getirilmesinin doğal olduğu, bu şartlarında kanunla belirlenmesi gerektiği ve sınırlarının kanunla çizilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Söz konusu

[363] Danıştay 10.D. 17.5.2012, E:2008/8165, K:2012/2367, Y.K.

güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına konu bilgi ve belgelerin ne olduğu, ne şekilde kullanılacağı, soruşturmayı hangi mercilerin yapacağı konularında herhangi bir düzenleme olmadığı, yalnızca "arşiv ve güvenlik soruşturması yapılması" denilerek ilgili düzenlemenin eksik bırakıldığından dolayı anayasa mahkemesi, arşiv ve güvenlik soruşturması sonucunda kişisel bilgilerin alınmasına, kullanılmasına ve işlenmesine yönelik güvenceler ve temel ilkeler kanunda belirtilmediğinden, ilgili düzenlemenin Anayasanın 13, 20 ve 128. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir.[364]

3.6.1.3. Arşiv kayıtları ve fişleme

İdare vatandaşlara sunmuş olduğu hizmetler kapsamında birçok kişisel veriyi elinde barındırmaktadır. Bu sebeple en büyük arşiv kaydına sahip olan veri sahibi idaredir diyebiliriz. İdareye bu konuda yüklenen büyük sorumluluk neticesinde idarenin veri ihlali yapma ihtimali de artmaktadır. İdarenin yapmış olduğu veri ihlallerine Danıştay kararlarıyla örnek vermekte fayda vardır.

Danıştay, hakkında düzenlenen bilgi fişinin iptali istemiyle açılan davada, *"iptali istenilen işlemin tek başına davacının menfaatini etkileyen kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işlem olmadığı"* gerekçesiyle davayı reddeden İdare Mahkemesi kararını, hakkında bilgi fişi düzenlenen kişinin, bu fişin iptaline karşı dava açamayacağı yönündeki düşüncenin, bir kısım idari işlemlerin yargı denetiminin dışında kalması gibi bir sonuç doğuracağını, bunun da hak arama özgürlüğü ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaştırılamayacağını belirterek bozmuştur.[365]

Davacı hakkında düzenlendiği ileri sürülen fiş ve arşiv kayıtlarının iptali istemiyle açılan dava sonucunda; İdare Mahkemesince,

> *"hukuk devletinde, idarenin kişilerin hak ve menfaatlerini etkileyen konularda kuşkuya dayanarak işlem tesis etmesinin hukuka uygun görülemeyeceği, davacı hakkında ileri sürülen iddialar ile ilgili olarak düzenlenen bilgi fişine konu olan fiillerin zamanaşımına uğradığı ve daha sonraki dönemlere ait bilgi fişi kaydının da bulunmadığı"*

[364] Resmî Gazete, Anayasa Mahkemesi Kararı, 29.11.2019, Erişim Tarihi:20.04.2022, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/11/20191129-7.pdf
[365] Danıştay 10.D. 16.11.1995. E:1995/1313, K:1995/5706.

gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş, bu karar Danıştay Onuncu Dairesince onanmıştır.[366]

3.6.1.4. İstatistiki veriler

TDK İstatistik Terimleri Sözlüğündeki tanıma göre istatistik: *"Verileri derleme, bölümlendirme, çizelgeler ve çizelgelerle özetleme, olasılık kuramı yardımıyla deney tasarımlama ve gözlem ilkelerini saptama, örneklem bilgilerinin anlamlılığını inceleme, yorumlama ve genelleme yöntemlerini veren bilim*"dir.

Devletler, sosyal ve ekonomik hedeflerini belirlemek, bu hedeflere planlı bir şekilde ulaşmak için istatistikten sıklıkla yararlanmaktadır. [367]

5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu ile Türkiye İstatistik Kurumu kurulmuştur. Kanun'un 1. maddesinde Kanun'un amacı açıklanmıştır. Buna göre;

> *"Bu Kanunun amacı; Resmî istatistiklerin üretimine ve organizasyonuna ilişkin temel ilkeleri ve standartları belirlemek; ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlarda veri ve bilgilerin derlenmesini, değerlendirilmesini, gerekli istatistiklerin üretilmesini, yayımlanmasını, dağıtımını ve Resmî İstatistik Programında istatistik sürecine dâhil kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamaktır."*

İstatistik alanında yararlanılan bilgileri anonim ve kişisel veriler olarak ikiye ayıracak olursak, anonim veriler ilgili kişinin kimliğini belirlemeden tutulan bilgiler olduğundan konumuz açısından önem arz etmemektedir. Bununla beraber istatistiksel çalışmalar içerisinde toplanan verilerin bir bölümü belirli bir kişiyle ilgili olabilir ya da ilgili kişinin belirlenmesini sağlayabilir. Bu durumda kişisel verilerin korunmasının temel ilkeleri de dikkate alınmalıdır. [368]

Gizli verinin elde edilmesi, erişilmesi yahut aktarılması ile ilgili olarak *"Resmi İstatistiklerde Veri ve Gizli Veri Güvenliğine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"* kabul edilmiş olup yönetmelikle istatistik sahasında görev alanların ihtiyaçları oranında kişisel verilere ulaşabileceği ifade edilmiştir. Böylelikle yönetmelik aracılığıyla da veri güvenliği noktasında bir önlem almaya çalışılmıştır.[369]

---

[366] Danıştay 10.D. 23.2.2005, E:2002/4831, K: 2005/679, Y.K.
[367] Küzeci, a.g.e., 2018, 454.
[368] Küzeci, a.g.e., 2018, 454.
[369] Aydın, a.g.e., 2020, 86.

Yasanın ve Yönetmeliğin ilgili hükümlerinde amaca bağlılık, veri güvenliği, bilgilere erişim hakkı ve verilerin üçüncü kişilere aktarımına ilişkin bazı usul ve esasların belirlendiği görülmektedir. Gizli verilere resmi istatistik üretiminde görev alanlar yalnızca görevlerini yerine getirmek için gereksinim duydukları ölçüde erişebilir. [370]

İlgili Kanun hakkında veri güvenliğinin zayıflatıldığı düşüncesiyle iki kez Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuş olup, Anayasa Mahkemesi'nin 20.03.2008 tarihli, 2006/167 E., 2008/86 K. sayılı kararında;

> *"Anayasa'nın 20. ve 25. maddelerinde yer alan güvencelere rağmen itiraza konu 8. madde hükmüyle kişiler, bilgi toplama, saklama, işleme ve değiştirme tekeli olan idareye ve diğer kişilere karşı korumasız bırakılmış, veri toplamanın sınırlarına yasal düzenlemede yer verilmemiştir. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 20. ve 25. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir."*

denilmektedir. [371]

Anayasa Mahkemesinin iptal kararının ardından Yasa koyucu oluşan boşluğu gidermek amacıyla Türkiye İstatistik Kanunu'nun 8. maddesini yeniden düzenlemiştir. Hükmün yeni hali şu şekildedir:

> *"İstatistikî birimler, ülkenin ekonomi, sosyal, demografi, kültür, çevre, bilim, teknoloji ve ihtiyaç duyulan diğer alanlardaki resmi istatistikleri üretmek üzere, Anayasa'da belirlenen temel haklar ve ödevler çerçevesinde, kendilerinden istenen veri veya bilgileri, Başkanlığın belirleyeceği şekil, süre ve standartlarda eksiksiz ve doğru olarak ücretsiz vermekle yükümlüdür."*

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı, geniş bir bilgi erişim ağına sahiptir. Başkanlık, kurumun görev alanına giren konularla ilgili sayım ve araştırmalarda doğrudan isteme yetkisine sahip olduğu gibi, idari kurum ve kuruluşlar kendi ellerindeki verileri ve görev alanlarına giren ulusal kayıt sistemlerini Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığının kullanımına açmak zorundadır. Geniş veri kaynaklarının varlığı, toplanan verilerin çeşitliliği ve işlemenin büyük oranda elektronik ortamda yapılması kişisel verilerin korunmasına yönelik güvencelerin önemini arttırmaktadır. [372]

[370] Küzeci, a.g.e., 2018, 456
[371] Aydın, a.g.e., 2020, 86-87.

[372] Küzeci, a.g.e., 2018, 460.

3.6.1.5. Vergi mahremiyeti

Vatandaşların vergi ödeme ödevini yerine getirebilmeleri için devletin vatandaşlara ait birtakım bilgilere ihtiyacı vardır.

Devletin vergiler aracılığıyla mülkiyete müdahale etmesinin meşruluğu, vergilendirme yetkisi ile sağlanmaktadır. Vergilendirme yetkisi, devletin ülke üzerindeki egemenliğini kullanarak vergi alma konusunda sahip olduğu hukuki ve fiili güç olarak tanımlanabilir.[373] Bu yetki; devletin harcama, bütçe yapma, borçlanma gibi mali alanda sürdürdüğü yetkilerinin en önemlisidir.[374]

Vergilendirmeyi ilgilendiren konularda yönetim, özellikle iki nedenle kişisel bilgilere ihtiyaç duyar: (i) vergi verecek kişilerin yani yükümlülerin(mükellefin) saptanabilmesi; (ii) mevcut yükümlülerin doğru bir şekilde vergilendirilmesi. Her iki amacın da gerçekleştirilebilmesi için pek çok ülkede vergi idaresine yükümlülerden ve onlarla bağlantılı kişilerden, kamu kurum ve kuruluşlarından, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde yabancı ülkelerin ilgili birimlerinden bilgi alınmasını ve araştırma yapılmasını sağlayıcı düzenlemeler benimsenmiştir.[375]

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 5. maddesinde düzenlenen vergi mahremiyetine göre, maddede belirtilen kişiler, *"...mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine mütaallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazımgelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nef'ine kullanamazlar".* Buna göre, kişisel verilerin korunması kapsamında, bu veriler, aktarılmalarını da içerecek şekilde herhangi bir şekilde işlenmeleri halinde koruma altına alınırken, vergi mahremiyeti ile maddede belirtilen sır ya da gizli kalması gereken hususların ifşa edilmeleri; dolayısıyla aktarılmaları ve kendi ya da 3. kişilerin yararına kullanılmaları koruma altına alınmaktadır.[376]

---

[373] Çağan, N. (1982). *Vergilendirme Yetkisi*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 3.
[374] Öncel, M., Kumrulu, A. ve Çağan, N. (2017). *Vergi Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 35; AKDENİZ, D. (2021). *Türk Vergi Hukukunda Mahremiyet Hakkı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 74.
[375] Aydın, S. (2006). "Mükellefin Gizlilik Alanına (Sır Çevresine) İlişkin Hakları", Vergi Sorunları, 213, 25-37, 26.; Küzeci, a.g.e., 2018, 480.
[376] Nur, a.g.e, 2022, 200.

"Vergi mahremiyeti" başlıklı 5. maddede vergilerle ilgili kayıtlı bilgilerden sorumlu olan veri sorumluları;

"1. Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar;

2. Vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayda görevli olanlar;

3. Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler;

4. Vergi işlerinde kullanılan bilirkişiler."

olarak sayılmıştır.

Maddenin devamında, *"Bu yasak, yukarıda yazılı kimseler, bu görevlerinden ayrılsalar dahi devam eder."* denilmektedir.

İlgili hükme göre vergi mahremiyetine uyması gerekenler, vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar, vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar, vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler ve vergi işlerinde kullanılan bilirkişilerdir. Vergi muamele ve incelemeleriyle uğraşan memurlar, sadece tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinde değil; vergilendirme sürecinin herhangi bir aşamasında gerçekleşen ve gerekli tüm iş ve işlemleri kapsadığından, bu faaliyetlerden herhangi birisine katılan kamu görevlisi bu kapsamdadır. Vergi Usul Kanunu'nun 135. maddesine göre, vergi incelemesi, vergi müfettişleri, vergi müfettiş yardımcıları, ilin en büyük mal memuru veya vergi dairesi müdürleri tarafından yapılır. Gelir İdaresi Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar her hal ve takdirde vergi inceleme yetkisini haizdir. [377]

Bahse konu maddede ayrıca;

> *"Kamu kurum ve kuruluşları tarafından ilgili kanunları uyarınca mükelleflerden talep edilebilen, kurum ve kuruluşların görevleriyle doğrudan ilgili ve görevlerinin ifası için zorunluluk ve süreklilik arz eden bilgilerin, bu kurum ve kuruluşlara verilmesi vergi mahremiyetinin ihlali sayılmaz. Bu durumda, kendilerine bilgi verilenler, bu maddede yazılı yasaklara uymak zorunda olup, bu bilgilerin muhafazasını sağlamaya yönelik tedbirleri almakla yükümlüdürler. Maliye Bakanlığı, bu fıkra uyarınca verilecek bilgilerin kapsamı ile bilgi paylaşımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."*

denilmektedir.

[377] Nur, a.g.e., 2022, 202.

Buna göre, kurum ve kuruluşların görevleriyle doğrudan ilgili ve görevlerinin ifası için zorunlu olan süreklilik arz eden bilgilerin bu kamu kurum ve kuruluşlara verilmesi vergi mahremiyetine aykırılık teşkil etmemektedir. Ancak bu bilgilerin muhafazasını sağlamak için gerekli tedbirleri almalıdır.

Danıştay'ın bir kararında, vergilendirme işlemleri sırasında temel hak ve özgürlüklerden olan kişilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerinin gizliliğinin korunması gibi bir hakkın vergi mahremiyeti ile sağlandığı belirtilmektedir. Karara göre,

> *"...kişilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliğinin korunması Anayasal temel hak ve özgürlükler kapsamında güvence altına alınmıştır. Vergilendirme işlemi sırasında da bu hakkın korunması için vergi hukukunda vergi mahremiyeti ilkesine yer verilmiştir. Vergi Usul Kanunu'nun 5 inci maddesi ile vergi mahremiyetine uymak zorunda olan kişilerin, görevleri dolayısıyla mükellef veya mükellefle ilgili kişilerin şahıslarına ilişkin olarak elde ettikleri ve gizli kalması gereken bilgileri açıklamaları, kullanmaları ve üçüncü şahıslara kullandırmaları yasaklanmıştır. Vergi mahremiyeti mükellefler açısından kendilerine ait gizli bilgileri güvenle vergi dairesine verebilmelerini ve vergi İdaresi açısından da vergilendirme sürecinin kolay ve sağlıklı bir şekilde işlemesini sağlamaktadır".* [378]

Vergi mahremiyeti kavramını daha iyi anlayabilmek için kanunda yer alan "mükellef" ve "mükellef ile ilgili kimseler" kavramlarını açıklamak gerekmektedir. VUK 8. maddede *"mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettübeden gerçek veya tüzel kişidir."* denilmektedir. Mükellef ile ilgili kimseler tanımına ise, mükellefin eşi, çocukları, iş ortakları, ticari, mesleki ilişki içinde bulunduğu kişiler ve vergi sorumluları girmektedir.

Vergi idaresi, vergilendirme süreci boyunca vergi kanunları gereği üzerine düşen ödevleri yerine getirirken mükellefler hakkında birçok konuda bilgi sahibi olmaktadır. Beyan esasına dayanan vergi sistemlerinde vergilendirme sürecinin hukuka uygun ve etkin işleyebilmesi birçok farklı etmene bağlıdır. Bunlardan biri belki de en önemlisi mükelleflerin, vergi idaresi tarafından öğrenilen bilgilerinin korunacağına inanmaları,

[378] Danıştay 4. Daire, E. 2008/836, K. 2011/1048, T. 14.03.2011.

daha öz bir ifadeyle idareye güven duymalarıdır.[379] Vergi hukukunda mahremiyete duyulan ihtiyaç ise bu noktada başlamaktadır. Dolayısıyla vergi mahremiyeti, "beyan esasına dayanan Türk Vergi Sisteminde, mükelleflerin idareye verecekleri bilgilerin açıklanmayacağına güven duymaları ve bu sayede doğru beyanda bulunmalarını sağlamak için getirilmiş" bir düzenlemedir. [380]

Yükümlünün vergisel bilgilerinin üçüncü kişilere aktarılması çeşitli sorunları beraberinde getirecektir. Bir gerçek kişinin vergisel bilgilerinin yetkisiz kişilerce ele geçirilmesi yaşamını derinden etkileyebilir. Pek çok ülkede benimsenen konuya ilişkin metinlerde özel yaşamın gizliliğinin korunması; sır ve bilgilerin gizliliği vergi yükümlüsünün temel hakları arasında sayılmaktadır.[381]

Özellikle kişinin mali bilgilerini meslekleri dolayısıyla öğrenenlerin gizliliği koruması gerekmektedir. Meslek sırlarının açıklanması ceza kanunlarında suç olarak belirtilmiştir. Ancak vergi memurlarının yanında, serbest muhasebe, mali müşavirlik meslek mensuplarının, yanında çalışanların, oda ve birlik personelinin de sır saklama yükümlülüğü bulunduğu belirtilmelidir. Serbest Muhasebeci, Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 43/1 hükmünde bu husus açıkça düzenlenmiştir.[382]

VUK 5. maddesi ile vergi mahremiyeti ve buna uymak zorunda olanlar düzenlenmişken, VUK 362. maddesi ile vergi mahremiyetini ihlal suçu düzenlenmiştir. VUK 362. maddesine göre de vergi mahremiyetine uymaya mecbur kimseler eğer bu mahremiyeti ihlal ederlerse TCK'nın 239. maddesine göre cezalandırılırlar. Buna göre, vergi mahremiyetinin kapsamının, istisnalarının ve kimlerin yükümlü olduğunun açıklandığı VUK 5. maddesi, suç tanımının yapıldığı

[379] Akman, İ. S. (2012). *"Vergi Mahremiyetini İhlal",* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.11; Dilibal, a.g.e., 2021, 35.
[380] Sonsuzoğlu, E. (2000). "Çeşitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı 141, 116; Gedik, G. (2008). "Vergi Mahremiyeti Kapsamındaki Bilgilerin Basında Yayımlanması", *Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı 317, 125; Karademir, M. (2011). "Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti", *Vergi Sorunları Dergisi,* Sayı 273, 1; Çomaklı, Şafak E. (2007). "Mahremiyet Kavramı ve Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti", *Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı 312, 135; Alemdar, F. (2010). "Vergi Mahremiyetinin Bilgi Edinme Hakkı Karşısındaki Durumu", *Vergi Dünyası Dergisi,* Sayı 350, 91; Dilibal, a.g.e., 2021, 35.
[381] Küzeci, a.g.e., 2018, 482.
[382] Küzeci, a.g.e., 2018, 482.

362. maddesi ve suçun yaptırımının düzenlendiği TCK 239. maddesi suçun kanuni unsurudur.[383]

Başka kanunlarda da vergi mahremiyetine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin; 60 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'na "vergi kayıp ve kaçağı ile kayıt dışı ekonomik faaliyetleri tespit etme ve bunları önlemek amacıyla risk analizi yapma" görevi verilmiştir (217. madde 1. fıkra (ğ) bendi). 60 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle değişiklik yapılan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 219. maddesiyle, Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde, "Risk Analizi Genel Müdürlüğü" kurulmuştur. Burada önemli olan bir düzenleme ise, Risk Analizi Genel Müdürlüğü'nün, görevlerini yerine getirirken KVKK ve ilgili diğer mevzuata bağlı olacağının belirtilmesidir. Buna göre, söz konusu Müdürlük risk analiz ve değerlendirme çalışmalarını yaparken ve ekonomik olaylara ilişkin kayıt tutan ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bilgi işlem sistemlerine erişimde bulurken KVKK ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde hareket edecektir (222 madde 1. fıkra (d) bendi). Buna göre, vergi mükellefinin verilerine, üçüncü kişi veya kurumlar tarafından sınırsız erişim ve kamu kurumları arasında hiçbir kurala tabi olmaksızın verilerin serbest dolaşımı söz konusu olamayacaktır. Risk analizi esnasında, mükellefin verileri işlenirken de KVKK'da belirtilen prensipler göz önüne alınacaktır. Burada, Risk Analizi Genel Müdürlüğünün yetkisinin sınırı, KVKK ve ilgili diğer mevzuat olarak çizilmiştir.[384]

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un (AATUHK) "Sırrın ifşası" kenar başlıklı md.107/1 hükmü şu şekildedir: *"Bu kanunun tatbikinde vazifeli bulunan kimseler, bu vazifeleri dolayısıyla amme borçlusunun ve onunla ilgili kimselerin şahıslarına, mesleklerine, işlerine, muamele ve hesap durumlarına ait öğrendikleri sırlarla, gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa ettikleri takdirde Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesine göre cezalandırılır."*

6698 sayılı KVKK'nın 28. maddesinin 2. fıkrasında devletin ekonomik çıkarları adına bir kısım KVKK hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki istisna getirilen hükümler VERBİS'e kayıt, aydınlatma

[383] Kalyon, A. (2020). *Türk Vergi Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 83.
[384] Kalyon, a.g.e., 2020, 85.

yükümlülüğü, zararın tazmini isteme hakkı hariç ilgili kişinin hakları noktasındadır. KVKK'nın 10, 11 ve 16. maddelerinde belirtilen hususlar dışında vergi idareleri KVKK kapsamında veri sorumlusu sıfatına sahip olup, kanunun kendisine yüklediği sorumlulukları yerine getirecektir.[385]

3.6.1.6. Bilgi edinme hakkı

Türkiye'de Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 24 Nisan 2004'te yürürlüğe girmiştir. Uygulamada etkin sonuç alınamaması dolayısıyla eleştirilen Bilgi Edinme Hakkı Kanunu("BEHK"), şeffaf yönetim özleminin ürünüdür. BEHK'nin düzenleme alanı dar ve sınırlı olsa da bu yasanın kabulü önemli bir ilerleme sayılabilir. [386]

1982 Anayasası'nın 74. maddesi ve 4982 sayılı BEHK ile bilgi edinme hakkı temel bir hak olarak garanti edilmiştir. Bu hak ile kişinin, kamu faaliyetleri hakkında bilgiye ulaşabilmeleri ve bilgi alabilmesi güvence altına alınmaktadır. Dolayısıyla bu hakkın da kişisel verilerin korunması hakkı ile bir ilişkisi mevcuttur. [387]

Anayasanın 74. maddesine göre; *"Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir."*

BEHK 4. maddesine göre;

"Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir.

Türkiye'de ikamet eden yabancılar ile Türkiye'de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu Kanun hükümlerinden yararlanırlar."

Kanunun 5. maddesine göre de *"Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler."* Buna göre, kamu kurum ve kuruluşlarına bilgi edinme başvurularının sonuçlandırılması için birtakım yükümlülükler yüklenmiştir. Her türlü bilgi ve belgeyi başvuranların yararına sunmakla yükümlüdür.

---

[385] Aydın, a.g.e., 2020, 95.
[386] Küzeci, a.g.e.,2018, 487.
[387] Kama Işık, S. (2019). *Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bakış*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 219; Kalyon, a.g.e., 2020, 90.

Aynı zamanda başvuruların etkin, hızlı ve doğru sonuçlanabilmesi için tüm tedbirleri almak zorundadır.

Bilgi edinme hakkı ile kişisel verilerin korunmasının kaynağını bulduğu özel yaşamın gizliliği hakkı arasındaki ilişkiyi AİHM kararları da ortaya koymaktadır. AİHM ilk kez *Gaskin* kararında[388] bilgilere erişim hakkının Sözleşmenin özel yaşamın gizliliğinin düzenlendiği 8. maddesi kapsamında değerlendirilebileceğine hükmetmiştir. Bu yaklaşım, daha sonraki başka kararlarda da tekrarlanmış ve devlet tarafından tutulan kişisel verilere erişim talepleri 8. maddenin kapsamında görülmüştür. Ancak konuya ilişkin kararlar incelendiğinde bu hakkın her durumda tanınmadığı görülür. Örneğin Gaskin kararında başvuranın talep ettiği bilgilere ulaşmasının kişisel gelişimi açısından önemine dikkat çekilmiştir. Bu nedenle kararın her türdeki kişisel veriye erişim hakkının tanınması gerektiği şeklinde yorumlanması yanlış olacaktır. Ayrıca Mahkeme, kişisel verilere erişim hakkına ilişkin kararlarında denge testini uygulamış ve bilginin toplanıp saklanması ile bireye açıklanması arasındaki dengenin adil olarak sağlanması gerektiğine işaret etmiştir. Ayrıca kamusal yararın ağır bastığını saptadığı *M.G.. Birleşik Krallık'a karşı ve Roche, Birleşik Krallık'a* karşı gibi kararlarında, çıkar çatışmasını önlemek üzere iç hukukta bağımsız bir organın bulunması gerektiğine işaret etmiştir.[389] Dolayısıyla bilgi edinme hakkının kişisel verilerin korunması için sınırlı da olsa bir katkı sağladığı ancak yeterli olmadığını söyleyebiliriz. [390]

Kişi, bilgi edinme mevzuatı çerçevesinde idarenin kendisi hakkındaki elde ettiği bilgilere ulaşma çabası içerisinde olmakta iken kişisel verilerin korunması mevzuatında ise esas olan verilerin toplanma sürecinin hukuka uygunluğudur. Daha açık bir ifade ile 4982 sayılı Kanun'da amaç idare üzerinde bir kontrolün sağlanması noktasında yoğunlaşmışken 6698 sayılı Kanun'da amaç kişinin verilerinin hukuka uygun işlenip işlenmediği noktasında yoğunlaşmıştır. [391]

3.6.1.7. Türkiye'de E-Devlet uygulamaları

1990'lı yılların başından itibaren, teknolojideki ilerlemelerin ivme kazanması, internetin hayatımıza taşınması, bilgisayar ve mobil ortamlara erişimin daha

[388] Gaskin, Birleşik Krallık'a karşı, b.n. 10454/83, k.t. 07.07.1989.
[389] M.G., Birleşik Krallık'a karşı, b.n. 32555/96, k.t. 23.05.2022.
[390] Küzeci, a.g.e., 2018, 488.
[391] Aydın, a.g.e., 2020, 96.

kolaylaşması sayesinde, geleneksel yolla verilen birçok hizmetin elektronik ortamda verilmesi gündeme gelmiştir. Bu kapsamda gündelik hayatta en çok hizmet alınan kesim, merkezi ve yerel kamu kurumlarıdır. Dolayısıyla kamu kurumları da bu gelişmeleri fırsat olarak görmeye başlamış ve sundukları hizmeti daha geniş bir kesime, coğrafi kısıtlardan ve fiziki engellerden etkilenmeden, daha düşük maliyetlerle, daha az bürokrasi ile ve 7 gün 24 saat kesintisiz olarak götürebilmek için bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) kullanmaya yönelmişlerdir.[392]

Küreselleşme ile birlikte kamu kurumlarından hizmet talepleri artmakta ve çeşitlenmektedir. Dolayısıyla, kamu kurumlarının değişim baskısına cevap verme ve değişimin getirdiği yeni şartlara kendilerini uyarlamaları bir zorunluluk haline gelmektedir. Kamunun ekonomideki payının genişlemesinin en önemli çözüm şekillerinden biri kamu hizmetlerinin daha etkin bir şekilde verilmesidir. Bu bağlamda çevrimiçi devlet hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının hem daha az kaynak talebi (vergi ve borçlanma gereksinimine) hem de daha iyi ve hızlı hizmet sunma imkânını temin edeceği öngörülmektedir.[393]

Bu kapsamda E-Devlet uygulamaları geliştirilerek hem vatandaşların hem de kamu kurumlarının işlemlerinin kolaylaştırılmasına katkı sağlanmıştır.

E-Devlet'in yaygın olarak kabul görmüş tanımları, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından "bilgi ve iletişim teknolojilerinin ve özellikle internetin, daha iyi kamu hizmeti vermek için bir araç olarak kullanılması" şeklinde iken Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Bölümü (UNDESA), "Kamu kurumlarının etkinliğini arttırmak ve kamu hizmetlerini çevrimiçi vermek için BİT'in kullanımı" şeklinde yaptığı geleneksel tanımı daha sonra "bilgi ve servislerin elektronik ortamda vatandaş, iş dünyası ve diğer kamu kurumları ile paylaşılması" şeklinde detaylandırmıştır.[394]

---

[392] Afyonluoğlu, M. (2019). *Kişisel verilerin anonimleştirilmesinin iyileştirilmesine yönelik bir model geliştirilmesi ve e-devlet alanında uygulanması,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 9.

[393] Bilen, M., Şanver, B. (2002). "Genişleyen Devletin Bunalımı ve E-Devlet", http://www.nvi.gov.tr/attached/NVI/makale/7.pdf ,Erişim Tarihi: 10.03.2007; Ekici, G. (2007). *Kamu Kurumlarının E-Devlet Uygulamalarında Vatandaş Bilgilerinin Güvenliği ve Korunması,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, 20.

[394] Afyonluoğlu, a.g.e., 2019, 9.

E-Devletin geliştirilmesinin başlıca amaçları; çalışma yöntemlerinin optimize edilmesi, maliyetlerin azaltılması ve işlemlerin hızlandırılması, hizmet kalitesinin yükseltilerek hata oranının indirgenmesi, verimliliğin artması bürokrasi azaltılarak rüşvetin ortadan kalkması ve verilere kolay, hızlı rahat erişimin sağlanmasıdır. [395]

MERNİS, UYAP, VEDOP I-II, GİMOP, POLNET gibi uygulamalar başlıca e-devlet uygulamaları olup gelişen teknoloji ile birlikte e-Devlet bünyesindeki uygulamalar da çeşitlilik göstermektedir.[396]

E-Devlet çalışmalarının en önemli ayağı sayılabilecek sistem MERNİS projesidir.[397] Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca MERNİS *"Merkezi veri tabanı ve Kimlik Paylaşımı Sistemini de kapsayan Merkezi Nüfus İdaresi Sistemini"* ifade eder.

MERNİS projesini önemli kılan husus birbirinden farklı veri tabanlarındaki bilgilere tek yerden ulaşma olanağının sağlanmasıdır. Bu proje kapsamında, hassas nitelikte olan bazı veriler de dahil, oldukça kapsamlı kişisel veriler işlenmektedir. Örneğin Kimlik Paylaşım Sisteminde dört grup bilgi yer almaktadır. Bunlar; Kişi bilgileri (Kimlik numarası, ad, soyadı, cinsiyet, ana adı, baba adı vs.), Nüfus Cüzdanı Bilgileri (Seri No, veriliş tarihi vs), Nüfus Olay Bilgileri (evlenme, boşanma, ölüm vs.) İstatistik Bilgileri (Doğum, ölüm, evlenme, boşanma sayıları vs.) Kişilerin özel yaşamlarına ilişkin oldukça önemli bilgilerdir.

Bu şekilde çeşitli uygulamaların yaygınlaşması kamu hizmetine ulaşma açısından yarar sağlamaktadır. Özellikle maliyet ve zaman tasarrufu sağlaması önem arz etmektedir. Ancak bununla beraber bu uygulamalar bazı riskleri de içerisinde barındırmaktadır. E-devlet projeleri çerçevesinde kişisel verilerin çeşitli kurumlarca işlenmesi ve bu bilgilerin internet ortamında yer alması, veri güvenliğine ilişkin bazı sorunlara neden olabilir. Kişisel verilere yalnızca ilgili kişilerin erişimini sağlamak için kurum ve kuruluşlar önlem almaya çalışmaktadır. Kişisel verilerin korunması için her kurumun kendi başına almış olduğu önlemler yeterli olmamaktadır. Şöyle ki, bir internet sitesinde yer alan bilgi, diğerindeki verilere erişimin anahtarı olabilir. Bu sakıncaların giderilmesi için bütün kurum ve kuruluşların uyacakları ortak standartlar

[395] Ekici, a.g.e., 2007, 23.
[396] Aydın, a.g.e., 2020, 84.
[397] Küzeci, a.g.e., 2018, 448.

belirlenmeli ve bunlara uyulması için etkin denetim mekanizmaları geliştirilmelidir.[398]

E-Devlet uygulamalarının kullanımı için kişisel verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Buna benzer hizmetlerin artmış olması sonucunda kişisel verilere duyulan ihtiyaç artmış ve veri işleme faaliyetleri de giderek yaygınlaşmıştır. Bu durumda veri sorumlusu olarak nitelendirilen idareye büyük görevler düşmektedir. Kişisel verilerin işlenmesi ve korunmasından idare sorumludur. Öncelikle güvenlik zafiyeti yaşanmaması açısından gerekli önlemleri almalıdır. Verilere bir başkasının erişimi, verilerin silinmesini, yok edilmesini engellemelidir. İdare, tüm bunları gerçekleştirirken KVKK'ya uygun olarak hareket etmelidir.

3.6.1.8. Anayasal ilkelere aykırılık

3.6.1.8.1. Parmak izi sistemi ile mesai takibi kontrolü uygulaması

Bazı kurumlarca mesai takibi amacıyla parmak izi sistemi uygulanmaktadır. Bu uygulamanın kişisel verileri ihlali sebebiyle hukuka aykırılığı gerekçesiyle idare mahkemesine başvuruda bulunulmuştur. Konuyla alakalı olarak bir Danıştay kararını örnek verecek olursak;

Davacı sendika tarafından hastanede parmak izi sistemiyle mesai takibi kontrolü uygulamasının kaldırılması için hastane idaresine başvurulmuş, başvurunun reddine binaen işlemin iptali istemli açılan davada idare mahkemesi idarenin kartla işe giriş sisteminden vazgeçerek imza ile işe giriş ve zorunlu tutulmaksızın parmak izi ile işe giriş sisteminin uygulanması yönünden herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığına kanaat getirmiş ve davanın reddine karar vermiştir. Bunun üzerine Danıştay 5. Dairesi 10.12.2013 tarihli 2013/5342 E., 2013/9525 K. sayılı kararıyla parmak izi ile işe giriş sisteminin özel hayatın gizliliğiyle doğrudan bağlantılı olduğunu, parmak izi sisteminin uygulanmasını ve sınırlarını belirleyecek olan herhangi bir mevzuat bulunmadığını, parmak izi verilerinin ilerde ne şekilde kullanılacağına dair güvencenin bulunmadığını ifade etmiş ve yerel mahkeme kararını bozmuştur. İlk dereceli mahkemesi ilk kararında ısrar etmiştir, bunun üzerine Danıştay İdari Dava

[398] Küzeci, a.g.e., 2018, 447.

Daireleri Genel Kurulu 09.12.2015 tarihli 2014/2242 E., 2015/4991 K. sayısı ile parmak izi yönteminin hukuka uygun olmadığı yönünde karar vermiştir. [399]

Bahse konu kararın gerekçesinde, Anayasa'nın "*Özel hayatın gizliliği"* başlıklı değişik 20. maddesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin *"Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması"* başlıklı 8. maddesi, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesinin *"Mahremiyet Hakkı"* başlıklı 17. maddesine atıf yapılarak, hiç kimsenin özel ve aile yaşamına, konutuna veya haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemeyeceğinden bahsedilmiştir. Kişisel verilerin korunması hakkı, kişinin insan onurunun korunması ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı ifade etmektedir. Bununla birlikte, söz konusu hak mutlak ve sınırsız olmayıp, Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri gereğince belirli koşullarda, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmamak üzere yasayla sınırlanabilir. Bu bağlamda, kişisel verilerin sistematik biçimde kayıt altına alınabilmesi için verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin yasayla düzenlenmesi zorunludur. Bu çerçevede, idarelerce gelişen teknolojinin, kamu hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülmesini kolaylaştırıcı etki sağlaması nedeniyle, kamu kesiminde kullanılmaya başlanması doğal olmakla birlikte, teknoloji kullanılarak kişisel verilerin kayıt altına alınması uygulamasının yukarıda belirtilen hükümlere uygun olması gerektiğinde kuşku bulunmamaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere, gerek Anayasa'da gerekse ülkemizin tarafı olduğu ve yine Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca kanun hükmünde olan uluslararası sözleşmelerde, kişilerin özel hayatı ile aile hayatının ve kişisel verilerinin gizliliğine saygı gösterilmesi gerektiği ve bu gizliliğe müdahale edilemeyeceği açıkça hüküm altına alınmış olup, bu gizliliğe müdahalenin milli güvenlik, kamu düzeni gibi zorunluluk arz eden durumlara münhasır olarak ve yasayla öngörülmek şartıyla mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, ilgililerden kişisel veri alınması niteliğinde olan "parmak izi taraması"nın, "özel hayatın gizliliği" ilkesi kapsamında bulunması karşısında "uygulamanın sınırlarını, usul ve esaslarını" gösteren bir yasal dayanağının bulunmaması, toplanan verilerin ileride başka bir şekilde kullanılamayacağına dair bir güvencenin mevcut olmaması göz önüne

[399] Kazancı Hukuk Otomasyonu, T.C. Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu E. 2014/2242 K.2015/4991 T. 9.12.2015, Erişim Tarihi: 13.04.2020, http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/iddgk-2014-2242.htm

alındığında, temel haklar ve Anayasal ilkeler ile uluslararası sözleşme kuralları ile bağdaşmayan dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

3.6.1.8.2. Yüz tanıma sistemi ile mesai takibi kontrolü uygulaması

Yüz tanıma sistemi uygulaması olan alanlarda biyometrik veri işlemesi yapılmakta olup bu gibi alanlarda veri sorumlusu tarafından yüz taraması yapmak istemeyenlere yönelik alternatif yöntemler sunulmalıdır, aksi takdirde ilgilinin açık rızası da bulunmuyorsa veri sorumlusu biyometrik veri işlemesi yapamaz. Konu ile ilgili olarak Danıştay 5. Dairesi 15.11.2013 tarihli 2013/7949 E. sayılı kararında yüz tanıma sistemi ile elde edilen verilerin özel hayatın gizliliği kapsamında kişisel bilgi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmiş, mesai kontrolünün şekli ve içeriği göz önünde bulundurulduğunda ilgili uygulama ile kurumun amacı arasında orantısızlık bulunduğu sonucuna varmış, anayasal bir ilke olan ölçülülük ilkesine aykırı hareket edildiğinden yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir. [400]

Danıştay 5. Daire Başkanlığının 2015/5190 E. sayılı kararında ise, davacı sendika mesai takibini sağlayan elektronik sisteme entegre edilen kamera marifetiyle, rızası aranmaksızın her işlem esnasında personelin fotoğrafının çekilmesi uygulamasına son verilmesi talebiyle başvuruda bulunmuştur. Davacı söz konusu uygulamanın, idarenin sunmakta olduğu kamu hizmetinin gerektirdiği güvenlik düzeyi ile orantılı olmadığı ve personelin örgütsel bağlılık düzeyini olumsuz yönde etkileyecek nitelikte bulunduğundan, hizmet gereklerine uygun düşmediğini ileri sürmektedir. Danıştay, uyuşmazlığın niteliğine ve temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenlere göre, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen koşullar gerçekleşmemiş bulunduğundan, aynı kanunun 52. maddesinin 1. fıkrası uyarınca yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar vermiştir. Karara karşı sunulan karşı oyda; kişinin şahsi, ailevi ve mesleki özelliklerini gösteren, onun belirlenmesini sağlayan her türlü bilgiye kişisel veri denildiği ve bu kapsamda, bireyin fotoğrafının da kişisel veri niteliği taşıdığından bahsedilmiştir. Personelden kişisel veri alınması kapsamında olan görüntülü mesai takibi uygulamasının, kamusal alanda da olsa özel hayatın gizliliği ilkesi kapsamında bulunduğunun anlaşılması karşısında;

[400] Kazancı Hukuk Otomasyonu, T.C. DANIŞTAY 5. DAİRE E. 2013/7949 T. 15.11.2013. Erişim Tarihi:13.04.2020, http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/5d-2013-7949.htm .

uygulamanın sınırlarını usul ve esaslarını gösteren bir yasal dayanağının bulunmaması, toplanan verilerin ileride başka bir şekilde kullanılamayacağına dair bir güvencenin mevcut olmaması göz önüne alındığında, temel haklar ve Anayasal ilkelerle bağdaşmayan dava konusu işlemde hukuka uygunluk, davanın reddi yolundaki Mahkeme kararında hukuki isabet bulunmadığı savunulmaktadır.

3.6.1.8.3. Telefon dinlemeleri

Telefon, posta gibi araçlarla yapılan özel iletişime müdahale, yasalarımızda belirli koşullara bağlanmıştır. Temel insan hakkı olan haberleşme özgürlüğüne müdahalenin sınırları öncelikle Anayasanın ilgili hükmünde belirtilmiştir. Anayasa'nın 22. maddesine göre; *"Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır."* Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'da ve diğer ilgili yasalarda ise telefon dinlemeleriyle ilgili usul ve esaslar belirlenmiştir. Haberleşme özgürlüğü ile kişisel verilerin korunması hakkı yakından ilişkilidir. Özel haberleşmeye yapılan müdahale AİHS'nin 8. maddesinde düzenlenen özel yaşamın gizliliği hakkı kapsamında incelenmektedir. [401]

Türkiye'de telefon dinleme etkinlikleri özellikle hukuksallığı açısından tartışmalara sebep olmuştur. 2000'li yıllara kadar Türkiye'de pek çok telefon hukuksal dayanak olmadan yaygın şekilde dinlenmiştir. Bu tartışmalar halen gündemde kalmaya devam etmektedir. Teknolojik gelişmeler, iletişimin izlenmesini daha kolay hale getirmiştir. Bu noktada devlet organlarının ilgili etkinlikleri, gerçek kişilerin birbirini dinlemeleri ve özel teşebbüslerin izleme etkinlikleri de tartışma alanına katılmıştır. [402]

Danıştay bir kararında, bir siyasi partiye ait telefon konuşmalarının mahkeme kararı olmaksızın dinlendiğinden bahisle uğranıldığı öne sürülen zarara karşılık 20.000.000.000 TL manevi zararın tazmini istemiyle açılan davada, İdare Mahkemesi tarafından hükmedilen 1.000.000.000 lira manevi tazminat kararını, temyiz üzerine onamıştır.[403]

Kişiler arasında kamuya hitap etmeyen konuşmaların, kişilerin haberi olmadan bir dinleme aletiyle dinlenmesi veya konuşmalarının kaydedilmesi ve bunların kamuya açıklanması, telefon hattına gizlice girilerek veya bizzat telefon hattının diğer tarafında

[401] Küzeci, a.g.e., 2018, 419.
[402] Küzeci, a.g.e., 2018, 422.
[403] Danıştay 10.Daire, E. 2002/6052, K. 2004/472, KT. 21.01.2004.

bulunan kişinin telefon konuşmalarının başkası tarafından izinsiz olarak konuşmaları kaydedip bunları açıklaması gibi durumlarda bireylerin temel hak ve özgürlüklerine tecavüz olacak ve bundan zarara uğrayanlar hukukun sağladığı güvencelerden yararlanmak isteyeceklerdir. [404]

AİHM içtihatlarında, telefon dinlenilmesi ile ilgili kanunun, dinleme öncesi etkili bir yargısal denetim mekanizmasını öngörmesi ve idarenin kişilerin haklarına müdahalesinin etkin bir denetime açık olması gerektiği belirtilmektedir. Bu denetim ise bağımsızlık, tarafsızlık ve usul güvenceleri sunan Mahkemeler aracılığıyla yürütülür. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin *"İnsan Hakları ve Terörizmle Mücadele Konusunda Yol Gösterici İlkeler"* başlıklı tavsiye kararında ise, telefon dinleme benzeri özel hayata müdahale niteliğindeki önlemlerin hukuka uygunluğunun denetlenebilmesi amacıyla Mahkemeye başvuru hakkının tanınması gerektiği belirtilmektedir. [405]

3.6.1.9. Kişisel Verileri Koruma Kurulundan görüş alınması

Kişisel verilere ilişkin olarak düzenlenen kanun taslaklarında Kişisel Verileri Koruma Kurulundan görüş alınmalıdır. Nitekim Danıştay kararları da bu yöndedir.

Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmeliğinin iptali istemli davada Danıştay 15. Dairesi 06.07.2017 tarihli 2016/10500 E. sayılı kararında KVKK'nın birçok sektörü ilgilendiren kamu veya özel sektör fark etmeden çerçeve kanun olarak hazırlandığını, TCK'nın 135 vd. maddeleri dışında kişisel veriler ile ilgili özel bir kanunun bulunmadığını, veri işleme faaliyetlerinde hangi faaliyetin hukuka uygun hangisinin olmadığı yönünde tereddütlerin yer aldığını, veri işleme sürecini takip edecek kontrol ve denetim mekanizmasının bulunmadığını, bu sebeple 6698 sayılı KVKK'ya ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Danıştay ilgili kararında Kanun'un 22. maddesi kapsamında kişisel verilere ilişin düzenlenen kanun taslaklarında kurulun görüşünün alınması gerektiğini ifade etmiş, bu sebeple kurul görüşü alınmaksızın hazırlanan yönetmeliğin hukuka uygun olmadığı kanaatine varmıştır.[406]

---

[404] Şen, a.g.e, 1993, 512; Akgül, a.g.e., 2013, 251.
[405] Altıparmak K. (2006). "Büyük Biraderin Gözetiminden Çıkış: Telefonların İzlenmesinde Devletin Sorumluluğu". *TBB Dergisi*, Sayı:63, 29-66; Akgül, a.g.e., 2013, 252.
[406] Kazancı Hukuk Otomasyonu, T.C. Danıştay 15. Daire E. 2016/10500 T. 6.7.2017, Erişim Tarihi:13.04.2020, http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/15d-2016-10500.htm

3.7. Kişisel Verileri Koruma Kurumu

3.7.1. Genel Olarak

Kişisel Verileri Koruma Kanunu'na göre kişisel verilerin işlenmesinin yasaya uygunluğunun denetimi ve hukuka aykırılık tespit edildiğinde yaptırıma bağlayabilmek amacıyla Kişisel Verileri Koruma Kurumu kurulmuştur. Yasanın 19. maddesinde; *"bu kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere idari ve mali özerkliğe sahip, kamu tüzel kişiliğini haiz kişisel verileri koruma kurumu kurulmuştur"* denilmektedir.

Kişisel verilerin etkin korunmasında, bu ilkelerin hayata geçirilip geçirilmediği konusunda denetleme yetkisini haiz bağımsız bir denetim organının olması gerektiği AB veri koruma sisteminin olmazsa olmaz şartlarından biridir. 6698 sayılı yasa hazırlanırken genel anlamda 95/46/EC sayılı Yönerge'ye uyumluluk esas alınmıştır. Adı geçen Yönerge'de "Bağımsız Denetim Otoritesi"nden söz edilse de 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren (2016/679 sayılı) AB Genel Veri Koruma Tüzüğünde bağımsızlığın ölçütleri ayrıca açıklanmıştır. Anılan Tüzüğün 52. maddesinde; Bağımsız Veri Otoritesinin *"görevlerini tam bağımsızlık ilkelerine göre yerine getirmesi, görevlerini yaparken dış etkilerden uzak olması gerektiği, hiçbir kurumdan talimat almaması ve otoritenin tam bağımsızlığı sağlayacak mali özerkliğinin de olması gerektiği"* vurgulamıştır. Bu hükümler, yürürlükten kaldırılan 95/46/EC sayılı Direktif'in "*Denetleme Makamı*" başlıklı 28. maddesindeki tanımdan daha geniştir.[407]

Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2017 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Kurumun hayata geçirilmesi ile birlikte kişisel verilerin denetlenmesi ve korunması görevi Kuruma bağlanmıştır. Kurum, kişisel verisi ihlal edilen ilgili kişilerin ihlaller noktasında şikâyette bulunabileceği bir merci görevi görmektedir.[408] Kanun'un 1. maddesinde amaç; kişilerin özel hayatlarının gizliliğini sağlamak, temel hak ve hürriyetlerini muhafaza altına almak, veri işleyenlerin yükümlülükleri ve tabi oldukları

[407] Hatipoğlu, a.g.e, 2019, 130.
[408] Öztunay, B. (2019). *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Işığında İşverenin Yönetim Hakkının Sınırları.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir, 27- 28.

usul ve esasları düzenlemek şeklinde ifade edilmiş olup Kurum bu amacın yerine getirilmesini sağlayan temel organdır.[409]

6698 sayılı Kanun "Kişisel Verileri Koruma Kurumu"nun yetkilerini bağımsız olarak kullanacağını kabul etmekle birlikte; elbette bu hükümlerin kanunda sadece yazılı olması yeterli değildir. İlerde uygulamanın seyri, Kurumun başarısını belirleyen faktörlerden biri olacaktır. Bağımsızlık kavramını güçlendirmek açısından, "kurul üyelerinin süreleri dolmadan görevden alınamayacakları, kanunda yazılı haller dışında başkaca görev alamayacakları, süre dolmadan görevden alınamayacakları, görevleri ile ilgili işledikleri suçlar yönünden de 4483 sayılı Kanuna tabi oldukları" gibi hükümlerin olduğu yasanın 21.maddesindeki tanımlamalar, Avrupa Veri Koruma Otoritelerinin niteliklerini belirleyen Tüzüğün 52. maddesiyle uyumludur.[410]

3.7.2. Kurumun Görevleri

Kurumun merkezi Ankara'dır. Kurum, Kurul ve Başkanlıktan oluşmaktadır. Kurumun karar organı ise Kuruldur. KVKK'nın 20. maddesinde Kurumun görevleri sayılmıştır. Buna göre;

> *"Kurumun görevleri şunlardır:*
>
> *a) Görev alanı itibarıyla, uygulamaları ve mevzuattaki gelişmeleri takip ederek, değerlendirme ve önerilerde bulunmak, araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak.*
>
> *b) İhtiyaç duyulması hâlinde, görev alanına giren konularla ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri veya üniversitelerle iş birliği yapmak.*
>
> *c) Kişisel verilerle ilgili uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, görev alanına giren konularda uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak, toplantılara katılmak.*
>
> *ç) Yıllık faaliyet raporunu Cumhurbaşkanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna sunmak.*
>
> *d) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek."*

Anlaşılacağı üzere, kurumun görev ve yetkileri oldukça geniştir. Bu durum Kurumun Türkiye'de anayasal bir hak olan kişisel verilerin korunması açısından kilit bir

---

[409] Ayrancı, B. (2019). *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde İç Denetçilerin Rolleri Üzerine Bir Uygulama.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 128; Aydın, a.g.e., 2020, 72.

[410] Hatipoğlu, a.g.e., 2019, 131.

konumda olacağını ortaya koymaktadır. Bu da kurumun özerkliğinin önemini arttırmaktadır.[411]

3.7.3. Kişisel Verileri Koruma Kurulu

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, kurul ve başkanlıktan oluşmaktadır. Kurumun karar organı ise Kişisel Verileri Koruma Kuruludur. KVKK'nın 21. maddesine göre; *"Kurul, bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında ve bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişi; Kurula emir ve talimat veremez, tavsiye veya telkinde bulunamaz."*

Kurul dokuz üyeden oluşmaktadır. Kurulun beş üyesi Türkiye Büyük Millet Meclisi, dört üyesi Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

Üyelerin görevleri sebebiyle işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna göre yapılır ve bunlar hakkında soruşturma izni Cumhurbaşkanı tarafından verilir. Kurul üyeleri hakkında yapılacak disiplin soruşturması ve kovuşturmasında 657 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

3.7.4. Kurulun Görev ve Yetkileri

KVKK'nın 22. maddesine göre Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

> *"a) Kişisel verilerin temel hak ve özgürlüklere uygun şekilde işlenmesini sağlamak.*
>
> *b) Kişisel verilerle ilgili haklarının ihlal edildiğini ileri süren kişilerin şikâyetlerini karara bağlamak.*
>
> *c) Şikâyet üzerine ya da ihlal iddiasını öğrenmesi durumunda resen görev alanına giren konularda kişisel verilerin kanunlara uygun olarak işlenip işlenmediğini incelemek ve gerektiğinde bu konuda geçici önlemler almak.*
>
> *ç) Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için gerekli yeterli önlemleri belirlemek.*
>
> *d) Veri Sorumluları Sicilinin tutulmasını sağlamak.*
>
> *e) Kurulun görev alanıyla Kurumun işleyişine ilişkin konularda gerekli düzenleyici işlemleri yapmak.*
>
> *f) Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri belirlemek amacıyla düzenleyici işlemler yapmak.*

[411] Küzeci, a.g.e., 2018, 366.

g) Veri sorumlusunun ve temsilcisinin görev yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenleyici işlem yapmak.

ğ) Bu Kanunda öngörülen idari yaptırımlara karar vermek.

h) Diğer kurum ve kuruluşlarca hazırlanan, kişisel verilere ilişkin hüküm içeren mevzuat taslakları hakkında görüş bildirmek.

ı) Kurumun, stratejik planını karara bağlamak, amaçlarını ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını ve performans kriterlerini belirlemek.

i) Kurumun stratejik planı ile amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanan bütçe teklifini görüşerek karara bağlamak.

j) Kurumun performansı, mali durumu, yıllık faaliyetleri, ihtiyaç duyulan konular hakkında hazırlanan rapor taslaklarını onaylamak ve yayımlamak.

k) Taşınmazların alımı, satımı ve kiralanması konularındaki önerileri görüşüp karara bağlamak.

l) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek."

Maddeden de anlaşılacağı üzere Kurulun görev ve yetki alanı oldukça geniştir. Kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi ve kişisel verilerle ilgili hak ihlalleri söz konusu olduğunda bunlarla ilgili şikayetleri karara bağlama hususları Kurulun en önemli görevleri arasındadır. Bunun yanı sıra Veri Sorumluları Sicilinin tutulması da Kurulun önem arz eden görevlerinden biridir.

3.7.5. Kurulun Çalışma Esasları

Kurulun çalışma esasları KVKK madde 23'de düzenlenmiştir. Buna göre;

"Kurulun toplantı günlerini ve gündemini Başkan belirler. Başkan gereken hâllerde Kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir.

Kurul, başkan dâhil en az altı üye ile toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Kurul üyeleri çekimser oy kullanamaz.

Kurul üyeleri; kendilerini, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımlarını, evlatlıklarını ve aralarındaki evlilik bağı kalkmış olsa bile eşlerini ilgilendiren konularla ilgili toplantı ve oylamaya katılamaz.

Kurul üyeleri çalışmaları sırasında ilgililere ve üçüncü kişilere ait öğrendikleri sırları bu konuda kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar ve kendi yararlarına kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder.

Kurulda görüşülen işler tutanağa bağlanır. Kararlar ve varsa karşı oy gerekçeleri karar tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde yazılır. Kurul, gerekli gördüğü kararları kamuoyuna duyurur. Aksi kararlaştırılmadıkça, Kurul toplantılarındaki görüşmeler gizlidir.

Kurulun çalışma usul ve esasları ile kararların yazımı ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir."

Burada dikkat edilmesi gereken husus, Kurul üyelerinin kendilerini ve söz konusu maddede belirtilen derecedeki yakınlarını ilgilendiren toplantılara katılamamasıdır. Aksi halde alınan kararlar hukuka aykırılık teşkil edecektir. Kurul üyeleri aynı zamanda sır saklama yükümlülüğüne de uygun hareket etmek zorundadır.

3.7.6. Başkan

KVKK 24. maddesinde Başkan düzenlenmiştir. Buna göre; Başkan, Kurul ve Kurumun başkanı sıfatıyla Kurumun en üst amiri olup Kurum hizmetlerini mevzuata, Kurumun amaç ve politikalarına, stratejik planına, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak düzenlemek, yürütmek ve hizmet birimleri arasında koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür.

Başkan, Kurumun genel yönetim ve temsilinden sorumludur. Başkanın Kurum çalışmalarının düzenlenmesi, yürütülmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve gerektiğinde kamuoyuna duyurulması görev ve yetkileri bulunmaktadır.

Kanunun 24. maddesinin devamında Başkanın görevleri sayılmaktadır. Başkanın Kurul toplantılarını idare etmek, Kurul kararlarının tebliğini, Kurulca gerekli görülenlerin kamuoyuna duyurulmasını sağlamak ve uygulanmalarını izlemek, başkan yardımcısını, daire başkanlarını ve Kurum personelini atamak gibi başlıca görevleri bulunmaktadır. Aynı zamanda Başkan, Kurumun yönetim ve işleyişine ilişkin diğer görevleri yerine getirmekle de yükümlüdür.

KVKK'nın 25. maddesine göre; Başkanlık, Başkan Yardımcısı ve hizmet birimlerinden oluşur. Başkanlık, hükmün dördüncü fıkrasında sayılan görevleri daire başkanlıkları şeklinde teşkilatlanan hizmet birimleri aracılığıyla yerine getirir. Daire başkanlıklarının sayısı yediyi geçemez.

3.7.7. Suçlar ve Kabahatler

KVKK'nın 17. maddesine göre, *"Kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 135 ila 140. madde hükümleri uygulanır."* denilmektedir. Maddede bahsedilen TCK'de düzenlenen bu suçlar kişisel verilerin kaydedilmesi, verilerin hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, nitelikli hallerin varlığı, verileri yok etmeme, şikâyet ve tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanmasıyla ilgili düzenlenen maddelerdir. Aynı zamanda kişisel verilerin

silinmesi, anonimleştirilmesi veya yok edilmesine aykırı davranış sergileyenler, TCK verileri yok etmeme suçu kapsamında değerlendirilecektir.

Kanunun Kabahatler başlıklı 18. maddesi göre;

Bu Kanunun;

- 10. maddesinde öngörülen aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 5.000 Türk lirası ile 100.000 Türk lirasına kadar,
- 12. maddesinde öngörülen veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında 15.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,
- 15. maddesi uyarınca Kurul tarafından verilen kararları yerine getirmeyenler hakkında 25.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,
- 16. maddesinde öngörülen Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket edenler hakkında 20.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar, idari para cezası verilir.

Bu maddede öngörülen idari para cezaları veri sorumlusu olan gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanır.

Bahsedilen eylemlerin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde işlenmesi hâlinde, Kurulun yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılır ve sonucu Kurula bildirilir.

4. SONUÇ

Kişisel veri kavramı insanoğlu var olduğundan beri mevcut olmasına rağmen korunmasına duyulan ihtiyaç son zamanlarda giderek artmıştır. Bununla beraber kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevcut mevzuatın yetersizliği başkaca hukuki düzenlenmeler yapma gerekliliği doğurmuştur. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin gerek ulusal gerekse uluslararası mevzuatta birtakım düzenlemeler yapılmasına rağmen mevcut mevzuatın halen yeterli düzeye ulaştığı söylenemez.

Uluslararası hukukta kişisel verilerin korunması ile ilgili atılan ilk adım OECD'nin kurulması sayılmaktadır. 23.09.1980 tarihinde "Özel Yaşamın Gizliliğinin ve Sınır Ötesi Kişisel Veri Dolaşımının Korunmasına İlişkin Rehber İlkeler" OECD tarafından kabul edilmiştir. Böylece kişisel verilerin korunmasına uluslararası düzeyde bazı güvenceler sağlanmıştır. 24.10.1945'te Birleşmiş Milletler kurulmuştur. 1948'de ise "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi" kabul edilmiştir. Bu bildirgede uluslararası hukukta kişisel verilerin korunmasının temeli atılmıştır. Daha sonra Avrupa Konseyi kurulmuştur. Konsey 1950 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul etmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde kişisel verilerin korunması hakkına açıkça yer verilmemiştir. Ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları incelendiğinde özel hayatın korunması hakkı kapsamında kişisel verilerin de koruma altına alındığı görülmektedir. Çalışmamızda da ayrıntılı şekilde anlattığımız üzere uluslararası hukukta bu düzenlemelere benzer başka düzenlemeler de mevcuttur.

Ülkemizdeki mevcut mevzuat incelendiğinde en önemli düzenleme 07.04.2016 tarihinde yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'dur. Kişisel verilerin korunmasının Anayasal temelleri ise 2010 yılı değişiklikleriyle atılmıştır. Türk Ceza Kanunu, Türk Borçlar Kanunu gibi diğer kanunlarda da kişisel verilerin korunması ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile mevzuatımızda birtakım yenilikler meydana gelmiştir. Kanunda öncelikle kişisel veri kavramının ne anlama geldiği açıklanmıştır. Aynı zamanda kişisel veriler ile ilgili temel kavramlar tanımlanarak bazı çelişkilere açıklık getirilmiştir. Kanunda hassas nitelikli verilerin neler olduğu ve diğer kişisel verilere göre daha fazla korumaya ihtiyaç duyulduğundan bahsedilmiştir. Kanuna göre, kişisel verinin işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması

hâlinde kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. Aynı zamanda kişisel veriler işlenirken bazı temel ilkelere uyulması zorunludur.

Anayasa, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve diğer mevzuat hükümleri veri sorumlusu sıfatıyla idareye birtakım yükümlülükler yüklemektedir. Amacı kamu yararını sağlamak olan idarenin kişisel verilere ihtiyaç duyması yürütmekte olduğu kamu hizmeti dolayısıyla son derece doğaldır. İdare ihtiyaç duyduğu verileri hukuka uygun olarak elde etmeli, keyfi olarak kullanmaktan kaçınmalı ve yalnızca zorunlu olduğu durumda aktarmalıdır. Aynı zamanda idare elde ettiği verileri son derece özenli bir şekilde korumakla yükümlüdür. Kişisel verilerin yetkisiz kişilerin eline geçmesi, kullanım alanı dışında ve keyfi olarak kullanılması, kazayla veya yasa dışı yollarla imha edilmesi, kaybedilmesi gibi veri ihlallerine karşı gerekli önlemleri almalıdır. İdare kamu yararı ve kişisel yarar arasındaki dengeyi sağlayarak amacını aşacak şekilde veri toplamamalı, işlememeli ve kullanmamalıdır.

İdarenin sorumluluğundan söz edebilmek için her şeyden önce idarenin kusurlu bir davranışı olmalı, bir zarar meydana gelmeli, meydana gelen zararla idarenin kusurlu davranışı arasında illiyet bağı olmalıdır. Kişisel verilerin korunması ile ilgili verileri bünyesinde barındıran idare, veri sorumlusu sıfatıyla vatandaşların kişisel verilerini korunmakla yükümlüdür. Bu yükümlülükleri yerine getirmediği takdirde kusurlu bir davranışı söz konusu olacak olup, meydana gelen zarardan da sorumlu tutulabilecektir. İdarenin hizmet kusuru sebebiyle kişisel veri ihlali meydana gelmiş olabilir. Hizmet kusuru, hizmetin hiç işlememesi, hizmetin geç işlemesi, hizmetin kötü işlemesi durumlarında ortaya çıkmaktadır.

İdare tarafından kişisel verilerin hukuka aykırı olarak toplanması, kullanılması sonucunda kişiler zarara uğrayabilir. Meydana gelen zararla idarenin hukuka aykırı davranışı arasında illiyet bağı bulunmaktaysa idare zarardan dolayı sorumlu tutulabilecektir. İdarenin hukuki aykırı olarak, kamu yararı amacı gütmeden veri işlemesi ve veri işlerken ölçülülük ilkesine aykırı davranması aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmemesi gibi kusurlu eylemleri olabilmektedir. Tüm bunlar idarenin hizmet kusuruna örnek olarak verilebilir. İdarenin bu kusurlu eylemleri sadece veri işleme aşamasında değil, kişisel veri transfer edilirken hukuka aykırı şekilde hareket etmesi, kişisel verinin gerçeği yansıtmaması, güncelliğini yitirmiş

olması ve veri işleme amacı ortadan kalktığı halde silinmemiş olması sonucunda da meydana gelmiş olması muhtemeldir.

İdarenin veri işleme aşamasında da kusursuz olarak sorumlu tutulabileceği durumlar olabilir. Ancak kişisel verilerin işlenmesi bağlamında idarenin kusursuz olarak sorumlu tutulacağı durumlar oldukça azdır. İdarenin veri tabanlarına yönelik siber saldırıları terör eylemi olarak değerlendirerek siber saldırılar sonucu sızan veriler nedeniyle uğranılan zararların, sosyal risk ilkesinin kapsamında değerlendirerek idarenin kusursuz sorumluluğuna örnek olarak gösterebiliriz. İdarenin kusuru ile zarar arasındaki illiyet bağının kesilmesi idarenin sorumluluğunu azaltabileceği gibi tamamen ortadan kalkmasına da sebep olabilir.

İdare sunmuş olduğu E-Devlet hizmeti sayesinde hem vatandaşların hem de kamu kurumlarının işlemlerinin kolaylaştırılmasına katkı sağlamıştır. MERNİS, UYAP, VEDOP I-II, GİMOP, POLNET gibi uygulamalar başlıca e-devlet uygulamalarıdır. Bu uygulamalar bünyesinde fazlaca kişisel veri barındırmaktadır. Bu uygulamaların kullanılması için kişisel verilere duyulan ihtiyaç artmış ve veri işleme faaliyetleri de giderek yaygınlaşmıştır. Bu da veri sorumlusu olan idarenin sorumluluk alanını genişletmiştir. Aynı zamanda sağlıkla ilgili verilerin de elektronik ortama kaydedilmesi giderek yaygınlaşmıştır. Hasta çeşitli sebeplerle sağlık verilerinin başkaları tarafından öğrenilmesini istemeyebilir. Bu durumda idare kendi bünyesindeki sağlık verilerini korumakla yükümlüdür. Yine idarenin bünyesinde vatandaşların adli sicil kaydı ve arşiv bilgileri gibi verileri bulunmaktadır. İdare bu verileri korumak için de gerekli tüm önlemleri almalıdır. İdare tarafından kişisel verilerin korunması için gerekli önlemlerin alınmamış olması ya da kişisel veri ihlali gerçekleşmiş olması durumunda idarenin sorumluluğu yoluna gidilebilmesi mümkün müdür sorusuna da çalışmamızda cevap vermeye çalıştık. Kısaca özetleyecek olursak;

İdarenin tek yanlı iradesiyle meydana gelen icrai nitelikte bir işleme karşı iptal davası açılabilmektedir. İdari bir görevin yerine getirilmesi için kişisel verilerin işlenmesi ise idarenin tek yanlı iradesi ile hukuk aleminde bir yenilik veya değişiklik yapılması sebebiyle idari işlem niteliğinde değerlendirilmektedir. Bu nedenle idarenin kişisel veri işleme faaliyetine karşı iptal davası açabilme imkânı bulunmaktadır. İdari işlemlerden, idari eylemlerden ve idari sözleşmelerden doğan hak ihlalleri sebebiyle tam yargı davası açılması mümkündür. Tam yargı davası açabilmek için idarenin bir

işlem, eylem veya eylemsizliğinin bulunması, bundan dolayı ilgilinin bir zararının meydana gelmesi gerekmektedir. İdari işlemin icrası dolayısıyla meydana gelen zarar kişilik haklarının ihlal edilmesi çerçevesinde kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesinden meydana gelmektedir. Meydana gelen zararın tazmini için tam yargı davası açılabilir.

Kişisel verilerin korunması hakkının ihlali dolayısıyla başvurulabilecek bir diğer yol ise Kişisel Verilerin Korunması Kurumuna başvurudur. Kişisel Verileri Koruma Kanunu'na göre kişisel verilerin işlenmesinin yasaya uygunluğunun denetimi ve hukuka aykırılık tespit edildiğinde yaptırıma bağlayabilmek amacıyla kurulmuştur.

Çalışmamızda temel olarak 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile idareye kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında ne tür sorumluluklar yüklendiği hususu incelenmiş olup, konuyla ilgili olarak diğer mevzuat düzenlemelerine de değinilmiştir. İdarenin kişisel verilerin korunması hususundaki rolü ve sorumluluğunun sınırı hususları açıklanmıştır.

Kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın korunması hakkı kapsamında temel hak ve özgürlüklerimizden olduğu için önem arz etmektedir. Gelişen teknoloji sayesinde gerek ticari alanda gerekse başka birçok alanda kişisel verilere daha fazla ihtiyaç duyulmaya başlanması da kişisel verilerin öneminin artmasına sebep olmuştur. Vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini korumakla yükümlü olan ve sunmuş olduğu kamu hizmeti dolayısıyla bünyesinde birçok kişisel veri barındıran idarenin, kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında sorumlu tutulacağı alanın genişletilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için mevcut yasal düzenlenmeler halen yeterli düzeyde değildir. Bu nedenle konuyla alakalı yeni yasal düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Daha önceki araştırmalarda da benzer bir şekilde veri işleme alanı son derece yaygın olan idarenin sorumluluğunun da fazla olması gerektiği yönünde görüşler belirtilmektedir. Ancak bu konuyla ilgili etkin bir çözüm önerisi sunulamamakla birlikte mevcut yasal düzenlemelerin günümüz koşulları dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmesinde fayda olduğunu düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

Afyonluoğlu, M. (2019). *Kişisel Verilerin Anonimleştirilmesinin İyileştirilmesine Yönelik Bir Model Geliştirilmesi ve e-Devlet Alanında Uygulanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akdeniz, D. (2021). *Türk Vergi Hukukunda Mahremiyet Hakkı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Akgül, A. (2015). Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında Biyometrik Yöntemlerin Kullanımı ve Danıştay Yaklaşımı. *TBB Dergisi*, (118), 200-221.

Akıntürk, T. (2008). *Medeni Hukuk*. (On Üçüncü Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi, s.108

Akipek, J., Akıntürk, T., Ateş, D. (2020). *Türk Medeni Hukuku I. Cilt Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku.* İstanbul: Beta Basım Yayım.

Akkurt, S. S. (2020). Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış. *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, *2*(1), 20-32.

Akkurt, S. S. (2020). *Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması.* (İkinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Akman, N. G. (2021). *İdare Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aksoy, H. C. (2010). *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Çakmak Yayınevi.

Akyılmaz, B. (2000). *İdari Usul İlkeleri Işığında İdari İşlemin Yapılış Usulü*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Akyılmaz, B. (2004). Sosyal Risk İlkesi ve Uygulama Alanı. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 186.

Akyılmaz, B., SEZGINER, M., KAYA, C. (2019). *Açıklamalı-İçtihatlı Türk İdari Yargılama Hukuku*. (Ağustos). Ankara: Savaş Yayınevi.

Akyürek, G. (2011). *Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu*. (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Alkar, A. Z. (2019). *Kişisel Verilerin Anonimleştirilmesinin İyileştirilmesine Yönelik Bir Model Geliştirilmesi ve E-Devlet Alanında Uygulanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Altındağ, H. (2019). Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında İdarenin Sorumluluğu. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *18*(2), 387-401.

Altındere, M. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku ve Uygulanması.* (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

Armağan, R. (2015). Yönetsel Yargıda Vergi Davalarının Hukuki Niteliği: Tam Yargı –İptal Davası Tartışmaları. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, *2*(1), 127-145.

Arslan, Ç. (2011). Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Üçüncü Ülkelere Aktarılması. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2010/1), 447-487.

Artuç, M. (2018). *Kişilere Karşı Suçlar.* (İkinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

Aşıkoğlu, Ş. İ. (2018). *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Atalay, H. N. (2021). Mahremiyet Kapsamında Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Depolanması. *Sosyal Çalışmalar Üzerine Akademik Perspektif Dergisi*, 1, 1-20.

Atay, E. E. (2014). *İdare Hukuku.* (Dördüncü Baskı). Ankara: Turhan Kitapevi Yayınları.

Atlı, T. (2019). Kişisel Verilerin Önleyici, Koruyucu ve İstihbari Faaliyetler Amacıyla İşlenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *2*(1), 4-22.

Avcı, Y. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Avcılar, M. Y., Güreş, N., Bozkurt, S., Açar, M. F. (2021). Çevrimiçi Alışveriş Bağlamında Tüketiciler Tarafından Algılanan Gizlilik Endişesinin Kişisel Bilgi Koruma Davranışına Etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30*(3), 181-197.

Aydın, M. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında İdarenin Sorumluluğu Ve Yargısal Denetimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ayözger Öngün, Ç. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil.* (İkinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

Azer, Can. (2010). *Bilgi Edinme Hakkı*. (Birinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.

Bakırel, N. B. (2021*). Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki Sorumluluk Paylaşımı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü ve Kişisel Verilerin*

Korunması Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi. (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Baskın, O. (2021). *Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*. (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Başalp, N.(2004). *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Başar, C. (2020). *Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması.* (Birinci Baskı). İstanbul: On iki Levha Yayıncılık.

Bayındır, H. (2020). *Özel Sağlık Kurumları Kapsamında Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Korunması*. (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Begüm, Ö. (2019). *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Işığında İşverenin Yönetim Hakkının Sınırları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.

Berk, K. (2007). İdare Hukukuna ve İdari Yargıya İlişkin Değerlendirmeler I. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (İÜHFM),* XV, 35-48.

Bilgin, H. (2017*). İdari Yargı İçin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Uygulama Rehberi*. (1). Ankara: Adalet Yayınevi

Bozdağ, A. (2010). İdare Hukukunda İdarenin Hizmet Kusuru ve Danıştay Uygulaması. *Türk İdare Dergisi,* (36), 468.

Bozkurt, H. (2019). *Kişisel Verilerin İşlenmesinin Hukuki Boyutu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Büyüksağiş, E. (2021). Yapay Zekâ Karşısında Kişisel Verilerin Korunması ve Revizyon İhtiyacı. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (YÜHFD*), 18(2), 529-54.

Cankurt, A. (2021). *Kişisel Verilerin Korunmasında İdarenin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.

Çiçek, İ. (2011). *Adli Sicil ve Arşiv Kaydının Silinmesi*. (İkinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Çağlayan, R. (2005). İdari Eylemden Doğan Tam Yargı Davalarında Dava Açma Süreleri. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9 (3-4), s.17-33.

Çapar, A. (2020). Kamu Personelinin Atanmasında Güvenlik Soruşturması Uygulaması. *Hakemli Makale*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

Çaptuğ, M. (2021). Covid-19 Salgınının Kamu Hizmetlerinin Dijitalleşmesi Sürecine Etkisi ve Sonuçları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 23*(2), 1309-1327.

Çelik, Y. (2017). Özel Hayatın Gizliliğinin Yansıması Olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, *8*(32), 391-410.

Çelikel, S. (2021*). Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çıldıroğlu, O. (2010). *İdarenin Sorumluluğunun Anayasal Temelleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çınar, A. (2022). Unutulma Hakkının Ortaya Çıkış Serüveni ve Kapsamının Değerlendirilmesi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, *13*(49), 551-584.

Çobansoy, G. (2020). *İnsan Hakları Açısından Kişisel Verilerin Korunması Sorunu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Değirmenci, S. (2019). *Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye'de Kişisel Verileri Koruma Kurumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dilibal, C. (2021). *Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında Vergi Mahremiyeti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bandırma.

Duman, B. (2021). Whatsapp Veri Paylaşım Politikasının Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi (AB Hukuku İle Mukayeseli). *Adalet Dergisi*, *1*(66), 543-567.

Duman, B. (2020). *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Durmuş, V. (2021). Kişisel Sağlık Verilerinin Korunmasında İdarenin Hukuki Sorumluluğu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, *14*(1), 67-76.

Dülger, M. V. (2018). İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *5* (1), 72-143.

Dülger, M. V. (2016). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3* (2), 101-167.

Dülger, M. V. (2015). Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Hasta Mahremiyeti. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *1* (2), 43-80.

Efil, A. Y. (2019). *Özel Hayatın Gizliliğinin İhlali Suçu*. (Birinci Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

Ekici, G. (2007). *Kamu Kurumlarının E-Devlet Uygulamalarında Vatandaş Bilgilerinin Güvenliği ve Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Elbir, N. (2020). *Kişiliğinin Korunması Bağlamında İşçiye Ait Kişisel Verilerin Korunması,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erarslan, S. (2021). Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Sorunu: Açık Rıza Kapsamında Bir Değerlendirme. *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, 1(1), 82-115.

Erdoğan, M. (2012). *İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Orion Kitabevi.

Erdoğmuş, T. (2020). *Salt İdari Eylem Karşısında İdarenin Sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Evren, Ç. C. (2010). İdari Usul İlkelerinin Yönetim Hukukumuz Açısından Değeri. *TBB Dergisi*, (91), s. 110-145.

Evren, Ç. C. (2008). İptal Davalarında Kendiliğinden Araştırma İlkesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *12*(1-2), 701-721.

Evren, Ç. C. (2009). *İdarenin Sorumluluğunu Azaltan Veya Ortadan Kaldıran Nedenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Genç, C. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Bilgi Güvenliği Farkındalığı Analizi ve E-devlet Yapısının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Göçmen Uyarer, S. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*. (İkinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gözler, K. (2019). *İdare Hukuku Cilt 1*. (Üçüncü Baskı). Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.

Gözler, K., Kaplan, Gürsel. (2017). *İdare Hukuku Dersleri*. (19). Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.

Günday, M. (2017). *İdare Hukuku*. (On Birinci Baskı). Ankara: İmaj Kitapevi.

Güneş, A. M. (2014). Bir Uluslararası Hukuk Süjesi Olarak Avrupa Birliği. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi,* (19), s.127-158.

Gürsel, E., Düğmeci, F. (2018). "Yapısal Anlamda Türkiye Kişisel Verileri Koruma Kurumu'na İlişkin Bir Değerlendirme", *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 1(2), 318-329.

Gürses, B. (2019). *AB ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Mevzuat Uyumuna Yönelik Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Hatipoğlu, S. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması ve İdarenin Sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Helvacı, S. (2016). *Gerçek Kişiler*. (Yedinci Baskı). İstanbul: Legal Yayıncılık.

Özgenç, İ. (2022). *Türk Ceza Hukuku Mevzuatı*. (Yirmi dokuzuncu baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Kalabalık, H. (2018). *İdari Yargılama Usulü Hukuku*. (On İkinci Baskı). Konya: Sayram Yayınları.

Kale Özçelik, F. (2021). Covid-19 Salgını Sürecinde Üniversite Eğitiminde Kullanılan Uzaktan Eğitim Platformlarının 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 11(1), 135-170.

Kalyon, A. (2020). *Türk Vergi Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kamiloğlu, E. (2013). *İdarenin Sorumluluğunda Hizmet Kusuru- Kişisel Kusur Ayrımı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kandilli, E. (2019). *Sağlık Hukukunda Etik Açısından Kişisel Veriler ve Mahremiyet Hakkı.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kaplan, G. (2019). İdari Yargılama Hukukunda Dava Açmanın Sonuçları. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10*(2), 660-676.

Kara Kılıçarslan, S. (2019). Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Hukuki Kişiliği Üzerine Tartışmalar. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Fakültesi Dergisi, 4*(2), 363-389.

Karahanoğulları, O. (2015). *İdarenin Hukukla Kavranması: Yasallık ve İdari İşlemler (Yargı Kararlarına Dayalı Bir İnceleme)*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.

Karaman, Z. T. (2020). E-Devletin Güvenlik Bağlantılı Sorumlulukları ve E-Vatandaşın Hakları. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 5(1), 1-20.

Kart, A., Ketizmen, M. (2021). Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 17. Maddesi ve Yargıtay Kararları Doğrultusunda, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Suç Teşkil Eden Fiiller Açısından Uygulanacak Norm Hakkında Değerlendirme. *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, 1(2), 256-268.

Kaya, C. (2005). *İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Kaya, C. (2011). Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi ekseninde hassas (kişisel) veriler ve işlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 69(1 -2), 317-334.

Kaya, M. (2010). Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması. *Ankara Barosu Dergisi, 68*(4), 279-334.

Kaya, M. (2019). *Otel Rezervasyon Datalarına Göre Müşteri Profili Belirleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Keskinkılıç, G. (2021). *Veri Koruma Görevlisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kılınç, D. (2012). Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜHFD),* 61(3), 1089-1169.

Koçak, N. T. (2021). Tam Yargı Davalarında Zararın Hesaplanmasına İlişkin İlkeler. *Adalet Dergisi*, (67), 325-357.

Korkmaz, İ. (2017). *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*. (Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kurt, H. (2014). İdari Yaptırımlara Karşı Güvenceler. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(1), s. 131-179.

Kutlu, Ö. ve Kahraman, S. (2017). Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, *5*(4), 45-62.

Küpeli, C. (2019). *Tüzel Kişi Verilerinin Korunmasında İdarenin Sorumluluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Küzeci, E. (2018*). Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Küzeci, E. (2019*). Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Küzeci, E. (2014). İstatistiki Birimler ve Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı. *İnsan Hakları Yıllığı*. 32, 53-75.

Mamur Işıkçı, Y. (2017). E-Devlet Uygulamalarının Hukuk Devletine Etkisi: Yeni Kamu İşletmeciliği Paradigması Üzerinden Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 22(Kayfor15 Özel Sayısı), 1893-1913.

Mutlu, M. S. (2019). *Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Nohutçu, A. (2021). *İdari Yargı.* (21). Ankara: Savaş Yayınevi.

Nur, P. (2022). *Vergi Hukuku Açısından Kişisel Verilerin Korunması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Oğuz, S. (2018). Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi (BEYDER),* 13(2), 121-138.

Orhan, U. (2021). Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Türk Ceza Hukuku Düzenlemeleri Üzerine Değerlendirmeler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70(4), 1359-1384.

Öget, M. (2020). Kişisel Sağlık Verilerinin Korunmasında Özel Sağlık Kuruluşlarının Sorumluluğu. *İzmir Barosu Dergisi*, 189-259.

Ömeroğlu, A. (2020). Kişilik Haklarının Alkaya-Türkiye Davası Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hukukuna Göre İncelenmesi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 8(15), 309-342.

Ömür, R. C. (2018). Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Hastanelerin Sorumluluğu. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 15(1), 135.

Özkan, O. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özkan, R. (2021). "Kişisel veri koruma hukukunun kişilik hakkının korunması çerçevesinde değerlendirilmesi". Araştırma Makalesi, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 2, 675-733.

Parlak, B. N. (2021). *Kişisel Verilerin Korunması Çerçevesinde Verileri Yok Etmeme Suçu (TCK m.138).* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sadık, A. (2020). *Uluslararası Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Saygı, S. (2020). 6698 sayılı Kanun'un sistematiğinde yargısal başvuru yolları. *Kişisel Verileri Koruma Dergisi. 2*(2), 30-60.

Seven, H. (2021). *Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu (TCK m.136).* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Solmaz, E. (2018). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları'nın "kişisel verilerin korunması"na katkısı. *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*. 18(1), 61-78.
Sözüer, E. (2017). *Unutulma Hakkı İnsan Hakları Hukuku Perspektifinden Bir İnceleme*. (Birinci Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Şimşek, O. (2008). *Anayasa hukukunda kişisel verilerin korunması*. (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.

Şimşek, S. (2021). Yenilenen Whatsapp Gizlilik Politikası ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu incelemesi. *Bilişim Hukuku Dergisi*. *3*(2), 494-548.

Tan, T. (2018). *İdare Hukuku*. (Yedinci Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.

Tolun, Y. (2020). *Kişisel Verilerin KVKK ve GDPR Kapsamında Korunması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Turan, M. (2021). *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Türkmen, S. (2019). *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ulusoy, A. (2017). *Türk İdare Hukuku Cilt I*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Uncular, S. (2018). *İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması.* (İkinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yavuz, C. (2017). *İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*.(Birinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yenisey, F. (2015). *Kolluk Hukuku*. (İkinci Baskı). İstanbul: Beta yayıncılık.

Yılmaz, B. (2019). *Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, D. (2020). Yeni bir idari faaliyet alanı: "Verbis" (Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi). *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi.* 5(2), 83-118.

Yılmaz, S. S. (2021). Tıp Alanında Kişisel Verilerin Korunması. (Beşinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yücesan, A. S. (2019). *İdarenin Sorumluluğunun Koşulu Olarak Ağır Hizmet Kusuru*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yüksel, S. (2012). Özel Yaşamın Bir Parçası Olarak Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Gizliliğine Önleyici Denetimle Müdahale. (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın.

Tolun, Y. (2020). *Kişisel Verilerin KVKK ve GDPR Kapsamında Korunması,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Zor, A. (2020). *Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri Ve Bu Yükümlülükleri İhlalinden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Wadood, S. (2009). *İdarenin Sorumluluğunu Gerektiren Zarar Kavramı,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İnternet: https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2043/Veri-Sorumlulari-Sicili-Nedir, Son Erişim Tarihi: 12.05.2022.

İnternet: Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 18.09.2019 Tarih ve 2019/271 Sayılı Kararı, (Çevrimiçi), https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5547/2019-271, Son Erişim Tarihi : 14 Mart 2022.

İnternet: https://www.wired.com/2009/12/netflix-privacy-lawsuit/, Son Erişim Tarihi: 22.11.2019.

İnternet: http://www.cyber-rights.org/documents/index_article.htm. Son Erişim Tarihi: 15.03.2022.

İnternet: https://www.oecd.org/about/ , Son Erişim Tarihi: 23.03.2022.

İnternet: http://www.refworld.org/pdfid/3ddcafaac.pdf, Son Erişim Tarihi: 28.03.2022.

İnternet: http://folk.uio.no/lee/oldpage/articles/Judges_role.pdf, Son Erişim Tarihi: 30.04.2022.

İnternet:https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/12-03-07_edps_reform_package_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 06.04.2022.

İnternet: AYM, 02 Kasım 2016 T., 2015/61. E., 2016/172 K., (Çevrimiçi), http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/27e2049f-aac1-4ef8-a119-6861dee5ea33?excludeGerekce=False&wordsOnly=False, Erişim Tarihi: 08.04.2022.

İnternet: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150523-22.pdf , Son Erişim Tarihi:18.04.2022.

İnternet: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-15.pdf, Son Erişim Tarihi:18.04.2022.

İnternet: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110414-35.htm , Son Erişim Tarihi:19.04.2022.

İnternet: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/11/20191129-7.pdf, Son Erişim Tarihi:20.04.2022.

İnternet: http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/iddgk-2014-2242.htm, Son Erişim Tarihi: 13.04.2020.

İnternet: T.C. DANIŞTAY 5. DAİRE E. 2013/7949 T. 15.11.2013. Erişim Tarihi:13.04.2020, http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/5d-2013-7949.htm

İnternet: T.C. DANIŞTAY 15. DAİRE E. 2016/10500 T. 6.7.2017, Erişim Tarihi:13.04.2020, http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/15d-2016-10500.htm

İnternet: Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, Kasım 2017, Ankara, https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20S%C4%B0L%C4%B0NMES%C4%B0,%20YOK%20ED%C4%B0LMES%C4%B0%20VEYA%20ANON%C4%B0M%20HALE%20GET%C4%B0R%C4%B0LMES%C4%B0%20REHBER%C4%B0.pdf , Erişim Tarihi: 10.05.2022.

İnternet: KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU | KVKK | Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler ile ilgili olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 23/06/2020 Tarihli ve 2020/481 Sayılı Kararı, Son erişim tarihi: 11.05.2022.

İnternet: KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU | KVKK | "Veri sorumluları ve veri işleyenler tarafından ilgili kişilerin e-posta adreslerine veya SMS ya da çağrı ile cep telefonlarına reklam bildirimleri/aramaları yönlendirilmesinin önüne geçilmesi " ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 16/10/2018 Tarihli ve 2018/119 Sayılı İlke Kararı, Son erişim tarihi 11.05.2022.

İnternet: KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU | KVKK | "Yerel bir haber sitesi tarafından ilgili kişinin açık rızası olmaksızın sınav sonuç belgesinin

paylaşılmasına ilişkin" Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 06/01/2022 tarihli ve 2022/13 sayılı Karar Özeti, Son erişim tarihi: 11.05.2022.

İnternet: KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU | KVKK | "İlgili kişinin kardeşine ait borca dair yürütülen icra takibi kapsamında, veri sorumlusu avukat tarafından ilgili kişinin kişisel verilerinin İcra Müdürlüğüne iletilmesi" hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 09/09/2021 tarihli ve 2021/909 sayılı Karar Özeti, Son erişim tarihi: 12.05.2022.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı	: KOPARAN BİLHAN, Hümeyra
Uyruğu	: Türkiye Cumhuriyeti

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	2022
Lisans	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi	12.06.2017
Lise	Dikmen Nevzat Ayaz Anadolu Meslek Lisesi	2011

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2017-2021	Hukuk Ofisi- Ankara	Avukat
2021-	Ticaret Bakanlığı- İstanbul	Muayene Memuru

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Seyahat Etmek, Yürüyüş Yapmak, Spor yapmak, Kitap okumak ve okuduklarımı yorumlamak, İngilizce metinler çevirmek.

ankara HBM

ankara HBV

le.ahbv.edu.tr